

KOSTPRIJZEN VAN GEWASSEN
IN ENKELE KLEIGEBIEDEN EN DE VEENKOLONIËN
(Akkerbouwbedrijven)

VOERBETREFFENDE 1959/60

Bijlage IV bij
Rapport No.324

L1
324
(bijl.4) B

Afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw

2040378

19/9338

S

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
INHOUD VAN DE TABELLEN (Hoofdstuk I, II, III en IV)	3
HOOFDSTUK I SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN	5
1. Gebieden en bedrijven	5
2. De resultaten	6
HOOFDSTUK II TOELICHTING OP DE BEREKENDE KOSTEN PER HA GEWAS	12
1. Arbeidskosten	12
2. Beloning bedrijfsleiding	22
3. Trekkcrachtkosten	23
4. Werktuigkosten	27
5. Werk door derden	32
6. Zaaizaad en pootgoed	37
7. Bemesting	40
8. Grond- en gebouwenkosten	47
9. Overige kostenbestanddelen	47
10. Aftrekposten wegens bijprodukt	49
HOOFDSTUK III TOELICHTING OP DE BEREKENDE KG-OPBRENGSTEN PER HA GEWAS	53
1. Algemeen	53
2. Kg-opbrengsten per ha van het hoofdprodukt	54
3. Kg-opbrengsten per ha van het bijprodukt	59
HOOFDSTUK IV PRODUKTIEKOSTEN PER HA VAN DE OVERIGE GEWASSEN	73

STATEN

STAAT I	Financiële resultaten per ha cultuurgrond van akkerbouwbedrijven	81
STAAT II	a. Berekening stijging arbeidskosten	87
	b. Berekening van de procentuele stijging van de loonkosten	88
STAAT III (a t/m d)	Procentuele verdeling trekkcrachtkosten en wij- zigingscoëfficiënten bij prijspeil 1960 van de verschillende gebieden	89
STAAT IV	a. Onttrekkingsnormen per gewas	93
	b. Berekening van de prijzen der meststoffen per kg zuiver, prijspeil voorcalculatie 1960	94

INHOUD DER TABELLEN EN GRAFIEKEN

A. Tabellen

Hoofdstuk I

No.		Blz.
1.	Aantal bedrijven en gemiddelde oppervlakte	5
2.	Produktiekosten en opbrengsten per ha (gemeten maat) van tarwe en gerst. Voorcalculatie 1960	8
3.	Produktiekosten en opbrengsten per ha (gemeten maat) van haver, rogge, suikerbieten en aardappelen. Voorcalculatie 1960	9
4.	Produktiekosten per 100 kg overige gewassen	10
5.	Gemiddelde resultaten per ha cultuurgrond (Uitkomsten volgens de bedrijfsboekhoudingen)	11

Hoofdstuk II

6.	Loon per gewerkt uur voor boer en gezinsleden. Voorcalculatie 1960	14
7.	Aantal bedrijven met tijdschrijfadministratie	16
8.	Verdeelsleutels voor de toerekening van de arbeidskosten	17
9.	Gemiddelde arbeidskosten per ha graan (100 eenheden)	19
10.	Arbeidskosten per ha graan (100 eenheden) (Loonpeil, voorcalculatie 1960)	20
11.	Toegepaste werkmethoden	21
12.	Berekening van de gemiddelde arbeidskosten voor zomergerst, Zuidwest.kleigebied. Voorcalculatie 1960	22
13.	Berekende arbeidskosten. Voorcalculatie 1960	22
14.	Verdeelsleutels voor de toerekening van de trekkrachtkosten	25
15.	Trekkrachtkosten per ha graan (100 eenheden)	25
16.	Trekkrachtkosten per ha graan. Prijspeil 1960	26
17.	Berekende afschrijvingsbedragen in vergelijking met de jaarlijkse investeringen in werktuigen	28
18.	Werktuigkosten per ha cultuurgrond	29
19.	Wijzigingscoëfficiënten werktuigkosten. Voorcalculatie 1960 = 100	29
20.	Verdeelsleutels voor de toerekening van de werktuigkosten	30
21.	Werktuigkosten per ha graan (100 eenheden)	31
22.	Kosten voor dorsen en maaidorsen van granen	32
23.	Dorskosten per ha granen	33
24.	Chemische onkruidbestrijding in gewassen	33
25.	Insecten- en ziektenbestrijding in gewassen	34
26.	Kosten machinaal rooien door derden per ha	35
27.	Afleveringskosten suikerbieten per 1000 kg (netto)	36
28.	Algemene werkzaamheden door derden per ha bouwland	37

	Blz.
29. Werk door derden per ha gewas	37
30. Prijzen zaaizaad/pootgoed per 100 kg. Voorcalculatie 1960	38
31. Zaaizaad/pootgoedverbruik per ha gewas	39
32. Stikstofbemesting in kg N per ha gewas	40
33. Gift in kg per 100 onttrekkingsseenheden. (P_2O_5 en K_2O)	41
34. Kosten fosforzuur en kali per 100 eenheden. Voorcalculatie 1960	42
35. Kosten overige aangekochte meststoffen per ha cultuurgrond	42
36. Stalmestkosten per ha cultuurgrond	43
37. Ondergeploegde oppervlakte in % van het bouwland (zonder klaver e.d.)	44
38. Bemestingskosten per gewas per ha. Voorcalculatie 1960	46
39. Kosten van grond en gebouwen per ha gemeten maat. Voorcalculatie 1960	47
40. Rente omlopend kapitaal per ha	48
41. Algemene kosten per ha cultuurgrond	48
42. Overige kosten per ha cultuurgrond	49
43. Gemiddelde telersprijzen per 1000 kg stro	50
44. Stro-opbrengst per ha. Voorcalculatie 1960	50
45. Nevenopbrengsten in procenten van de bewerkingskosten	52
Hoofdstuk III	
46. Opbrengsten tarwe per ha gemeten maat	54
47. Opbrengsten gerst per ha gemeten maat	55
48. Opbrengsten haver en rogge per ha gemeten maat	55
49. Opbrengsten suikerbieten per ha gemeten maat	56
50. Voortschrijdend 5-jaarlijks gemiddelde opbrengsten suikerbieten per ha	57
51. Opbrengsten aardappelen per ha gemeten maat	58
52. Verhoudingsgetallen der stro-opbrengst per ha	59
53. Opbrengsten graanstro per ha gemeten maat	60
54. Stro-opbrengst per ha haver (100 eenheden)	60
55. Stro-opbrengst per ha gewas. Voorcalculatie 1960.	61
Hoofdstuk IV	
56. Produktiekosten en opbrengsten van een aantal gewassen per ha gemeten maat. Noordelijke bouw- streek. Voorcalculatie 1960	74
57. Produktiekosten en opbrengsten van een aantal gewassen per ha gemeten maat. Oldambt. Voor- calculatie 1960	76
58. Produktiekosten en opbrengsten van een aantal gewassen per ha gemeten maat. Zuidwestelijk kleigebied. Voorcalculatie 1960	78
B. Grafieken	62
Grafieken 1 t/m 9 opbrengsten van de gewassen	

HOOFDSTUK I

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN

1. Gebieden en aantallen bedrijven

De berekende produktiekosten van de gewassen zijn gebaseerd op groepen akkerbouwbedrijven welke zijn gelegen in de volgende gebieden.

Gebieden	Grootteklasse
Noordelijke bouwstreek in Groningen	30 ha - 50 ha
Oldambt	40 ha - 55 ha
Zuidwestelijk kleigebied (Zuidhollandse Eilanden, West-Noordbrabant en Zeeland)	25 ha - 50 ha
Veenkoloniën in Groningen en Drente	15 ha - 25 ha

Het aantal bedrijven, dat heeft gediend ter documentatie van de uitgevoerde berekeningen, is in tabel 1 vermeld.

Tabel 1

AANTAL BEDRIJVEN EN GEMIDDELDE OPPERVLAKTE

	Noordelijke bouwstreek			Oldambt			Zuidwestelijk kleigebied			Veenkoloniën		
	aantal	cult. grond ha	bouw-land ha	aantal	cult. grond ha	bouw-land ha	aantal	cult. grond ha	bouw-land ha	aantal	cult. grond ha	bouw-land ha
1950/51	22	45,55	41,85	14	49,55	47,00	25	34,30	28,60	34	24,15	22,50
1951/52	26	47,30	43,40	17	49,85	46,90	30	35,90	29,55	37	24,25	22,20
1952/53	27	47,35	43,95	17	49,50	47,35	29	36,50	30,60	36	24,30	23,75
1953/54	24	47,50	44,15	16	48,90	46,75	24	35,45	30,10	34	23,95	23,35
1954/55	32	44,55	41,00	21	47,55	45,55	46	34,50	29,35	33	24,30	23,75
1955/56	33	43,90	41,50	20	47,40	45,40	69	36,60	32,50	56	21,30	20,80
1956/57	30	43,60	40,90	24	46,45	44,80	113	35,-	31,05	50	20,10	19,80
1957/58	31	42,10	39,65	23	46,-	44,15	92	34,60	30,70	68	20,15	19,80

De oppervlakte cultuurgrond in tabel 1 is de gemiddelde oppervlakte van de in het onderzoek betrokken bedrijven. De berekende kostprijzen gelden daarom niet voor bedrijven van deze bedrijfsoppervlakte, maar voor bedrijven, waarvan de oppervlakte varieert binnen de begrenzing van de gekozen grootteklasse.

Voor de verschillende gebieden is deze grootteklasse de normale voor de akkerbouwbedrijven.

Er zij op gewezen dat bij de bedrijfskeuze de begrenzing van de genoemde grootteklasse met enige soepelheid wordt gehanteerd (ca. 90% van de betrokken bedrijven valt binnen de genoemde begrenzing).

Verder zij opgemerkt, dat voor het Zuidwestelijk kleigebied de gekozen begrenzing vrij ruim is gesteld.

Het beschikbare documentatiemateriaal in het Zuidwestelijk kleigebied wordt beïnvloed door de overstromingsramp in februari 1953. Een groot aantal bedrijven is ten gevolge hiervan over de jaren 1950/51 t/m 1953/54 afgefallen wegens het verloren gaan van de bedrijfsboekhoudingen.

2. Resultaten

a. Kostprijzen granen, aardappelen en suikerbieten. Voorcalculatie 1960

Een specificatie van de voor elk der gewassen berekende produktiekosten is vermeld in tabel 2 en 3.

Met uitzondering van de produktiekosten voor suikerbieten, gelden de produktiekosten voor levering "af boerderij". Alle kosten, welke na dit tijdstip aan het produkt worden besteed, zijn dus niet in de produktiekosten opgenomen. Dit betekent dat b.v. betaalde vracht- en drogingskosten niet in de produktiekosten zijn begrepen.

Voor de granen, geoogst met de maaidorsmachine in het Zuidwestelijk kleigebied, is wat betreft de drogingskosten hierop een uitzondering gemaakt. Het feit dat van jaar tot jaar de weersomstandigheden variëren (droge en natte zomers) is aanleiding geweest om voor de granen, geoogst met de maaidorsmachine, in de produktiekosten voor de voorcalculatie een bedrag voor drogingskosten op te nemen.

Over het gemiddelde vochtgehalte van de granen voor de voorcalculatie kunnen geen cijfers worden gegeven. In de jaren, waarop de documentatie van deze kg-opbrengsten betrekking heeft, komen natte en droge zomers voor. Ook voor deze afzonderlijke jaren zijn geen vochtgehalte cijfers der granen van de in het onderzoek betrokken bedrijven bekend. Wel kan worden opgemerkt dat de korrel-opbrengst van de granen, geoogst met de graanmaai-erzelfbinder, betrekking heeft op de bruto-kg-opbrengst. Het drogen van deze granen komt sporadisch voor. Zoals reeds is opgemerkt, geldt dit niet voor de met de maaidorsmachine geoogste granen, omdat hierbij de weersomstandigheden in een bepaald jaar een belangrijke rol spelen. Het is echter niet mogelijk geweest om van bedrijf tot bedrijf uitsluitend de netto-kg-opbrengst of uitsluitend de bruto-kg-opbrengst in de boekhouding te verantwoorden. De verkoopcondities zijn namelijk verschillend, waarbij zowel op basis van een bepaald gehalte (met in rekening te brengen drogingskosten) als wel tel quel wordt verkocht. In het eerste geval zijn de netto-kg-opbrengsten

in de boekhouding verantwoord; in het laatste geval is het slechts mogelijk geweest de bruto-kg-opbrengsten te verantwoorden. De in de documentatie opgenomen cijfers zijn hiervan een gemiddelde per jaar.

Verder is ten behoeve van de kostprijsberekening van granen voor de noordelijke kleigebieden op grond van de afspraak tussen het Ministerie van Landbouw en het Landbouwschap de halve commissiönsvergoeding als kosten voor de verkochte hoeveelheden in rekening gebracht.

De produktiekosten voor suikerbieten gelden bij "gebruikelijke afleveringsplaats". Vrachtkosten zijn dus in de kostprijs voor suikerbieten begrepen.

Voor de verschillende produkten kan de gemiddelde datum, waarop de aflevering is geschied, niet worden aangegeven. Voor de kg-opbrengsten is dit van belang, omdat door bewaring verliezen kunnen optreden. Een uitzondering is gemaakt voor de consumptie-aardappelen in verband met de behoefte welke hiervoor bestaat bij het prijsbeleid. Het is namelijk mogelijk de berekening van deze produktiekosten af te stemmen op "herfstlevering voor consumptie-kwaliteit". De meerdere kosten welke gemaakt moeten worden voor de bewaring van de aardappelen zijn in de boekhoudkundige resultaten der bedrijven afgesplitst en niet onder de produktiekosten in tabel 3 opgenomen. Aangezien er in de praktijk echter een grote variatie bestaat in de termijn van aflevering en de methodiek van bewaring der aardappelen is het niet mogelijk geweest om met behulp van het beschikbare cijfermateriaal de kosten van bewaring bij voorjaarsaflevering afzonderlijk te berekenen; namelijk op zodanige wijze dat deze kosten representatief kunnen zijn voor een bepaalde afleveringstermijn en bij een bepaalde methode van bewaring.

PRODUKTIEKOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA (GEMETEN MAAT) VAN TARWE EN GERST

Voorcalculatie 1959/60

	Wintertarwe			Zomertarwe			Wintergerst		Zomergerst	
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuid- westel. klei- gebied	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Veen- kolo- niën	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Noorde- lijke bouw- streek	Zuid- westel. klei- gebied
1. Arbeidskosten	325,-	395,-	349,-	325,-	395,-	390,-	325,-	395,-	325,-	279,-
2. Beloning voor bedrijfsleiding	91,-	91,-	91,-	91,-	91,-	60,-	91,-	91,-	91,-	91,-
3. Trekkcrachtkosten	123,-	140,-	130,-	123,-	140,-	111,-	123,-	140,-	123,-	120,-
4. Werktuigkosten	133,-	115,-	130,-	133,-	115,-	118,-	133,-	115,-	133,-	134,-
5. Werk door derden	150,-	125,-	130,-	139,-	118,-	103,-	150,-	126,-	133,-	167,-
6. Zaaizaad/pootgoed	90,-	95,-	87,-	68,-	73,-	83,-	60,-	66,-	57,-	48,-
7. Bemesting	139,-	127,-	135,-	131,-	112,-	167,-	122,-	116,-	127,-	123,-
8. Grond en gebouwen	204,-	204,-	204,-	204,-	204,-	177,-	204,-	204,-	204,-	204,-
9. Overige kosten	82,-	82,-	86,-	80,-	80,-	58,-	82,-	82,-	80,-	84,-
Brutokosten	1337,-	1374,-	1342,-	1294,-	1328,-	1267,-	1290,-	1335,-	1273,-	1250,-
10. Afrekkosten:										
opbrengst bijprodukt	255,-	253,-	183,-	290,-	268,-	233,-	203,-	198,-	175,-	86,-
overige opbrengsten	3,-	3,-	14,-	3,-	3,-	6,-	3,-	3,-	3,-	12,-
Totaal afrekkosten	258,-	256,-	197,-	293,-	271,-	239,-	206,-	201,-	178,-	98,-
Netto-kosten	1079,-	1118,-	1145,-	1001,-	1057,-	1028,-	1084,-	1134,-	1095,-	1152,-
11. Opbrengst hoofd- produkt kg/ha	4250	4075	4300	3900	3800	3400	4250	4100	3700	4350
12. Opbrengst bij- produkt kg/ha	5100	5050	4550	5800	5350	4650	4050	3950	3500	2550
13. Kostprijs per 100 kg gld.	25,40	27,45	26,65	25,65	27,80	30,25	25,50	27,65	29,60	26,50

Tabel 3.

PRODUKTIEKOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA (GEMETEN MAAT) VAN HAVER, ROGGE, SUIKERBIETEN EN AARDAPPELEN

Voorcalculatie 1959/60

	Haver				Rogge	Suikerbieten			Cons.aard-appelen	Fabrieke-aardapp.
	N.bouw-streek	Oldambt	Z.W.klei-gebied	Veenko-loniën		N.bouw-streek	Oldambt	Z.W.klei-gebied	Veenko-loniën	
1. Arbeidskosten	325,-	395,-	352,-	390,-	390,-	1237,-	1438,-	955,-	1443,-	805,-
2. Beloning voor be-drijfsleiding	91,-	91,-	91,-	60,-	60,-	219,-	219,-	219,-	181,-	109,-
3. Trekkcrachtkosten	123,-	140,-	130,-	111,-	111,-	172,-	224,-	217,-	103,-	135,-
4. Werktuigkosten	133,-	115,-	131,-	118,-	118,-	133,-	138,-	121,-	94,-	104,-
5. Werk door derden	162,-	132,-	124,-	117,-	100,-	105,-	66,-	160,-	32,-	158,-
6. Zaaizaad/pootgoed	46,-	59,-	49,-	52,-	50,-	60,-	70,-	66,-	66,-	257,-
7. Bemesting	145,-	119,-	124,-	192,-	167,-	275,-	214,-	282,-	367,-	290,-
8. Grond en gebouwen	204,-	204,-	204,-	177,-	177,-	204,-	204,-	204,-	177,-	177,-
9. Overige kosten	80,-	80,-	84,-	58,-	60,-	93,-	93,-	103,-	77,-	82,-
Brutokosten	1309,-	1335,-	1289,-	1275,-	1233,-	2498,-	2666,-	2327,-	2540,-	2117,-
10. Aftrekposten:										
opbrengst bij- produkt	240,-	218,-	171,-	210,-	268,-	175,-	110,-	110,-	175,-	-
overige op- brengsten	3,-	3,-	14,-	6,-	6,-	9,-	9,-	30,-	16,-	10,-
Totaal aftrekposten	243,-	221,-	185,-	216,-	274,-	184,-	119,-	140,-	191,-	10,-
Nettokosten	1066,-	1114,-	1104,-	1059,-	959,-	2314,-	2547,-	2187,-	2349,-	2107,-
11. Opbrengst hoofd- produkt kg/ha	4650	4375	4225	3950	3275	40000	38000	48500	38500	29500
12. Opbrengst bij- produkt kg/ha	4800	4350	4250	4200	5350	-	-	-	-	-
13. Kostprijs p. 100/1000 kg	22,90	25,45	26,15	26,80	29,30	57,85 15,7	67,05 15,8	45,10 16,2	61,- 16,0	7,15
14. Suikergehalte										

1) Omgerekend op 400 gram onderwatergewicht.

b. Kostprijzen der overige gewassen. Voorcalculatie 1960

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de produktiekosten en opbrengsten van de overige gewassen, welke in de verschillende gebieden van belang zijn. Dit zijn dan de gewassen welke niet zijn betrokken in het prijsbeleid.

Een nadere specificatie van kosten en opbrengsten van deze gewassen is opgenomen in Hoofdstuk IV.

Tabel 4.

PRODUKTIEKOSTEN PER 100 KG OVERIGE GEWASSEN
Voorcalculatie 1959/60

	Bruto- kosten gld./ha	Bij- produkt gld./ha	Netto- kosten gld./ha	Op- brengst kg/ha	Kostprijs gld./100 kg
<u>Noordelijke bouwstreek</u>					
Groene erwten	1501	158	1343	2725	49,30
Vlas (gerepeld)	2081	433	1648	5700	28,90
Koolzaad	1405	4	1401	2650	52,85
Bietenzaad	3057	9	3048	2650	115,00
Pootaardappelen	4115	123	3992	18300	21,80
<u>Oldambt</u>					
Groene erwten	1617	137	1480	2500	59,20
Veldbonen	1428	288	1140	2200	51,80
Spinaziezaad	1615	4	1611	1300	123,90
Kanariezaad	1336	238	1098	2350	46,70
Karwij	1450	3	1447	1650	87,70
Bietenzaad	3168	9	3159	2750	114,85
<u>Zuidwestelijk kleigebied</u>					
Groene erwten	1618	205	1413	3425	41,25
Bruine bonen	1846	101	1745	2425	71,95
Vlas (ongerepeld)	1540	15	1525	8250	18,50

c. Gemiddelde financiële resultaten van het gehele bedrijf over de jaren 1950/51 t/m 1957/58

Als documentatie is in de staten I op bladzijde 83 t/m 86 een overzicht gegeven van de gemiddelde financiële resultaten van de in het onderzoek betrokken bedrijven over de jaren 1950/51 t/m 1957/58.

Een toelichting op deze resultaten is bij de staten I opgenomen.

Samengevat is in onderstaande tabel een overzicht gegeven van de gemiddelde resultaten per ha cultuurgrond. In het netto-overschot per ha is begrepen de beloning voor bedrijfsleiding.

Tabel 5

GEMIDDELDE RESULTATEN PER HA CULTUURGROND
(Uitkomsten volgens de bedrijfsboekhoudingen)

	Noord.bouwstreek (ca.45,0 ha cult.gr.)			Oldambt			Zuidw. kleigebied			Veenkoloniën		
	O	K	N.O.	O	K	N.O.	O	K	N.O.	O	K	N.O.
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1950/51	1274	999	275	1149	902	247	1494	1028	466	1528	1136	392
1951/52	1735	1173	562	1435	995	440	1533	1121	412	1759	1164	595
1952/53	1786	1247	539	1375	1053	322	1698	1168	530	1547	1212	335
1953/54	1527	1298	229	1198	1102	96	1781	1281	500	1352	1250	102
1954/55	1594	1405	189	1363	1189	174	1697	1356	341	1525	1323	202
1955/56	1705	1449	256	1558	1234	324	1737	1386	351	1476	1345	131
1956/57	1546	1505	41	1241	1226	15	1565	1482	83	1399	1444	45
1957/58	1605	1519	86	1255	1266	11	1706	1522	184	1702	1476	226

O = opbrengsten per ha
K = kosten per ha
N.O = netto-overschot per ha
% = verlies

In het algemeen kan in de reeks van jaren een daling van de rentabiliteit worden geconstateerd. In het bijzonder gaf het jaar 1956/57 lage uitkomsten te zien, hetgeen is toe te schrijven aan de lage prijzen voor bepaalde produkten (o.a. minimumprijzen voor voedergranen en fabrieksaardappelen en lage prijzen voor handelsgewassen-vlas) en tevens aan lage kg-opbrengsten van suikerbieten en aardappelen (fabrieks- en consumptie-aardappelen).

Voor 1957/58 geeft het netto-overschot per ha een stijging te zien, waarbij zij opgemerkt dat het niveau echter nog bleef beneden dat van de jaren vóór 1956/57.

HOOFDSTUK II

TOELICHTING OP DE BEREKENDE KOSTEN PER HA GEWAS

Algemeen

De berekening van de produktiekosten per gewas is gebaseerd op de uitkomsten van de in het onderzoek betrokken bedrijven over de jaren 1950/51 t/m 1957/58. Het documentatiemateriaal heeft dus betrekking op 8 achtereenvolgende jaren.

De uitgangspunten van de berekeningen zijn ten opzichte van Rapport No.306 nader gepreciseerd in het samenvattend Rapport No.324.

De normalisatie van de kosten- en opbrengstbestanddelen geschiedde op dezelfde wijze als bij de berekeningen in het voorgaande rapport.

Bij de bepaling van de kosten per gewas is onderscheid te maken naar:

- a. de direct toe te rekenen kosten, zoals zaaizaad, stikstofbemesting e.a.;
- b. de kosten, welke met behulp van verdeelsleutels worden toegerekend (arbeid, trekkracht, fosforzuur- en kali-bemesting, pacht e.a.).

De moeilijkheden bij de bepaling van de produktiekosten per gewas voor het akkerbouwbedrijf zijn voornamelijk gelegen in de verdeling van de onder b genoemde kostenbestanddelen.

Voor de vaststelling van de hiertoe gebruikte verdeelsleutels is in het bijzonder voor de arbeidskosten, trekkrachtkosten en werktuigkosten een diepgaande studie nodig geweest. Bij de toelichting op de verdeling der verschillende kostenbestanddelen wordt hierop nader ingegaan

1. Arbeidskosten

Basisgegevens

Bij de berekening van de arbeidskosten per gewas kunnen de volgende fasen worden onderscheiden:

- a. de behandeling van de basisgegevens, nl. de arbeidskosten per bedrijf in de afgelopen jaren, waarbij de waardering van de eigen arbeid wordt behandeld;
- b. de toerekening van de totale arbeidskosten per bedrijf aan de verschillende gewassen; de belangrijkste factor is hierbij de opstelling van de verdeelsleutel;
- c. de omrekening van de verkregen uitkomsten op het huidige loonpeil;
- d. de berekening van de kosten per gewas voorcalculatie 1960, waarbij gebruik is gemaakt van de technische gegevens der bedrijven.

De bepaling van de arbeidskosten per gewas zal in deze volgorde worden behandeld.

a. Arbeidskosten per bedrijf

De bedrijfsboekhoudingen geven de totale arbeidskosten per jaar. Gespecificeerd zijn de betaalde arbeidskosten voor losse en vaste arbeidskrachten (tijdloon en akkoordloon) en de berekende arbeidskosten voor eigen arbeidskrachten, boer en gezinsleden.

Betaalde arbeidskosten

De betaalde arbeidskosten betreffen de voor het bedrijf gedane loonuitgaven, eventueel vermeerderd met de aan arbeiders verstrekte emolumenten.

Berekende arbeidskosten

De berekende arbeidskosten zijn gebaseerd op de opgave van gewerkte uren in handenarbeid van boer en gezinsleden.

De waardering van deze gewerkte uren geschiedde tegen het loon per gewerkt uur van een vaste arbeider. De kosten voor wachtgeld- en werkloosheidsverzekering zijn echter niet opgenomen, omdat dit risico voor boer of gezinsleden niet aanwezig is.

Bij de berekening van het loon per gewerkt uur is op grond van de huidige C.A.O. in de landbouw het basis-uurloon van een vakarbeider A aangehouden voor de boer. Voor de medewerkende gezinsleden is uitgegaan van het basis-uurloon van een vakarbeider B.

Evenals in het verleden is gesteld dat door boer of gezinsleden een zeker aantal overuren wordt gemaakt. Verder is voor het niet-werken in akkoord de akkoorddervingstoeslag in de waardering opgenomen.

Hieronder is voor het grote loongebied een theoretische opstelling gemaakt van de loonkosten per gewerkt uur. De basisgegevens voor deze theoretische berekening zijn ontleend aan de diverse C.A.O.'s.

Tabel 6.

LOON PER GEWERKT UUR VOOR BOER EN GEZINSLEDEN
Voorcalculatie 1960

	Boer (Vakarbeider A)	Zoons (Vakarbeider B)
Leeftijdsklasse	23 - 65 jaar	23 - 65 jaar
Basis-uurloon	f. 1,49	f. 1,43
<u>Waardering gewerkte uren à basis-uurloon</u>		
2600 uren à 100%	f. 3874,-	f. 3718,-
250 " à 130%	f. 484,25	f. 464,75
50 " à 150%	f. 111,75	f. 107,25
100 " à 200%	f. 298,-	f. 286,-
2600 uur akkoordder- vingstoelage à f. 0,045	f. 117,-	f. 0,04 f. 104,-
Totaal (a)	f. 4885,-	f. 4680,-
Vakantietoelage $\frac{2}{52} \times (a)$	f. 188,-	f. 180,-
Jaarloon m.i.v. wacht- geld- en werkloosheids- verzekering (b)	f. 5073,-	f. 4860,-
idem (zonder) wachtgeld- en werkloos- heidsverzekering (c)	f. 5027,-	f. 4816,-
Bij:huurcompensatie 52 x f.2,10	f. 109,-	f. 109,-
Totaal (d)	f. 5136,-	f. 4925,-
Sociale lasten 13,65% over premieloon, d.i. (d) verminderd met pensioenpremie	f. 688,-	f. 659,-
Jaarloon incl.soc.l.	f. 5824,-	f. 5584,-
Aantal gewerkte uren	2810	2810
Loon per gewerkt uur	f. 2,07	f. 1,99

De looncompensatie i.v.m. de huurverhoging is afzonderlijk in rekening gebracht. Voor deze looncompensatie komen in aanmerking de arbeiders van 23 tot 65 jaar en arbeiders jonger dan 23 jaar indien zij kostwinner zijn. Bij de bepaling van het in te calculeren bedrag is rekening gehouden met de groep ouder dan 23 jaar.

Voor de berekening van de sociale lasten wordt uitgegaan van het premie-uurloon; dit is het loon per gewerkt uur verminderd met het werknemersdeel voor de pensioenverzekering (f.1,75 per week).

De sociale lasten, welke gelden voor de verschillende categorieën arbeidskrachten zijn als volgt te specificeren:

Ziektewet	2,- %
Ziekenfondsenbesluit	2,25%
Ongevallenwet	1,70%
Invaliditeits- en ouderdomsverzekering	0,70%
Kinderbijslagwet	5,- %
Bedrijfspensioenfonds	2,- %
Totaal	13,65%

In rekening gebracht voor boer en gezinsleden zonder wachtgeld- en werkloosheidsverzekering

13,65% totaal

In rekening gebracht voor vaste arbeiders premie wachtgeld- en werkloosheidsverzekering 0,9% =

14,55% totaal

In rekening gebracht voor losse arbeiders premie wachtgeld- en werkloosheidsverzekering 4,2% =

17,85% totaal

Verder is bij de waardering van de eigen arbeid nog rekening gehouden met de toeslagen voor het bezit van vaardigheidsdiploma's.

De berekening van de hoogte van deze toeslagen is gebaseerd op het bezit van diploma's zoals dit op de in het onderzoek betrokken bedrijven voorkomt. De cumulatiemogelijkheden zijn overeenkomstig de richtlijnen van de C.A.O. in aanmerking genomen.

b. Toerekening van de totale arbeidskosten aan de verschillende gewassen

Zoals is opgemerkt worden per bedrijf de arbeidskosten met behulp van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende gewassen. Deze toerekening geschiedt op basis van de bedrijfsgegevens, zoals de verbouwde oppervlakte per gewas, oppervlakte grasland, veebezetting en de aanvullende technische gegevens over de wijze, waarop bepaalde werkzaamheden zijn uitgevoerd.

Allereerst wordt nu aandacht geschonken aan de opstelling van de verdeelsleutel. Als verdeelsleutel wordt gebruikt: de normale arbeidsbehoefte van de afzonderlijke gewassen.

De bepaling van deze normale arbeidsbehoefte per gewas is uitgevoerd met behulp van uitvoerige tijdschrijfgegevens van een aantal bedrijven over de afgelopen jaren.

Het hiernavolgende overzicht geeft het aantal bedrijven met uitvoerige tijdschrijfadministratie in de laatste 8 jaren.

Tabel 7

AANTAL BEDRIJVEN MET TIJDSCHRIJFADMINISTRATIE

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Noordelijke bouwstreek	13	11	13	10	10	11	10	8
Oldambt	9	7	8	7	8	7	7	4
Zuidwestelijk kleigebied	31	17	25	16	17	11	9	9
Veenkoloniën	19	15	14	7	4	-	-	11

Met behulp van deze tijdschrijfadministratie zijn per gewas voor de afzonderlijke jaren berekend de gemiddelde uren en akkoordlonen per ha.

Aangezien het niet mogelijk is om akkoordbedragen om te rekenen in vergelijkbare uren in tijdloon, zijn de manuren in tijdloon omgerekend in geldbedragen, zodat op deze wijze de normale arbeidsbehoefte per gewas onder één noemer is gebracht, namelijk een geldbedrag per ha. De omrekening van manuren in tijdloon tot geldbedragen geschiedde uiteraard tegen hetzelfde loonpeil van hetzelfde jaar als waarin de akkoordlonen golden.

Op grond van deze gegevens over een reeks van jaren is de normale arbeidsbehoefte per gewas bepaald. Indien in de uren (tijdlonen) en akkoordlonen per gewas in de reeks van jaren een trendmatig beloop kan worden geconstateerd, dan is hiermede bij de bepaling van de normale arbeidsbehoefte per gewas rekening gehouden.

Bij deze normalisatie is onderscheid gemaakt in de directe uren per gewas en de indirecte uren welke voor het gehele bedrijf gelden, zoals grondbewerking en algemene uren voor drooghouden, drainage, bemesting en onderhoud (werktuigen e.a.). Deze indirecte uren zijn aan de gewassen toegerekend door middel van een omslag per ha. Als directe uren per gewas zijn beschouwd de uren voor zaaien, verplegen, oogsten, dorsen, bewaren en afleveren.

De aldus berekende normale arbeidsbehoeften per gewas en per diersoort zijn omgerekend in verhoudingsgetallen, welke in tabel 8 zijn vermeld. Deze verhoudingsgetallen (verdeelsleutels) geven aan de arbeidsbehoefte in eenheden per ha gewas en per diersoort ten opzichte van de arbeidsbehoefte van één ha graan geoogst met zelfbinder, waarbij het dorsen geschiedt door derden.

VERDEELSLEUTELS VOOR DE TOEREKENING VAN DE ARBEIDSKOSTEN
(100 EENHEDEN - ARBEIDSKOSTEN PER HA GRAAN)

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veenko- loniën
<u>Granen:</u>				
dorsen door derden	100	100	100	100
maaidorsen door derden			70	
dorsen met eigen machine			114	
maaidorsen met eigen machine			75	
<u>Erwten:</u>				
dorsen door derden	148	146	148	131
dorsen met eigen machine			159	
<u>Veldbonen:</u>				
dorsen door derden	129	122		
<u>Stambonen:</u>				
dorsen door derden			186	
dorsen met eigen machine			196	
<u>Karwij:</u>				
dorsen door derden	152	122		
<u>Suikerbietenzaad:</u>				
dorsen door derden	392	358		
<u>Kool-, kanarie- en mosterdzaad:</u>				
dorsen door derden	115	107	111	
<u>Suiker- en voederbieten:</u>				
handgerooid	392	364	252	370
mach. geroid door derden	277		189	
mach. geroid m. eigen machine	290		200	
<u>Aardappelen-cons.:</u>				
handgeroid/werpradrooier	448	381	354 ¹⁾	
voorraadrooier door derden	400	343	318 ¹⁾	
voorraadrooier eigen machine	427	366	336 ¹⁾	
verzamelrooier door derden	333	284	252 ¹⁾	
verzamelrooier eigen machine	375	313	284 ¹⁾	
<u>Aardappelen-fabriek:</u>				
handgeroid		284		250
verzamelrooien door dorden				174
verzamelrooien m. eigen machine				194
<u>Aardappelen-pootgoed:</u>				
handgeroid	448 ²⁾	381 ²⁾	336 ²⁾	317 ²⁾
sorteren met eigen machine	135	134	111	81
<u>Stekbieten:</u>	687	649		
<u>Vlas:</u>				
ongerepeld handgeplukt	208 ³⁾	173	187	
ongerepeld eigen machine	152 ³⁾	134	125	
ongerepeld door derden geplukt	142 ³⁾	127	118	
<u>Verhuurd land</u>	52	48	46	54
<u>Grasland+kunstweiden</u>	69	57	34	76
<u>Luzerne+rode klaver</u>	119	100	84	98
<u>Melkkoeien</u>	125	103	107	106
<u>Werkpaarden</u>	54	45	64	59

1) Voorjaarsaflevering uit de kuil. Herfstaflevering en voorjaarsaflevering uit de bewaarplaats zijn 52 punten lager.

2) Ongesorteerd.

3) Zelf gerepeld is 135 punten hoger.

Een voorbeeld van de gevolgde werkwijze bij de toerekening van de arbeidskosten van het afzonderlijke bedrijf met behulp van de verdeelsleutel en de technische gegevens is hieronder vermeld.

TOEREKENING VAN DE WERKELIJKE ARBEIDSKOSTEN PER BEDRIJF

Bedrijf A: Boekjaar 1955/56

	Technische gegevens	Verdeel- sleutels volgens tabel 8	Totaal eenheden
Bouwplan: granen	22 ha	100	2200
aardappelen	3 ha	448	1344
vlas-gerepeld	5 ha	277	1385
	(geplukt door derden)		
bieten	4 ha	392	1568
grasland	6 ha	69	414
Veebe-			
zetting: melkvee	6 st.	125	750
jongvee	6 st.	21	126
werkpaarden	4 st.	54	216
Totaal aantal eenheden per bedrijf			8003
Totale arbeidskosten volgens boekhouding			f. 22650,-
Werkelijke arbeidskosten per 100 eenheden			f. 283,-

Met behulp van de berekende arbeidskosten per 100 eenheden, namelijk f. 283,-, kunnen ook de arbeidskosten van de afzonderlijke gewassen op dit bedrijf worden bepaald. Dit is echter binnen het kader van de berekeningsmethodiek niet nodig, daar in de verdere bewerking volstaan kan worden met de verkregen uitkomst per 100 eenheden. De gemiddelde arbeidskosten per 100 eenheden van alle in het onderzoek betrokken bedrijven zijn in tabel 9 vermeld.

Onder verwijzing naar hetgeen reeds over de berekening van de verdeelsleutel is geschreven, heeft de uitdrukking "arbeidskosten per 100 eenheden" dezelfde betekenis als de arbeidskosten per ha graan.

Tabel 9

GEMIDDELTE ARBEIDSKOSTEN PER HA GRAAN (100 EENHEDEN)

	Noor- delijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- gebied	Veen- kolo- niën
Boekjaar 1950/51	f.195,-	f.225,-	f.240,-	f. 240,-
" 1951/52	f.208,-	f.241,-	f.256,-	f. 252,-
" 1952/53	f.212,-	f.251,-	f.249,-	f. 251,-
" 1953/54	f.212,-	f.256,-	f.278,-	f. 252,-
" 1954/55	f.244,-	f.294,-	f.287,-	f. 276,-
" 1955/56	f.254,-	f.320,-	f.315,-	f. 294,-
" 1956/57	f.279,-	f.326,-	f.324,-	f. 325,-
" 1957/58	f.286,-	f.356,-	f.333,-	f. 347,-

De verschillen in de arbeidskosten per ha graan of per 100 eenheden, welke tussen de afzonderlijke jaren bestaan, worden veroorzaakt door het verschil in loonpeil, het verschil in weersomstandigheden, welke de hoogte van kosten en opbrengsten beïnvloeden en de verschillen, welke ontstaan onder invloed van toenemende arbeidsschaarste en mechanisatie.

c. Omrekening der uitkomsten op het loonpeil 1959/60

De uitkomsten volgens tabel 9 gelden bij het loonpeil in de genoemde jaren. Ten behoeve van de voorcalculatie 1960 dienen deze uitkomsten te worden omgerekend op een zelfde loonpeil, namelijk het loonpeil volgens de C.A.O. voor het jaar 1959/60.

De omrekening van de arbeidskosten tot het loonpeil 1959/60 geschiedt met behulp van de geconstateerde stijgingen in het loonpeil volgens de C.A.O. voor de desbetreffende jaren. De wijzigingen in het loonpeil, zowel voor tijd- als akkoordloon, zijn echter niet voor alle categorieën arbeidskrachten gelijk geweest. Dit heeft een nadere analyse van de arbeidskosten noodzakelijk gemaakt. In staat II is een overzicht gegeven van het aandeel der verschillende categorieën arbeidskrachten in de totale arbeidskosten.

De omrekening van de arbeidskosten volgens tabel 9 tot het loonpeil 1959/60, zoals gegeven in tabel 10, is geschied met behulp van de in staat II becijferde wijzigingscoëfficiënten.

Tabel 10

ARBEIDSKOSTEN PER HA GRAAN (100 EENHEDEN)
Loonpeil-voorcalculatie 1960

	N.bouwstreek		Oldambt		Z.W.kleigebied		Veenkoloniën	
	stij- ging %	arbeids- kosten gld.	stij- ging %	arbeids- kosten gld.	stij- ging %	arbeids- kosten gld.	stij- ging %	arbeids- kosten gld.
Boekjaar 1950/51	77,2	346,-	79,2	403,-	75,4	421,-	82,7	438,-
" 1951/52	61,2	335,-	65,3	398,-	60,8	412,-	68,0	423,-
" 1952/53	56,1	331,-	58,9	399,-	57,9	393,-	62,3	407,-
" 1953/54	51,5	321,-	51,1	387,-	52,5	424,-	57,8	398,-
" 1954/55	35,2	330,-	35,9	400,-	35,5	389,-	39,3	384,-
" 1955/56	28,6	327,-	29,3	414,-	30,2	410,-	31,7	387,-
" 1956/57	20,3	336,-	21,3	395,-	21,5	394,-	23,3	401,-
" 1957/58	10,6	316,-	11,1	396,-	11,3	371,-	12,1	389,-
Voorcalc. 1960		325,-		395,-		385,-		390,-

De arbeidskosten per ha graan of per 100 eenheden in tabel 10 zijn in de verschillende jaren onderling vergelijkbaar, omdat deze arbeidskosten zijn omgerekend op een zelfde loonpeil.

Uit de cijfers van tabel 10 blijkt, dat de arbeidskosten per 100 eenheden van jaar tot jaar schommelen. Deze schommelingen worden veroorzaakt door de bijzondere omstandigheden van het desbetreffende jaar.

d. De kosten per gewas - voorcalculatie 1960

Op grond van de arbeidskosten per 100 eenheden ten behoeve van de voorcalculatie 1960 welke in tabel 10 zijn vermeld en de eenheden per gewas volgens tabel 8 kunnen thans voor elk der gewassen de arbeidskosten worden berekend. Hierbij dient echter in aanmerking te worden genomen dat voor enkele gewassen verschillende bewerkingsmethoden worden toegepast, welke de hoogte van de arbeidskosten per gewas beïnvloeden. Reeds in tabel 8 zijn voor deze gewassen verschillende verdeelsleutels gegeven, die bij de toerekening van de arbeidskosten per bedrijf zijn gebruikt.

Uit de bedrijfsboekhoudingen blijkt namelijk in welke mate verschillende werkmethoden worden toegepast. Deze gegevens zijn voor de berekening van de gemiddelde produktiekosten per gewas genormaliseerd. Voor de verschillende gewassen geldt het hiernavolgende overzicht van de gemiddeld toegepaste werkmethoden.

Tabel 11

TOEGEPASTE WERKMETHODEN

	Noorde- lijke bouw- streek	Old- ambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
Wintertarwe: dorsen door derden	100%	100%	60%	-
dorsen met eigen machine	-	-	5%	-
maaidorsen door derden	-	-	25%	-
maaidorsen met eigen machine	-	-	10%	-
Zomertarwe: dorsen door derden	100%	100%	-	100%
Wintergerst: dorsen door derden	100%	100%	-	-
Zomergerst: dorsen door derden	100%	-	5%	-
dorsen met eigen machine	-	-	-	-
maaidorsen door derden	-	-	75%	-
maaidorsen met eigen machine	-	-	20%	-
Haver: dorsen door derden	100%	100%	55%	100%
dorsen met eigen machine	-	-	10%	-
maaidorsen door derden	-	-	25%	-
maaidorsen met eigen machine	-	-	10%	-
Rogge: dorsen door derden	-	-	-	100%
Cons.aard- appelen : (herfstaf- levering)				
handgerooid/werprad- rooier	-	-	30%	-
eigen voorraadrooier	-	-	45%	-
voorraadrooier door derden	-	-	10%	-
eigen verzamelrooier	-	-	10%	-
verzamelrooier door derden	-	-	5%	-
Fabr.aard- appelen:				
handgerooid	-	-	-	40%
verzamelrooier	-	-	-	50%
door derden	-	-	-	-
verzamelrooier	-	-	-	10%
eigen machine	-	-	-	-
Suikerbieten: handgerooid/gelicht	90%	100%	80%	100%
machinaal geroid door derden	10%	-	15%	-
machinaal geroid met eigen machine	-	-	5%	-

Met behulp van de in tabel 8 vermelde verdeelsleutels en van vorenstaande gegevens zijn voor elk der genoemde gewassen de gemiddelde arbeidskosten te berekenen.

Als voorbeeld zijn hieronder de arbeidskosten voor zomergerst in het Zuidwestelijk kleigebied berekend.

Tabel 12

BEREKENING VAN DE GEMIDDELDE ARBEIDSKOSTEN VOOR ZOMERGERST
ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED
Voorcalculatie 1960

100 eenheden = f. 385,- volgens tabel 10	Verdeelsleutel	Totaal
Toegepaste werkmethoden volgens tabel 11	volgens tabel 8	
dorsen door derden 5%	100	5,0
dorsen met eigen machine -%	114	-
maaidorsen door derden 75%	70	52,5
maaidorsen met eigen machine 20%	75	15,-
Gewogen gemiddelde per ha		72,5
Arbeidskosten per ha $\frac{72,5}{100} \times f. 385,- = f. 279,-$		

Op overeenkomstige wijze zijn de arbeidskosten voor de overige gewassen en gebieden berekend. De uitkomsten zijn vermeld in tabel 13.

Tabel 13

BEREKENDE ARBEIDSKOSTEN

Voorcalculatie 1960

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veenkoloniën
	gld.	gld.	gld.	gld.
Per ha gewas				
Wintertarwe	325,-	395,-	349,-	-
Zomertarwe	325,-	395,-	-	390,-
Wintergerst	325,-	395,-	-	-
Zomergerst	325,-	-	279,-	-
Haver	325,-	395,-	352,-	390,-
Rogge	-	-	-	390,-
Suikerbieten	1237,-	1438,-	955,-	1443,-
Cons.aardapp.	-	-	1071,-	-
Fabr.aardapp.	-	-	-	805,-

2. Beloning bedrijfsleiding

Ten behoeve van de voorcalculatie 1960 zijn de volgende normbedragen aangehouden, welke zijn gebaseerd op normbedragen per bedrijf welke gelden bij het algemene loonniveau voor het jaar 1958/59. Deze normen zijn dus niet aangepast. De normen voor beloning voor bedrijfsleiding zijn als volgt.

BELONING BEDRIJFSLEIDING
Voorcalculatie 1960

Marktbare gewassen per ha	
Granen	f. 91,- (60,-) per ha
Consumptie-aardappelen	" 240,- " "
Fabrieksaardappelen	" - (109,-) " "
Suikerbieten	" 219,- (181,-) " "

De tussen haakjes geplaatste bedragen gelden voor de Veenkoloniën, waarvoor dit jaar op afzonderlijke wijze normen per gewas zijn berekend.

3. Trekkrachtkosten

De trekkrachtkosten bestaan uit de kosten van de trekkers en de paarden. Het totaal van deze kosten is te onderscheiden in betaalde en berekende kosten.

De betaalde kosten voor de trekkers zijn de kosten van brandstoffen, smeermiddelen en onderhoud; voor de paarden zijn het de kosten van hoefbeslag, tuigen, verzekering, veearts en aangekochte voedermiddelen.

De berekende kosten voor de trekkers bestaan uit de afschrijvings- en revisiekosten en de rente.

De afschrijvingsbedragen worden jaarlijks bepaald met behulp van de volgende gegevens:

- a. de gewerkte uren volgens opgaven der deelnemers;
- b. een schatting in uren van de totale levensduur der trekkers;
- c. de huidige vervangingswaarde der trekkers.

Betreffende de geschatte levensduur wordt ervan uitgegaan, dat b.v. een trekker van 20 pk tot 30 pk in totaal gedurende de gehele levensduur 8.000 werkuren zal maken, waarbij een minimum van ca. 530 werkuren per jaar wordt aangehouden. In gevallen, zoals bijvoorbeeld in het eerste jaar van aanschaffing van trekker(s) - dus ingeval de trekkrachtvoorziening nog niet is aangepast aan de trekkrachtbehoefte - ligt het aantal werkuren per jaar veelal nog beneden de minimumgrens van 530 uur per jaar.

Voor de verschillende trekkers is de volgende levensduur aangehouden.

Trekkers	Totale levensduur	Minimum-afschrijving per jaar op basis van
Beneden 20 pk	7000 uur	470 uur
20 t/m 30 pk	8000 uur	530 uur
boven 30 pk	10000 uur	670 uur

De uitgegeven bedragen voor revisie van de trekker worden niet als kosten beschouwd in het jaar waarin deze bedragen worden betaald. In plaats daarvan wordt jaarlijks een berekend bedrag onder de kosten opgenomen. Voor revisiekosten wordt namelijk jaarlijks $\frac{1}{3}$ van het afschrijvingsbedrag gereserveerd. Grote uitgaven, die geen revisiekosten zijn, b.v. voor nieuwe banden, worden over drie jaar verdeeld.

Tenslotte wordt opgemerkt, dat bij de bepaling van de afschrijvingsbedragen geen rekening is gehouden met een eventuele residuwaarde.

De rentekosten zijn berekend tegen $4\frac{1}{2}\%$ over de gecorrigeerde boekwaarde overeenkomstig de wijzigingen in de vervangingswaarde.

De berekende kosten voor paarden bestaan uit de afschrijving, de rente en de voedermiddelen uit het eigen bedrijf.

De afschrijving is berekend op f. 30,- per paard per jaar. De rentekosten zijn berekend tegen $4\frac{1}{2}\%$ over de gemiddelde waarde.

De haver uit het eigen bedrijf is gewaardeerd tegen de marktprijs, f. 24,65 per 100 kg. De kosten van de voedergewassen en grasland zijn tegen het laatst bekende prijspeil in de kosten per bedrijf opgenomen. Dit geschiedde tegen een normbedrag per werkpaard en per jong paard bij het prijspeil van de voorcalculatie. Voor de verschillende gebieden zijn de volgende normen gebruikt.

KOSTEN GRASLAND EN VOEDERGEWASSEN PER PAARD

	Werkpaard	Jong paard
Noordelijke bouwstreek	f. 380,-	f. 190,-
Oldambt	f. 380,-	f. 190,-
Zuidwestelijk kleigebied	f. 400,-	f. 200,-
Veenkoloniën	f. 345,-	f. 175,-

Vorenstaande normen zijn gebaseerd op de opgave van de onderzochte bedrijven in de verschillende jaren en hebben betrekking op de oppervlakte voedergewassen, welke ten behoeve van de paardenstapel is aangehouden.

De arbeidskosten voor de verzorging van de paarden zijn opgenomen in de totale trekkrachtkosten.

De toerekening van de totale trekkrachtkosten aan de verschillende gewassen geschiedde overeenkomstig de gevolgde methode bij de arbeidskosten.

Voor elk bedrijf zijn de trekkrachtkosten berekend per 100 eenheden. Evenals bij de arbeidskosten is hierbij 1 ha graan op 100 eenheden gesteld. De verdeelsleutels zijn evenals die voor de arbeidskosten gebaseerd op de tijdschrijfadministratie op bedrijven in de afgelopen jaren.

De navolgende verdeelsleutels zijn ten behoeve van de toerekening der kosten gebruikt.

Tabel 14

VERDEELSLEUTELS VOOR DE TOEREKENING VAN DE TREKKRACHTKOSTEN
(100 eenheden = trekkrachtkosten per ha graan)

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
Granen/peulvruchten	100	100	100 1)	100
Karwijzaad	70	65	60	-
Bietenzaad	130	125	-	-
Overige handelsgewassen	100	100	80	87
Aardappelen	165	160	165	113 2)
Bieten	140	160	160 3)	93
Grasland + groenvoeder- gewassen (excl. voederb.)	55	50	55	53
Verhuurd land (zaaiklaar)	55	50	55	53

1) Maaidorsen van granen door derden 85

2) Machinaal rooien met eigen machine 200

3) Machinaal rooien met eigen machine 180

De totale trekkrachtkosten zijn per bedrijf berekend per ha graan (100 eenheden), op basis van de bedrijfsgegevens en de voorgaande verdeelsleutels. De gemiddelde kosten bedragen in de desbetreffende jaren:

Tabel 15

TREKKRACHTKOSTEN PER HA GRAAN (100 EENHEDEN)

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
Boekjaar 1950/51	f. 101,-	f. 105,-	f. 109,-	f. 84,-
" 1951/52	f. 110,-	f. 131,-	f. 128,-	f. 85,-
" 1952/53	f. 112,-	f. 123,-	f. 140,-	f. 94,-
" 1953/54	f. 115,-	f. 118,-	f. 129,-	f. 92,-
" 1954/55	f. 108,-	f. 116,-	f. 127,-	f. 96,-
" 1955/56	f. 108,-	f. 132,-	f. 122,-	f. 99,-
" 1956/57	f. 113,-	f. 130,-	f. 123,-	f. 108,-
" 1957/58	f. 122,-	f. 139,-	f. 122,-	f. 104,-

Op vorenstaande bedragen moet een omrekening worden toegepast voor de wijzigingen in het prijspeil. Deze wijzigingen in het prijspeil in de afgelopen jaren ten opzichte van het te verwachten prijspeil zijn in staat III vermeld.

Ter toelichting op deze omrekening zij het volgende vermeld.

- a. de wijzigingen in de kosten voor afschrijving, revisie en rente voor de trekkers zijn bepaald met behulp van de wijzigingen in de vervangingswaarde van de trekkers. De rentekosten zijn verder gewijzigd in verband met wijziging in het rentepercentage ($4\frac{1}{2}\%$);
- b. de kosten van de voedergewassen en grasland per paard zijn ten opzichte van de voorcalculatie 1956 met 15% verhoogd. Aangezien deze kosten in de verschillende boekjaren tegen het prijspeil van de voorcalculatie 1956 waren opgenomen in de kosten per bedrijf volgens tabel 15 is hierop een uniforme verhoging toegepast.

De berekening van de totale kostenstijging/daling van de trekkrachtkosten bij het huidige prijspeil ten opzichte van het prijspeil, zoals dat in de desbetreffende jaren heeft gegolden, geschiedde met behulp van de gespecificeerde kosten per bedrijf.

Een overzicht hiervan is vermeld in staat III met de gemiddelde procentuele verdeling naar de verschillende kostenbestanddelen.

De trekkrachtkosten per ha graan (100 eenheden) in de verschillende jaren omgerekend tot het prijspeil voor 1960 zijn in de hiernavolgende tabel vermeld, tezamen met de berekende wijzigingen in het prijspeil volgens staat III.

Tabel 16

TREKKRACHTKOSTEN PER HA GRAAN
Voorcalculatie 1960

	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidw. kleigebied		Veen- koloniën	
	stij- ging in %	kos- ten gld.	stij- ging in %	kos- ten gld.	stij- ging in %	kos- ten in %	stij- ging in %	kos- ten gld.
Boekjaar 1950/51	28,4	130	25,3	132	26,9	138	26,2	106
" 1951/52	20,8	133	18,0	155	19,0	152	20,3	102
" 1952/53	18,1	132	16,2	143	18,7	166	18,0	111
" 1953/54	15,0	132	14,4	135	15,7	149	18,1	109
" 1954/55	14,0	123	13,2	131	12,6	143	14,1	110
" 1955/56	12,7	122	11,8	148	11,9	137	13,1	112
" 1956/57	8,3	122	7,6	140	6,9	131	8,2	117
" 1957/58	3,4	126	2,8	143	2,4	125	3,4	108
Voorcalc. 1960		123		140		135		111

Zoals uit de gegevens in staat I met de gemiddelde financiële resultaten blijkt, is/zijn op de bedrijven in de kleigebieden naast de werkpaarden ook (een) trekker(s) in de verschillende jaren aanwezig.

Met behulp van de in tabel 14 vermelde verdeelsleutels zijn de trekkrachtkosten voor de afzonderlijke gewassen als volgt berekend.

TREKKRACHTKOSTEN PER HA
(Voorcalculatie 1960)

Noordelijke bouwstreek

Granen	100/100 x f. 123,- = f. 123,- per ha
Suikerbieten	140/100 x f. 123,- = f. 172,- per ha

Oldambt

Granen	100/100 x f. 140,- = f. 140,- per ha
Suikerbieten	160/100 x f. 140,- = f. 224,- per ha

Zuidwestelijk kleigebied

Wintertarwe	96/100 x f. 135,- = f. 130,- per ha
Zomergerst	89/100 x f. 135,- = f. 120,- per ha
Haver	96/100 x f. 135,- = f. 130,- per ha
Suikerbieten	161/100 x f. 135,- = f. 217,- per ha
Consumptie-aardappelen	165/100 x f. 135,- = f. 223,- per ha

Veenkoloniën

Granen	100/100 x f. 111,- = f. 111,- per ha
Suikerbieten	93/100 x f. 111,- = f. 103,- per ha
Fabriksaardappelen	122/100 x f. 111,- = f. 135,- per ha

De gebruikte verdeelsleutels per gewas zijn gewogen gemiddelde cijfers voor zover bewerkingen door derden zijn uitgevoerd. Een voorbeeld van deze berekening is vermeld in tabel 12.

4. Werktuigkosten

De werktuigkosten bestaan uit:

- a. afschrijving op de werktuiginventaris;
- b. rente over het in werktuigen geïnvesteerde kapitaal;
- c. overige werktuigkosten.

Het afschrijven op de werktuiginventaris is het middel om de aanschaffingskosten van de werktuigen ten laste te brengen van de jaren waarin de werktuigen worden gebruikt.

De afschrijvingsbedragen worden berekend op basis van de vervangingswaarde van de werktuigen. Voor elke soort werktuigen is een afschrijvingspercentage per jaar vastgesteld op grond van de geschatte levensduur van de werktuigen. Daar de kostprijsbedrijven slechts vijf jaren in administratie blijven is het niet mogelijk deze levensduur op deze bedrijven rechtstreeks na te gaan. Indirect bieden de boekhoudingen wel een beoordelingsmogelijkheid van de afschrijvingsbedragen, nl. door deze te vergelijken met de aankoopbedragen van nieuwe werktuigen. Gemiddeld dient voldoende te worden afgeschreven om vervanging van werktuigen uit de afschrijvingsbedragen mogelijk te maken. In tabel 17 wordt deze vergelijking van

afschrijvingen en investeringen uitgevoerd voor alle werktuigen exclusief trekkers. In deze investeringsbedragen zijn zowel vervangingsinvesteringen als uitbreidingsinvesteringen begrepen.

Tabel 17

BEREKENDE AFSCHRIJVINGSBEDRAGEN IN VERGELIJKING
MET DE JAARLIJKSE INVESTERINGEN IN WERKTUIGEN
(Gemiddelde uitkomsten per bedrijf)

Gem.bedrijfs grootte in ha cultuurgrond	Noord.kleigebied ca. 45,0 ha		Zuidw.kleigebied ca. 35,0 ha		Veenkoloniën ca. 25,0 ha	
	af- schrij- ving	inves- te- ring	af- schrij- ving	inves- te- ring	af- schrij- ving	inves- te- ring
Boekjaar 1948/49	1400	1740	.	.	580	690
" 1949/50	1490	2380	.	.	640	460
" 1950/51	1430	1840	1080	1380	730	760
" 1951/52	1610	1320	1380	1360	790	1030
" 1952/53	1690	1330	1370	1170	930	830
" 1953/54	1790	1460	1480	1490	900	1210
" 1954/55	1830	640	1430	1480	1010	630
" 1955/56	2000	1260	1540	2140	1060	910
" 1956/57	2100	860	1740	1460	1060	540
" 1957/58	2200	1280	1920	1360	1150	1080
Gemiddelde investe- ring in % van de afschrijving 1)	85%		101%		94%	

1) Op basis van de percentages der afzonderlijke jaren

Uit deze tabel blijkt duidelijk, dat de jaarlijkse investeringen sterker schommelen dan de afschrijvingen. Deze laatste bedragen vertonen een regelmatige stijging, die kan worden toegeschreven aan een gestegen prijspeil en een uitbreiding van de werktuigeninventaris. Zoals reeds eerder is opgemerkt zijn in de investeringsbedragen tevens begrepen de investeringen voor uitbreiding van de werktuigeninventaris.

Uit tabel 17 blijkt verder, dat gemiddeld voor alle bedrijven de gereserveerde afschrijvingsbedragen voor de werktuigen iets hoger zijn dan de jaarlijkse investeringen in de werktuigen. Een uitzondering hierop vormen de uitkomsten van het Zuidwestelijk kleigebied. De hogere gemiddelde uitkomst voor dit gebied wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de grote investeringen in het jaar 1955/56.

Financieringsmoeilijkheden bij de aanschaf van werktuigen, die vaak worden geweten aan te laag berekende afschrijvingsbedragen in de kostprijsrapporten, blijken gemiddeld niet uit de cijfers in tabel 17, die aangeven dat de afschrijvingsbedragen zeker niet te laag zijn.

De rentekosten over het geïnvesteerde kapitaal zijn berekend tegen 4½% over de boekwaarde van de inventaris, welke is gesteld op 60% van de vervangingswaarde.

De overige werktuigkosten bestaan uit de in de loop van het boekjaar gedane uitgaven voor het onderhoud der werktuigen, de aanschaffing van het kleingereedschap en het bindertouw.

Volgens de bedrijfsboekhoudingen bedragen de totale werktuigkosten per ha cultuurgrond in de verschillende jaren:

Tabel 18

WERKTUIGKOSTEN PER HA CULTUURGROND

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
Boekjaar 1950/51	f. 81,-	f. 76,-	f. 68,-	f. 77,-
" 1951/52	f. 92,-	f. 90,-	f. 78,-	f. 81,-
" 1952/53	f. 105,-	f. 101,-	f. 85,-	f. 90,-
" 1953/54	f. 104,-	f. 99,-	f. 92,-	f. 91,-
" 1954/55	f. 102,-	f. 93,-	f. 91,-	f. 87,-
" 1955/56	f. 117,-	f. 98,-	f. 99,-	f. 94,-
" 1956/57	f. 122,-	f. 107,-	f. 108,-	f. 98,-
" 1957/58	f. 126,-	f. 112,-	f. 118,-	f. 108,-

Bovenstaande kosten gelden bij het prijspeil in de desbetreffende jaren. De omrekening van de kosten tot het te verwachten prijspeil geschiedde met behulp van wijzigingscoëfficiënten, welke zijn bepaald met behulp van de L.E.I.-prijzenstatistiek voor landbouw-werktuigen.

Tabel 19

WIJZIGINGSCOËFFICIËNTEN WERKTUIGKOSTEN (VOORCALC. 1960 = 100)

Boekjaar	1950/ 51	1951/ 52	1952/ 53	1953/ 54	1954/ 55	1955/ 56	1956/ 57	1957/ 58
<u>Afschrijving + rente + onderhoud</u> (gebaseerd op de vervangingswaarde)								
Noordelijke bouwstreek	132	124	112	106	108	109	105	101
Oldambt	134	123	112	106	110	103	104	101
Zuidw. kleigebied	135	126	116	114	114	110	110	101
Veenkoloniën	137	122	115	113	117	111	106	101
<u>Bindertouw</u> (alle gebieden)	72	45	53	81	91	96	97	108

Op basis van het prijspeil voor 1960 zijn voor de toerekening van de werktuigkosten onderstaande verdeelsleutels gebruikt. Deze sleutels geven de verhoudingen aan van de werktuigkosten per gewas, zoals deze binnen het kader van het bedrijf als geheel zijn te becijferen.

De kosten voor afschrijving en rente van de specifieke werktuigen zoals aardappelrooimachine, vlasplukmachine e.a. zijn toegerekend aan die gewassen waarvoor deze werktuigen worden gebruikt. De werktuigen met een algemeen gebruik, zoals ploegen en eggen, zijn toegerekend aan alle gewassen. Verder is nog onderscheid gemaakt naar werktuigen welke slechts voor een beperkt aantal gewassen worden gebruikt, zoals zaaimachine, graanelevator e.d.

De kosten voor aanschaffing van kleingereedschap en het onderhoud zijn omgeslagen per ha.

De gebruikte verdeelsleutels zijn in onderstaande tabel weergegeven, waarbij alleen de voornaamste gewassen en werkmethoden zijn vermeld.

Tabel 20

VERDEELSLEUTELS VOOR DE TOEREKENING VAN DE WERKTUIGKOSTEN
(100 eenheden = werktuigkosten per ha graan)

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
<u>Granen/handelsgewassen:</u>				
maaidorsen/dorsen door derden	100	100	100	100
dorsen met eigen dorsmachine	-	-	125	-
oogsten met eigen maaidorsmachine	-	-	150	-
<u>Peulvruchten:</u>				
dorsen door derden	92	90	92	90
dorsen met eigen machine	-	-	117	-
<u>Vlas:</u>				
geplukt door derden/hand	60	65	60	-
geplukt met eigen machine	175	180	175	-
geplukt met $\frac{1}{2}$ eigen machine	120	125	120	-
<u>Aardappelen:</u>				
met de hand gerooid 1)	125	120	117	80
met eigen voorraadrooier gerooid	-	-	180 2)	150
met eigen verzamelrooier gerooid	-	-	240	230 3)
<u>Bieten:</u>				
met de hand gerooid 1)	100	120	92	80
met $\frac{1}{2}$ eigen machine gerooid	-	-	227	-
Grasland/klaver	50	60	50	60
Verhuurd land	35	35	35	35

1) Voor machinaal gerooid door derden gelden dezelfde verdeelsleutels.

2) Gerooid met eigen werpradrooier 20 punten lager.

3) Gerooid met $\frac{1}{2}$ eigen machine 160 punten.

Voor elk bedrijf is met behulp van de gegevens van bouwplan en vorengenoemde verdeelsleutels een berekening gemaakt van de totale werktuigkosten per 100 eenheden of wel per ha graan.

Over de verschillende jaren bedragen de gemiddelde uitkomsten bij het prijspeil 1960:

Tabel 21

WERKTUIGKOSTEN PER HA GRAAN (100 EENHEDEN)				
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
	gld.	gld.	gld.	gld.
Boekjaar 1950/51	111	102	104	112
" 1951/52	115	110	112	106
" 1952/53	120	111	107	109
" 1953/54	119	108	118	112
" 1954/55	117	106	119	113
" 1955/56	142	108	126	123
" 1956/57	136	119	124	118
" 1957/58	135	119	121	119
Voorcalc. 1960	133	115	122	118

De werktuigkosten, op grond van de kosten per 100 eenheden, zijn als volgt.

WERKTUIGKOSTEN PER HA
Voorcalculatie 1960

Noordelijke bouwstreek

Granen $100/100 \times f. 133,- = f. 133,-$ per ha
Suikerbieten $100/100 \times f. 133,- = f. 133,-$ per ha

Oldambt

Granen $100/100 \times f. 115,- = f. 115,-$ per ha
Suikerbieten $120/100 \times f. 115,- = f. 138,-$ per ha

Zuidwestelijk kleigebied

Wintertarwe $106,3/100 \times f. 122,- = f. 130,-$ per ha
Zomergerst $110/100 \times f. 122,- = f. 134,-$ per ha
Haver $107,5/100 \times f. 122,- = f. 131,-$ per ha
Suikerbieten $99/100 \times f. 122,- = f. 121,-$ per ha
Aardappelen $160/100 \times f. 122,- = f. 195,-$ per ha

Veenkoloniën

Granen $100/100 \times f. 118,- = f. 118,-$ per ha
Suikerbieten $80/100 \times f. 118,- = f. 94,-$ per ha
Fabrieksaardappelen $88/100 \times f. 118,- = f. 104,-$ per ha

Bij de bepaling van de werktuigkosten van granen voor het Zuidwestelijk kleigebied is er rekening mede gehouden, dat van wintertarwe 5% en van haver 10% van het areaal gedorst wordt met eigen dorsmachine. Verder geldt dat 10% van de wintertarwe, 20% van de zomergerst en 10% van de haver met eigen maaidorsmachine worden geoogst. Voor de Veenkoloniën is er rekening mede gehouden, dat 10% van de oppervlakte fabrieksaardappelen met eigen machine (verzamelrooier) wordt gerooid.

5. Werk door derden

Voor zover mogelijk is de documentatie van de kosten voor het werk door derden ontleend aan de boekhoudkundige gegevens van de onderzochte bedrijven. Overigens is gebruik gemaakt van de tarieven welke voor het loonwerk gelden.

a. Dorsen/maaidorsen

Voor granen zijn de dorskosten becijferd aan de hand van de boekhoudkundige gegevens¹⁾. In de verschillende gebieden bedragen deze kosten als volgt:

Tabel 22

KOSTEN VOOR DORSEN EN MAAIDORSEN VAN GRANEN

	Boekjaar 1957/58		Voorcalculatie 1960	
	dorsen per 100 kg	maaidorsen per ha	dorsen per 100 kg	maaidorsen per ha
Noordelijke bouwstreek	f. 2,90	-	f. 3,-	-
Oldambt	f. 2,35	-	f. 2,50	-
Zuidwestelijk kleigeb.	f. 2,40	f. 163,-	f. 2,50	f. 165,-
Veenkoloniën	f. 2,35	-	f. 2,50	-

Uit bovenstaande gegevens blijkt, dat in de Noordelijke bouwstreek het dorsen met meer personeel van de loonwerker wordt uitgevoerd dan in het Oldambt en de Veenkoloniën. Bij het bepalen van de tarieven voor de voorcalculatie is rekening gehouden met een geringe stijging van materiaal- en loonkosten ten opzichte van 1957/58.

In geval van maaidorsen is tevens een normatief bedrag voor het drogen ingecalculeerd op basis van f. 0,50 per 100 kg.

De kosten per gewas bedragen in de verschillende gebieden:

- 1) In voorgaande berekeningen zijn de dorskosten gebaseerd op normbedragen, welke zijn ontleend aan tariefafspraken. De thans in rekening gebrachte kosten zijn ontleend aan de bedrijfsboekhoudingen en liggen voor de noordelijke kleigebieden en de veenkoloniën lager dan de eertijds gebruikte normen. Een verklaring hiervoor is het minder aantal mensen in dienst van de loonwerker op de onderzochte bedrijven.

Tabel 23

DORSKOSTEN PER HA GRANEN

	Noorde- lijke- bouw- streek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veen- kolo- niën
	gld.	gld.	gld.	gld.
Wintertarwe	128,-	102,-	113,-	-
Zomertarwe	117,-	95,-	-	85,-
Wintergerst	128,-	103,-	-	-
Zomergerst	111,-	-	150,-	-
Haver	140,-	109,-	107,-	99,-
Rogge	-	-	-	82,-

Voor het Zuidwestelijk kleigebied is evenals bij de bepaling van de arbeids- en trekkrachtkosten, rekening gehouden met gedeeltelijk dorsen en maaidorsen door derden.

b. Onkruidbestrijding

De bepaling van de mate, waarin de verschillende chemische bestrijdingen worden toegepast, is gebaseerd op de gegevens van de in het onderzoek betrokken bedrijven over de jaren 1955/56 t/m 1957/58. De kosten ten behoeve van de voorcalculatie 1960 zijn met behulp van deze uitkomsten berekend.

De chemische onkruidbestrijding heeft hoofdzakelijk plaats in de granen. Van het totale areaal der gewassen is voor deze jaren geconstateerd, dat onderstaande oppervlakte wordt bespoten tegen onkruid.

Tabel 24

CHEMISCHE ONKRUIDBESTRIJDING IN GEWASSEN
Voorcalculatie 1960

	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidwestel. kleigebied		Veenkoloniën	
	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.
Granen	35(30)	9,5	50(45)	14,-	40(35)	11,-	55(50)	15,4
Erwten	25(20)	6,6	5(5)	1,5	35(30)	9,5	-	-
Vlas	10(10)	3,-	-	-	15(15)	4,4	-	-
Koolzaad	5(5)	1,5	-	-	-	-	-	-
Kanariezaad	-	-	80(75)	22,8	-	-	-	-
Bietenzaad	5(5)	1,5	-	-	-	-	-	-
Suikerbieten	-	-	-	-	-	-	-	-

De tussen haakjes geplaatste percentages betreffen de door loonwerker behandelde oppervlakte.

De kosten zijn, voor zover het loonwerk betreft, gebaseerd op het tarief van loonsproeien f. 15,50 per ha. De kosten voor bestrijdingsmiddelen D.N.C. en/of M.C.P.A. bedragen f. 14,- per ha.

c. Insecten- en ziektenbestrijding

Evenals voor de bepaling van de kosten voor onkruidbestrijding is gebruik gemaakt van gegevens van de L.E.I.-bedrijven over de jaren 1955/56 t/m 1957/58. Voor het Zuidwestelijk kleigebied waren tevens de gegevens over het jaar 1954/55 beschikbaar.

In de hiernavolgende tabel zijn de berekende kosten per gewas vermeld ten behoeve van de voorcalculatie 1960.

Tabel 25

INSECTEN- EN ZIEKTENBESTRIJDING IN GEWASSEN Voorcalculatie 1960

	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuid westelijk kleigebied		Veenkoloniën	
	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.	behandelde oppervlakte in %	kosten per ha gld.
Erwten	90(65)	18,0	120(115)	27,8	110(95)	24,3	-	-
Bruine bonen	-	-	-	-	110(85)	34,3	-	-
Veldbonen	-	-	65(65)	16,2	-	-	-	-
Vlas	-	-	-	-	65(45)	12,7	-	-
Koolzaad	50(50)	13,8	-	-	-	-	-	-
Karwij	-	-	60(55)	13,6	-	-	-	-
Bietenzaad	70(65)	16,7	65(60)	15,4	-	-	-	-
Aardappelen	-	-	-	-	460(385)	160,5	70(65)	24,5
Suikerbieten	65(60)	15,4	60(50)	13,3	70(65)	16,7	70(65)	16,7
Spinaziezaad	-	-	10(10)	2,5	-	-	-	-

() = behandelde oppervlakte door loonwerker.

Bestrijding tegen insecten en ziekten had plaats in:

erwten hoofdzakelijk bladrandkever en knopmade; bestrijdingsmiddel DDT;

bruine bonen vetvlekkenziekte en ook vlekkenziekte; bestrijdingsmiddel koperoxychloriden en zinkcarbamaat;

veldbonen bladrandkever en thrips; bestrijdingsmiddel DDT/Parathion;

vlas thrips; bestrijdingsmiddel DDT/HCH/Parathion;

karwij karwijmot, bestrijdingsmiddel DDT;

koolzaad koolzaadaardvlo; bestrijdingsmiddel DDT; glanskever; bestrijdingsmiddel Dieldrin 25%;

bietenzaad/
suikerbieten bietenvlieg/luis/emelten/thrips/bietenkever; be-
strijdingsmiddelen Parathion en DDT;
aardappelen hoofdzakelijk phytophthora; bestrijdingsmiddel koper-
oxychloriden/zinkcarbamat; Coloradokever; bestrijdingsmiddel DDT;
Loofdoospuiten; bestrijdingsmiddel arseenverbindingen;
spinaziezaad bietenvlieg; bestrijdingsmiddel Parathion.

In het Zuidwestelijk kleigebied is verder ca. 10% van de op-
pervlakte suikerbieten behandeld tegen mangaangebrek. De kosten
hiervan bedragen f. 2,90 per ha.

Voor het sproeien door eigen personeel zijn de kosten van
arbeid en machines in vorenstaande berekeningen buiten beschouwing
gelaten, daar deze kosten reeds zijn begrepen in de afzonderlijke
kostenbestanddelen (arbeidskosten en werktuigkosten).

d. Machinaal rooien van aardappelen en bieten

Bij de bepaling van de arbeidskosten is rekening gehouden met
de oppervlakte gerooid door derden. De kosten hiervan bedragen:

Tabel 26

KOSTEN MACHINAAL ROOIEEN DOOR DERDEN PER HA

	Aardappelen			Suikerbieten	
	Veen- koloniën	Zuidwestelijk kleigebied		Noorde- lijke bouw- streek	Zuid- weste- lijk klei- gebied
	ver- zamel- rooier	voor- raad- rooier	ver- zamel- rooier		
Oogst 1954	f. 266,-	-	-	-	-
Oogst 1955	f. 240,-	-	-	-	-
Oogst 1956	f. 247,-	f. 113,-	f. 291,-	f. 275,-	f. 286,-
Oogst 1957	f. 251,-	f. 120,-	f. 267,-	f. 236,-	f. 272,-
Voorcalculatie 1960	f. 260,-	f. 120,-	f. 280,-	f. 260,-	f. 280,-
Bewerkte oppervlakte	50%	10%	5%	10%	15%
Kosten per ha	f. 130,-	f. 12,-	f. 14,-	f. 26,-	f. 42,-

e. Afleveringskosten van suikerbieten

De afleveringskosten van de suikerbieten bestaan uit de be-
taalde vrachten e.a. en de door de fabriek in rekening gebrachte
afleveringskosten van de suikerbieten.

Volgens de L.E.I.-bedrijven bedragen de totale kosten per 1000 kg (netto) in de jaren:

Tabel 27

AFLEVERINGSKOSTEN SUIKERBIETEN PER 1000 KG (NETTO)

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- kolo- niën
	per ton	per ton	per ton	per ton
Oogst 1950	f. 0,83	f. 0,93	f. 1,94	f. 0,15
" 1951	f. 0,56	f. 0,91	f. 1,66	f. 0,28
" 1952	f. 0,80	f. 0,93	f. 1,84	f. 0,14
" 1953	f. 0,74	f. 1,07	f. 1,88	f. 0,17
" 1954	f. 1,60	f. 1,55	f. 2,-	f. 0,23
" 1955	f. 1,23	f. 1,19	f. 1,70	f. 0,27
" 1956	f. 1,28	f. 0,52	f. 2,-	f. 0,32
" 1957	f. 1,39	f. 1,37	f. 2,02	f. 0,36
Voorcalculatie 1960				
per 1000 kg	f. 1,30	f. 1,15	f. 1,90	f. 0,30
Per ha	f.52,-	f.44,-	f.92,-	f.12,-

In de reeks van jaren kan een stijgend verloop van de afleveringskosten per 1000 kg worden geconstateerd.

Voor het in het Oldambt voor oogst 1956 buitengewoon lage bedrag kon geen afdoende verklaring worden gevonden. Bij de voorcalculatie 1960 is ervan uitgegaan dat dit geen blijvende daling betreft.

Voor het Zuidwestelijk kleigebied is uit de cijferreeks geen ontwikkeling af te lezen. De fluctuaties, die zich in de kosten per 1000 kg voordoen, moeten hoofdzakelijk worden toegeschreven aan de wijziging in de bedrijven, welke ter documentatie van de berekeningen hebben gediend. De bepaling van de kosten voor de voorcalculatie 1960 geschiedde voor dit gebied daarom hoofdzakelijk op grond van de laatst bekende gegevens.

De bepaling van de kosten per ha van de voorcalculatie is geschied op basis van de normale kg-opbrengst per ha en de kosten per 1000 kg.

f. Algemene werkzaamheden door derden

Hieronder zijn begrepen de kosten voor grondbewerking (ploegen e.a.), de grondverbetering (dichten van sloten, drainoren, schoonmaken van drainage) en de aanschaffing van drainagemateriaal (buizen). Deze kosten zijn uitgedrukt per ha bouwland. De gemiddelde uitkomsten volgens de bedrijfsboekhoudingen zijn over de verschillende jaren in tabel 28 aangegeven.

Tabel 28

ALGEMENE WERKZAAMHEDEN DOOR DERDEN PER HA BOUWLAND

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veenkoloniën
Oogst 1950	f. 6,50	f. 9,-	f. 10,40	f. 1,20
" 1951	f. 8,70	f. 9,50	f. 13,60	f. 2,70
" 1952	f. 7,20	f. 6,20	f. 4,80	f. 3,10
" 1953	f. 10,-	f. 1,50	f. 7,10	f. 3,10
" 1954	f. 3,30	f. 3,60	f. 7,30	f. 1,40
" 1955	f. 14,60	f. 10,10	f. 5,70	f. 3,10
" 1956	f. 16,80	f. 15,50	f. 5,-	f. 2,10
" 1957	f. 13,30	f. 12,40	f. 6,-	f. 4,-
Voorcalc. 1960	f. 12,-	f. 9,-	f. 6,-	f. 3,-

De kosten voor grondverbetering, uitgevoerd door eigen personeel, zijn begrepen in de arbeids- en trekkrachtkosten per gewas. Het is niet mogelijk deze door eigen personeel uitgevoerde grondverbetering als een afzonderlijke post aan de gewassen toe te rekenen.

g. Samenvatting kosten werk door derden

Tabel 29

WERK DOOR DERDEN PER HA GEWAS

	Noordelijke bouwstreek				Oldambt			
	Oogsten, dorsen + afleveringswerkzaamheden door derden	Onkruid-, ziektebestrijding e.a.	Algemene werkzaamheden door derden	Totaal	Oogsten, dorsen + afleveringswerkzaamheden door derden	Onkruid-, ziektebestrijding e.a.	Algemene werkzaamheden door derden	Totaal
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Wintertarwe	128	10	12	150	102	14	9	125
Zomertarwe	117	10	12	139	95	14	9	118
Wintergerst	128	10	12	150	103	14	9	126
Zomergerst	111	10	12	133	-	-	-	-
Haver	140	10	12	162	109	14	9	132
Suikerbieten	78	15	12	105	44	13	9	66
	Zuidwestelijk kleigebied				Veenkoloniën			
Wintertarwe	113	11	6	130	-	-	-	-
Zomertarwe	-	-	-	-	85	15	3	103
Zomergerst	150	11	6	167	-	-	-	-
Haver	107	11	6	124	99	15	3	117
Rogge	-	-	-	-	82	15	3	100
Cons./Fabr.-aardappelen	26	161	6	193	130	25	3	158
Suikerbieten	134	20	6	160	12	17	3	32

6. Zaaizaad/pootgoed

In tabel 31 is een overzicht gegeven van het zaaizaad/pootgoedverbruik per ha op de L.E.I.-bedrijven in de jaren 1952 t/m 1957. De normale hoeveelheden en de kosten ten behoeve van de voorcalculatie 1960 zijn eveneens in de tabel opgenomen.

a. Granen

Bij de bepaling van de hoeveelheden en de kosten van zaaizaad voor wintertarwe en wintergerst ten behoeve van de voorcalculatie is rekening gehouden met het uitwinteringsrisico.

De kosten van het aangekochte zaaizaad zijn berekend op basis van de verbruikersprijzen.

De kosten van het zaaizaad uit eigen bedrijf zijn berekend tegen de gemiddelde telersprijs van het afgelopen oogstjaar 1958. Verder is rekening gehouden met een marge voor schoning, uitval en eventueel voor bewaring. Voor ontsmetting van het zaaizaad is voor de graangewassen f. 2,- per 100 kg in rekening gebracht.

b. Aardappelen

De kosten van het aangekochte pootgoed zijn berekend met behulp van de verbruikersprijzen voor zover deze thans bekend zijn.

Het pootgoed uit het eigen bedrijf wordt overeenkomstig de geldende afspraak tussen het Landbouwschap en het Ministerie van Landbouw gewaardeerd tegen de inleveringsprijzen van B-kwaliteit volgens publikatie van het bedrijfsleven (S.T.O.P.A.) met inbegrip van de bewaringskosten. Verder is bij de bepaling van de kosten van pootgoed aangehouden, dat de aangekochte hoeveelheden voor het Zuidwestelijk kleigebied en de Veenkoloniën betrekking hebben op de maat 35/45-A-kwaliteit. Het pootgoed uit eigen bedrijf heeft in beide gevallen betrekking op de maat 35/45-B-kwaliteit.

c. Suikerbieten

Het zaaizaad is gewaardeerd tegen de verbruikersprijs.

Een overzicht van het aangehouden prijspeil voor de verschillende gewassen is hierna vermeld.

Tabel 30

PRIJZEN ZAAIZAAD/POOTGOED PER 100 KG
Voorcalculatie 1960

	A a n k o o p				Eigen bedrijf
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën	
Wintertarwe	f. 45,-	f. 45,75	f.42,25	-	f. 36,-
Zomertarwe	f. 47,50	f. 47,-	f.47,50	f.47,-	f. 37,75
Wintergerst	f. 45,25	f. 46,-	-	-	f. 31,50
Zomergerst	f. 47,-	-	f.46,50	-	f. 31,50
Haver	f. 44,50	f. 44,50	f.47,75	f.44,-	f. 31,-
Rogge	-	-	-	f.40,50	f. 26,25
Cons.aardappelen	-	-	f.32,-	-	f. 12,-
Fabr.aardappelen	-	-	-	f.33,75	f. 10,50
Suikerbieten per kg	f. 3,50	f. 3,50	f. 3,30	f. 3,30	-

ZAADZAAD-/POOTGOEDVERBRUIK PER HA GEWAS

	B o e k j a a r										Voorcalculatie 1960		
	1952/'53		1953/'54		1954/'55		1955/'56		1956/'57		1957/'58		kosten per ha in gld.
	kg/ ha	% aan- koop	kg/ ha	% aan- koop	kg/ ha	% aan- koop	kg/ ha	% aan- koop	kg/ ha	% aan- koop	kg/ ha	% aan- koop	
<u>Noord.bouwstreek</u>													
Wintertarwe	175	39	193	41	183	61	191	84	179	61	179	79	90
Zomertarwe	166	47	165	54	174	35	183	20	170	11	177	36	68
Wintergerst	109	37	116	61	122	54	125	75	132	61	131	65	60
Zomergerst	146	86	153	75	139	54	137	45	142	51	142	79	57
Haver	127	14	121	25	125	28	126	36	133	29	133	36	46
Suikerbieten	16	100	15	100	15	100	16	100	16	100	17	100	60
<u>Oldambt</u>													
Wintertarwe	171	65	189	57	178	55	204	64	182	89	189	81	95
Zomertarwe	179	78	170	45	170	34	187	44	169	38	183	65	73
Wintergerst	107	82	114	86	112	73	147	100	135	87	133	79	66
Haver	158	62	153	64	159	41	156	27	157	53	169	44	59
Suikerbieten	19	100	18	100	18	100	18	100	20	100	20	100	70
<u>Zuidw.kleigebied</u>													
Wintertarwe	178	67	191	64	184	62	191	56	179	74	178	87	87
Zomergerst	111	46	114	78	120	78	108	60	112	75	108	76	48
Haver	124	65	131	65	118	64	114	60	114	58	114	59	49
Cons.aardappelen	1800	26	1890	35	2010	48	1970	53	1760	57	1855	53	437
Suikerbieten	19	100	19	100	19	100	18	100	20	100	17	100	66
<u>Veenkoloniën</u>													
Zomertarwe	•	•	202	87	194	61	189	48	197	46	205	49	83
Rogge	149	40	143	37	142	49	169	52	151	52	155	52	50
Haver	134	41	137	61	141	29	148	31	142	38	145	46	52
Fabr.aardappelen	2140	17	2085	13	1990	7	1995	8	2010	11	1865	12	257
Suikerbieten	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	19	100	66

1) + hoeveelheid voor uitwinteringsrisico.

7. Bemesting

a. Stikstof

De kosten van de stikstofbemesting zijn bepaald met behulp van de hoeveelheden zuivere stikstof per gewas volgens de bedrijfsboekhoudingen.

In tabel 32 is een overzicht gegeven van de gemiddelde stikstofgift per ha.

Tabel 32

STIKSTOFBEMESTING IN KG N PER HA

Oogst	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	Voorc. 1960
<u>Noord.bouwstreek</u>									
Wintertarwe	50	56	63	67	66	65	64	58	63
Zomertarwe	41	51	49	48	52	53	55	58	55
Wintergerst	37	45	42	50	73	51	46	56	50
Zomergerst	35	.	53	51	49	50	52	51	51
Haver	42	45	52	50	52	53	57	59	55
Suikerbieten	121	127	128	142	134	131	128	128	130
<u>Oldambt</u>									
Wintertarwe	39	45	52	69	74	63	77	78	72
Zomertarwe	29	34	47	50	54	54	61	70	58
Wintergerst	49	51	51	60	75	40	67	70	65
Haver	46	44	50	55	55	54	62	63	60
Suikerbieten	142	135	125	135	135	132	124	134	130
<u>Zuidw.kleigebied</u>									
Wintertarwe	47	48	51	61	75	77	67	66	67
Zomergerst	40	41	43	48	60	54	52	51	52
Haver	36	43	44	43	53	50	50	46	50
Cons.aardappelen	123	139	137	140	140	143	144	136	140
Suikerbieten	141	143	146	144	155	148	147	143	145
<u>Veenkoloniën</u>									
Rogge	76	81	80	81	74	78	79	79	80
Haver	75	81	77	79	69	72	74	72	75
Zomertarwe	.	.	.	80	80	79	79	79	80
Suikerbieten	178	190	194	190	183	177	170	172	175
Fabr.aardappelen	149	149	151	142	144	144	142	143	143

De aan te houden prijzen zijn berekend op basis van de gemiddeld betaalde prijzen op de L.E.I.-bedrijven in de jaren 1956/57 en 1957/58 en de wijzigingen in het prijspeil der verschillende kunstmeststoffen ten opzichte van het te verwachten prijspeil. De bere-

kening van de wijzigingscoëfficiënten voor het aangehouden prijspeil is in staat IV uitgewerkt. Hiertoe is gebruik gemaakt van het prijsverloop in de groothandelsprijzen der verschillende kunstmestsoorten. Om te komen tot één wijzigingscoëfficiënt voor de N-meststoffen zijn de groothandelsprijzen van de verschillende meststoffen gewogen naar de gespecificeerde kostenbedragen zoals deze uit de bedrijfsboekhoudingen blijken.

Het berekende prijspeil ten behoeve van de voorcalculatie 1960 is voor de verschillende gebieden:

PRIJZEN PER KG N
(franco boerderij)

Noordelijke bouwstreek	f. 1,05
Oldambt	f. 1,05
Zuidwestelijk kleigebied	f. 1,02
Veenkoloniën	f. 0,99

b. Fosforzuur en kali

De kosten van deze meststoffen zijn berekend met behulp van onttrekkingsnormen en de werkelijke giften volgens de bedrijfsboekhoudingen.

In staat IV is voor elk der gebieden een overzicht gegeven van de gebruikte normen per gewas.

In de verschillende jaren bedraagt de gemiddelde gift per 100 eenheden volgens de gegevens der L.E.I.-bedrijven:

Tabel 33

GIFT IN KG PER 100 EENHEDEN

	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidw. kleigebied		Veenkoloniën	
	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O
Boekjaar 1950/51	44,1	26,4	24,4	11,2	50,1	39,0	54,8	88,4
" 1951/52	40,4	28,6	25,5	10,3	47,2	38,9	55,5	86,9
" 1952/53	36,5	29,3	21,9	10,2	43,3	32,9	54,9	83,9
" 1953/54	38,2	35,9	23,8	9,8	43,2	39,1	48,2	75,9
" 1954/55	46,2	42,1	27,3	10,3	40,5	41,4	44,8	71,5
" 1955/56	41,5	37,8	21,7	11,0	45,0	34,9	45,0	67,0
" 1956/57	43,6	40,0	28,0	6,6	46,5	37,5	47,0	67,8
" 1957/58	43,3	34,7	30,2	5,9	45,1	38,8	41,5	62,0
Voorcalc. 1960	42,-	34,5	25,-	9,5	45,0	37,5	45,0	65,0

De hoeveelheden ten behoeve van de voorcalculatie zijn afgestemd op het gemiddelde verbruik in de verschillende jaren. Voor de Veenkoloniën is bij de bepaling van de hoeveelheden voor 1960 ten dele rekening gehouden met de dalende tendens, welke uit de gegevens blijkt voor het fosforzuur- en kaliverbruik.

De in rekening gebrachte prijs ten behoeve van de voorcalculatie 1960 is eveneens afgeleid uit de betaalde prijs op de L.E.I.-bedrijven in de jaren 1956/57 en 1957/58 op basis van het te verwachten prijspeil. Een overzicht van deze berekening is tevens vermeld in staat IV.

De kosten per gewas zijn berekend met behulp van de voor elk gewas gegeven onttrekkingsnorm en de kosten per 100 eenheden.

Tabel 34

KOSTEN FOSFORZUUR EN KALI PER 100 EENHEDEN
Voorcalculatie 1960

	Fosforzuur		Kali	
	prijs per kg P_2O_5	kosten per 100 eenh.	prijs per kg K_2O	kosten per 100 eenh.
Noord.bouwstreek	f. 0,66	f. 27,72	f. 0,36	12,42
Oldambt	f. 0,61	f. 15,25	f. 0,37	3,52
Zuidw.kleigebied	f. 0,64	f. 28,80	f. 0,34	12,75
Veenkoloniën	f. 0,56	f. 25,20	f. 0,35	22,75

c. Overige aangekochte meststoffen

Volgens de L.E.I.-bedrijven bedragen de kosten van deze meststoffen per ha cultuurgrond in de verschillende jaren:

Tabel 35

KOSTEN OVERIGE AANGEKOCHTE MESTSTOFFEN PER HA CULTUURGROND

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën
Boekjaar 1950/51	f. 4,-	f. 14,-	f. 1,-	f. 13,-
" 1951/52	f. 4,-	f. 16,-	f. -	f. 15,-
" 1952/53	f. 8,-	f. 21,-	f. 3,-	f. 21,-
" 1953/54	f. 10,-	f. 21,-	f. 3,-	f. 24,-
" 1954/55	f. 10,-	f. 23,-	f. 4,-	f. 19,-
" 1955/56	f. 9,-	f. 15,-	f. 5,-	f. 12,-
" 1956/57	f. 17,-	f. 21,-	f. 2,-	f. 16,-
" 1957/58	f. 16,-	f. 12,-	f. 2,-	f. 11,-
Voorcalc. 1960	f. 11,-	f. 19,-	f. 3,-	f. 15,-

De kosten voor de voorcalculatie zijn gebaseerd op de gemiddelde uitkomsten in de verschillende jaren.

d. Stalmest, groenbemesting, e.a.

De waarde van de stalmestproduktie is per bedrijf berekend met behulp van normbedragen per diersoort en de gemiddelde veebezetting in het desbetreffende jaar.

Deze normen voor de waardering van de stalmestproduktie zijn per diersoort voor

volwassen rundvee	f. 40,-
jongvee/mestvee	f. 10,-
paarden	f. 25,-

De totale waarde van de stalmestproduktie wordt als kosten ten laste gebracht van de verschillende gewassen.

De totale kosten zijn voor elk van de bedrijven uitgedrukt per ha cultuurgrond. In tabel 36 zijn de gemiddelde kosten aangegeven over de verschillende jaren.

Tabel 36

STALMESTKOSTEN PER HA CULTUURGROND

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën
Boekjaar 1950/51	f. 9,-	f. 6,-	f. 14,-	f. 9,-
" 1951/52	f. 10,-	f. 6,-	f. 14,-	f. 8,-
" 1952/53	f. 9,-	f. 6,-	f. 13,-	f. 8,-
" 1953/54	f. 10,-	f. 6,-	f. 13,-	f. 8,-
" 1954/55	f. 10,-	f. 6,-	f. 13,-	f. 9,-
" 1955/56	f. 10,-	f. 5,-	f. 10,-	f. 8,-
" 1956/57	f. 9,-	f. 3,-	f. 6,-	f. 8,-
" 1957/58	f. 8,-	f. 3,-	f. 6,-	f. 8,-
Voorcalc. 1960	f. 9,-	f. 4,-	f. 8,-	f. 8,-

Bij de bepaling van de voorcalculatie 1960 is voor het Oldambt en het Zuidwestelijk kleigebied rekening gehouden met de verkochte stalmest.

Opgemerkt wordt, dat bij de berekening van de trekkrachtkosten de waarde van de geproduceerde mest van paarden als opbrengst op de totale kosten in mindering is gebracht.

De kosten van de groenbemesting zijn afgeleid uit de ondergeploegde oppervlakte der nagewassen en de ondergeploegde oppervlakte bietenkoppen/blad.

In de desbetreffende jaren zijn de volgende gemiddelde percentages berekend voor de ondergeploegde oppervlakte.

Tabel 37

ONDERGEploEGDE oppervlakte in % van het bouwland
zonder klaver, e.d.

		Noorde- lijke bouw- streek		Oldambt		Zuidw. klei- ge- bied		Veen- ko- lo- niën	
		nage- was- sen	kop- pen/ blad	nage- was- sen	kop- pen/ blad	nage- was- sen	kop- pen/ blad	nage- was- sen	kop- pen/ blad
Boekjaar	1950/51	9,7	-	9,0	-	13,1	2,4	21,1	-
"	1951/52	8,4	-	8,4	0,1	13,9	0,4	24,6	-
"	1952/53	14,6	0,7	15,8	0,5	19,0	0,5	21,0	-
"	1953/54	12,6	0,4	10,4	-	15,7	0,3	21,7	-
"	1954/55	11,6	-	8,3	0,9	4,6	1,1	13,2	-
"	1955/56	7,9	-	3,0	-	15,9	0,6	12,5	-
"	1956/57	10,0	-	7,7	-	12,9	1,9	15,3	-
"	1957/58	9,6	-	4,4	0,1	9,5	1,3	13,4	-
Voorcalc. 1960		11,-	-	8,-	-	13,-	1,-	15,-	-

De ondergeploegde oppervlakten nagewassen en koppen/blad zijn uitgedrukt in procenten van de oppervlakte bouwland, verminderd met de oppervlakte klaver/luzerne (hoofdgewas). Bij de bepaling van de gemiddelde kosten per ha bouwland op basis van de aangehouden percentages wordt uitgegaan van de volgende kosten per ha nagewas.

Zaaizaad per ha: rode klaver 12 kg à f. 7,15 = f. 86,-
hopperups 15 kg à f. 3,70 = f. 56,-
stoppelknollen 3 kg à f. 6,50 = f. 20,-

Kosten van
inzaaien: arbeids- en trekkrachtkosten f. 38,-

De kosten van de groenbemesting zijn voor de afzonderlijke gebieden per ha bouwland met behulp van de voorgaande gegevens berekend voor:

Noordelijke bouwstreek:

Zaaizaad: 80% rode klaver = f. 68,80
20% hopperups = f. 11,20
inzaaien = f. 38,-
gemiddelde kosten f. 118,- per ha

Kosten per ha bouwland 11,0% van f. 118,- = f. 13,- per ha

Oldambt

Zaaizaad:	80% rode klaver	= f. 68,80
	20% hopperups	= f. 11,20
	inzaaien	= f. 38,-
	gemiddelde kosten	f.118,- per ha

Kosten per ha bouwland 8% van f. 118,- = f. 9,- per ha

Zuidwestelijk kleigebied

Zaaizaad:	55% rode klaver	= f. 37,85
	45% hopperups	= f. 25,20
	inzaaien	= f. 38,-
	gemiddelde kosten	f.101,05

Kosten per ha bouwland 13% van f. 101,05 = f. 13,- per ha

Ondergeploegde koppen/blad 1% van f. 110,- = f. 1,- per ha

Veenkoloniën

Zaaizaad:	85% rode klaver	= f. 73,10
	15% stoppelknollen	= f. 3,-
	inzaaien	= f. 38,-
	gemiddelde kosten	f.114,10 per ha

Kosten per ha bouwland 15% van f. 114,10 = f. 17,- per ha

Samenvatting bemestingskosten per gewas

Met behulp van de voorafgaande gegevens is in tabel 38 een overzicht gegeven van de totale bemestingskosten per gewas.

BEMESTINGSKOSTEN PER GEWAS PER HA (GLD.)
Voorcalculatie 1960

	Noordelijke bouwstreek					
	winter- tarwe	zomer- tarwe	winter- gerst	zomer- gerst	haver	suiker- bieten
Stikstof	66	58	53	54	58	137
Fosforzuur	28	28	22	25	33	55
Kali	12	12	14	15	21	50
Overige aangekochte stoffen	11	11	11	11	11	11
Stalmest + groenbemesting	22	22	22	22	22	22
Totale bemestingskosten	139	131	122	127	145	275
	Oldambt					
	winter- tarwe	zomer- tarwe	winter- gerst	haver	suiker- bieten	
Stikstof	76	61	68	63	137	
Fosforzuur	15	15	12	18	31	
Kali	4	4	4	6	14	
Overige aangekochte meststoffen	19	19	19	19	19	
Stalmest + groenbemesting	13	13	13	13	13	
Totale bemestingskosten	127	112	116	119	214	
	Zuidwestelijk kleigebied					
	winter- tarwe	zomer- gerst	haver	cons. aard- appelen	sui- ker- bieten	
Stikstof	68	53	51	143	148	
Fosforzuur	29	29	29	37	58	
Kali	13	16	19	38	51	
Overige aangekochte meststoffen	3	3	3	3	3	
Stalmest + groenbemesting	22	22	22	22	22	
Totale bemestingskosten	135	123	124	243	282	
	Veenkoloniën					
	rogge	haver	zomer- tarwe	fabr.- aard- appelen	sui- ker- bieten	
Stikstof	79	74	79	142	173	
Fosforzuur	25	35	28	40	63	
Kali	23	43	20	68	91	
Overige aangekochte meststoffen	15	15	15	15	15	
Stalmest + groenbemesting	25	25	25	25	25	
Totale bemestingskosten	167	192	167	290	367	

8. Grond- en gebouwen

De kosten, verbonden aan de instandhouding van grond en gebouwen, zijn berekend op basis van de door het Ministerie van Landbouw verstrekte normbedragen.

Voor de kleigronden is gemiddeld f. 193,- per ha opgenomen en voor de Veenkoloniën f. 168,- per ha (gemeten maat).

Bovengenoemde normbedragen dienen verhoogd te worden met de kosten voor klein onderhoud en de kosten van kunstwerken.

In tabel 39 is een samenvatting gegeven van de totaal in rekening te brengen kosten voor grond en gebouwen.

Tabel 39

KOSTEN VAN GROND EN GEBOUWEN PER HA GEMETEN MAAT Voorcalculatie 1960

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën
	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Kosten grond en gebouwen	193,-	193,-	193,-	168,-
2. Kosten kunstwerken	2,-	2,-	2,-	-
3. Klein onderhoud bedrijfsgebouwen	9,-	9,-	9,-	9,-
Totaal	204,-	204,-	204,-	177,-

9. Overige kostenbestanddelen

a. Rente omlopend kapitaal

Over het kort omlopend kapitaal, geïnvesteerd in de produktie der afzonderlijke gewassen, is $4\frac{1}{2}\%$ rente berekend.

Over de kosten voor grond en gebouwen zijn - voor zover het betreft de betaalde eigenaarslasten - de rentekosten berekend voor een gemiddelde termijn van 6 maanden.

Voor de verschillende gewassen zijn navolgende normen ingecalculeerd.

Tabel 40

RENTE OMLOPEND KAPITAAL PER HA

		Klei- gebieden	Veen- koloniën
Wintergraan	(medio november)	f. 26,-	f. 24,-
Zomergraan	(medio november)	f. 24,-	f. 22,-
Suikerbieten	(ultimo november)	f. 43,-	f. 41,-
Cons.aardappelen, herfstaflevering			
	(ultimo september)	f. 52,-	f. -
Fabrieksaardappelen	(ultimo november)	f. -	f. 43,-

Tussen haakjes zijn de laatste data gegeven waarover nog rente is berekend.

b. Commissionairsvergoeding

Volgens gemaakte afspraak tussen Ministerie van Landbouw en Landbouwschap zal voor de noordelijke kleigebieden de helft van de commissionairsvergoeding als kosten voor de verkochte hoeveelheden graan in rekening worden gebracht.

Op basis van het tarief van f. 0,27 per 100 kg of wel de helft, zijnde f. 0,135 per 100 kg, bedragen de kosten f. 6,- per ha graan.

c. Heffingen

Ten behoeve van bestrijding van aardappelmoeheid is door het Landbouwschap een algemene heffing over het totale aardappelareaal ingesteld ten bedrage van f. 2,75 per ha, afgerond f. 3,- per ha gemeten maat.

d. Algemene kosten

In algemene kosten zijn begrepen de kosten voor auto, abonnementen, telefoon, contributie landbouworganisatie, heffing van het Landbouwschap, verzekeringen, porti, drukwerken, licht, water e.a. Volgens de boekhoudingen bedragen deze posten:

Tabel 41

ALGEMENE KOSTEN PER HA CULTUURGROND

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën
Boekjaar 1950/51	f. 21,-	f. 19,-	f. 19,-	f. 14,-
" 1951/52	f. 22,-	f. 21,-	f. 21,-	f. 18,-
" 1952/53	f. 27,-	f. 27,-	f. 27,-	f. 19,-
" 1953/54	f. 28,-	f. 26,-	f. 27,-	f. 22,-
" 1954/55	f. 43,-	f. 29,-	f. 35,-	f. 22,-
" 1955/56	f. 39,-	f. 40,-	f. 45,-	f. 26,-
" 1956/57	f. 44,-	f. 44,-	f. 57,-	f. 32,-
" 1957/58	f. 52,-	f. 53,-	f. 65,-	f. 38,-
Voorcalc. 1960	f. 50,-	f. 50,-	f. 60,-	f. 36,-

Voor de voorcalculatie 1960 is er rekening mede gehouden, dat in het boekjaar 1957/58 een dubbele aanslag van het Landbouwschap (1956 en 1957) is begrepen.

e. Samenvatting overige kosten

De verschillende kosten, begrepen in de post overige kosten, zijn voor de voorcalculatie 1960 in tabel 42 samengevat.

Tabel 42

OVERIGE KOSTEN PER HA CULTUURGROND

	Noordelijke bouwstreek				Oldambt			
	Win- ter- gra- nen	Zo- mer- gra- nen	Sui- ker- bie- ten	Cons. aard- appe- len	Win- ter- gra- nen	Zo- mer- gra- nen	Sui- ker- bie- ten	Fa- brieks- aardap- pelen
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
a.Rente omlopend kapitaal	26,-	24,-	43,-	-	26,-	24,-	43,-	-
b.Commissionairs vergoeding	6,-	6,-	-	-	6,-	6,-	-	-
d.Algemene kosten	50,-	50,-	50,-	-	50,-	50,-	50,-	-
Totaal	82,-	80,-	93,-	-	82,-	80,-	93,-	-
	Zuidwestelijk kleigebied				Veenkoloniën			
	Win- ter- gra- nen	Zo- mer- gra- nen	Sui- ker- bie- ten	Cons. aard- appe- len	Win- ter- gra- nen	Zo- mer- gra- nen	Sui- ker- bie- ten	Fa- brieks- aardap- pelen
a.Rente omlopend kapitaal	26,-	24,-	43,-	52,-	24,-	22,-	41,-	43,-
c.Heffingen	-	-	-	3,-	-	-	-	3,-
d.Algemene kosten	60,-	60,-	60,-	60,-	36,-	36,-	36,-	36,-
Totaal	86,-	84,-	103,-	115,-	60,-	58,-	77,-	82,-

10. Aftrekposten wegens bijprodukt

a. Opbrengst bijprodukten

Graanstro

De nettokosten van het hoofdprodukt worden berekend door de opbrengst van het bijprodukt in mindering te brengen op de totale brutokosten.

Voor de berekening van de nettokosten der granen dient de opbrengst van het stro te worden bepaald. In verband met de vrij grote fluctuaties, welke van jaar tot jaar optreden in de marktprijzen van het stro, is het stro gewaardeerd tegen de gemiddelde prijs van de laatste drie jaren. Deze waarderingsmaatstaf is overeenkomstig de afspraak tussen het Ministerie van Landbouw en het Landbouwschap.

Ten behoeve van de voorcalculatie 1960 is de gemiddelde stroprijs over de jaren 1956 t/m 1958 aangehouden.

Tabel 43

GEMIDDELDE TELERSPRIJZEN PER 1000 KG STRO

	Noordelijke gebieden (Noordelijke bouwstreek + Oldambt + Veenkoloniën)	Zuidwestelijk kleigebied
Oogst 1956: Najaar 1956	f. 44,-	f. 41,-
Voorjaar 1957	f. 57,- f. 51,-	f. 46,- f. 44,-
Oogst 1957: Najaar 1957	f. 45,-	f. 38,-
Voorjaar 1958	f. 53,- f. 49,-	f. 47,- f. 43,-
Oogst 1958: Najaar 1958	f. 45,-	f. 39,-
Voorjaar 1959	f. 53,- f. 49,-	f. 47,- f. 43,-
Gemiddeld	f. 50,-	f. 43,-

Vorengenoemde prijzen per 1000 kg gelden voor goede kwaliteit stro.

Voor de waardering van het combinestro in het Zuidwestelijk kleigebied is uitgegaan van f. 33,- per 1000 kg.

In tabel 44 is een overzicht vermeld van de berekende geldopbrengsten per ha voor de verschillende graansoorten. De berekening van de kg-opbrengsten van het stro per gewas is opgenomen in hoofdstuk III.

Tabel 44

STRO-OPBRENGST PER HA - VOORCALCULATIE 1960

	Stro- prijs- per 1000 kg	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Veenkoloniën	
		kg	bedrag	kg	bedrag	kg	bedrag
Wintertarwe	f. 50,-	5100	f.255,-	5050	f. 253,-	-	-
Zomertarwe	f. 50,-	5800	f.290,-	5350	f. 268,-	4650	f.233,-
Wintergerst	f. 50,-	4050	f.203,-	3950	f. 198,-	-	-
Zomergerst	f. 50,-	3500	f.175,-	-	-	-	-
Haver	f. 50,-	4800	f.240,-	4350	f. 218,-	4200	f.210,-
Rogge	f. 50,-	-	-	-	-	5350	f.268,-

Zuidwestelijk kleigebied

Wintertarwe (dorsmach.)	f. 43,-	65% van 5000 kg = 3250 kg = f. 139,75
(combine)	f. 33,-	35% van 3750 kg = 1300 kg = f. 42,90
		f. 183,- per ha
Zomergerst (dorsmach.)	f. 43,-	5% van 3350 kg = 175 kg = f. 7,53
(combine)	f. 33,-	95% van 2500 kg = 2375 kg = f. 78,38
		f. 86,- per ha
Haver (dorsmach.)	f. 43,-	65% van 4650 kg = 3025 kg = f. 130,08
(combine)	f. 33,-	35% van 3500 kg = 1225 kg = f. 40,43
		f. 171,- per ha

Kriel en uitschot

Voor de berekening van de nettokosten van consumptiewaardige aardappelen dient de opbrengst van het bijprodukt kriel en uitschot in mindering te worden gebracht. Hiervoor is een bedrag van f. 3,50 per 100 kg ingerekend.

Bietenkoppen/blad

Voor de bepaling van de nettokosten van de suikerbieten dient de waarde van bietenkoppen/blad in mindering te worden gebracht op de brutokosten. In de gebieden waar verkoop mogelijk is, zou de gemiddelde prijs kunnen worden genomen, welke op de L.E.I.-bedrijven is ontvangen. Daar echter bietenkoppen/blad op bijna alle bedrijven in de verschillende gebieden aan het eigen vee is gevoerd, zijn omtrent deze opbrengstprijzen weinig gegevens bekend. Voor de Noordelijke bouwstreek en de Veenkoloniën is daarom de waarde van bietenkoppen/blad ongewijzigd uit voorgaande berekeningen overgenomen, namelijk een voederwaarde van f. 175,- per ha (op het land).

In de gebieden waar de mogelijkheid van verkoop van het bijprodukt slechts ten dele bestaat zoals in het Zuidwestelijk kleigebied en het Oldambt, is de waarde van het bijprodukt afgestemd op de bemestingswaarde. De bemestingswaarde bedraagt overeenkomstig de berekeningen in voorgaande jaren f. 110,- per ha. De grondslag voor deze verschillende waardering van de opbrengst van bietenkoppen/blad is gelegen in de alternatieve gebruiksmogelijkheid. Hoewel op alle bedrijven bietenkoppen/blad hoofdzakelijk als veevoeder wordt gebruikt, kan hierin geen aanleiding worden gevonden om voor alle gebieden ook een zelfde waarde aan te houden voor dit bijprodukt.

Indien de mogelijkheid van verkoop bestaat, is hiervoor de verkoopprijs aangehouden. Is deze mogelijkheid van verkoop echter niet of slechts ten dele aanwezig, dan is de opbrengst per ha afgestemd op de bemestingswaarde.

b. Overige opbrengsten

Bij de bepaling van de produktiekosten per gewas zijn de totale bedrijfskosten (arbeid, trekkracht, werktuigen) met behulp van verdeelsleutels aan de afzonderlijke gewassen toegerekend. Op de bedrijven zijn echter ook ontvangsten voor verrichte werkzaamheden op andere bedrijven. Bij de toerekening van de kosten is met deze ontvangsten geen rekening gehouden, zodat in feite dus van een te hoog kostenniveau is uitgegaan. De nevenopbrengsten van het bedrijf zijn daarom als aftrekpost van de afzonderlijke gewassen opgenomen.

Hierna is een overzicht gegeven van de nevenopbrengsten, uitgedrukt in procenten van de totale bewerkingskosten.

Tabel 45

NEVENOPBRENGSTEN IN % VAN DE BEWERKINGSKOSTEN

	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën
Boekjaar 1950/51	0,3%	0,5%	0,3%	0,2%
" 1951/52	0,6%	0,3%	0,3%	0,4%
" 1952/53	0,4%	0,4%	1,1%	0,8%
" 1953/54	0,4%	0,8%	1,3%	0,8%
" 1954/55	0,4%	0,2%	1,6%	1,1%
" 1955/56	0,5%	0,8%	1,3%	0,5%
" 1956/57	0,8%	0,4%	2,8%	0,8%
" 1957/58	0,7%	0,1%	2,7%	1,2%
Voorcalc. 1960	0,6%	0,5%	2,3%	1,-%

Als aftrekpost voor de afzonderlijke gewassen is een bedrag opgenomen, hetwelk is berekend met behulp van bovengenoemde percentages en de totale bewerkingskosten der afzonderlijke gewassen (arbeidskosten + trekkrachtkosten + werktuigkosten).

HOOFDSTUK III

TOELICHTING OP DE BEREKENDE KG-OPBRENGSTEN PER HA GEWAS

1. Algemeen

In dit hoofdstuk wordt de normalisatie van de kg-opbrengsten voor de afzonderlijke gewassen behandeld. Dit is de bepaling van een kg-opbrengst welke verwacht kan worden in de naaste toekomst onder gemiddelde omstandigheden. Wanneer gesproken wordt over de kg-opbrengst voor de voorcalculatie 1960 dan geldt deze opbrengst voor gemiddelde omstandigheden en niet de kg-opbrengst van oogst 1960.

De moeilijkheid bij de normalisatie van de kg-opbrengsten is de vraag in welke mate in de basisgegevens gunstige en ongunstige weersinvloeden zijn verdisconteerd. In verband met de grote schommelingen van jaar tot jaar zijn de waarnemingen van zoveel mogelijk jaren in de beschouwing betrokken.

Onder invloed van de gegeven weersomstandigheden kunnen onafhankelijk van de kosten in een bepaald jaar hoge of lage opbrengsten worden verkregen. Voor de opbrengsten geldt in meerdere mate dan voor de kosten, dat gezien deze fluctuaties de basis zo breed mogelijk dient te worden genomen.

Bij de analyse van de kosten is gebleken, dat in de hoogte van sommige kostensoorten een trendmatig verloop aanwezig is. Hoewel in eerste instantie een dergelijk trendmatig verloop ook voor de opbrengsten mag worden verondersteld ten gevolge van verschuivingen in het rassensortiment, blijkt dit niet of slechts ten dele uit de beschikbare gegevens van de L.E.I.-bedrijven. De invloed van de weersomstandigheden op het opbrengstniveau in de desbetreffende jaren is te groot, dat een invloed van het rassensortiment zonder meer kan worden geconstateerd. Hierbij komt dat de invoering van een nieuw ras vaak gepaard gaat met een uitbreiding van het areaal van het desbetreffende gewas in het bouwplan. Deze factor kan weer aanleiding geven tot een daling van het gemiddelde opbrengstniveau.

In de hiernavolgende tabellen zijn de opbrengsten voor elk der gewassen vermeld. De ten behoeve van de voorcalculatie aangehouden hoeveelheden zijn eveneens in deze tabellen opgenomen.

Voor enige gewassen (de suikerbieten en de fabrieksaardappelen) wordt bij de desbetreffende tabel nog enige toelichting gegeven.

Tenslotte wordt opgemerkt, dat de gemiddelde opbrengsten per gewas en per ha, zoals vermeld in de tabellen 46 t/m 51 eveneens zijn gegeven in de grafieken 1 t/m 9 op de blz. 62 t/m 72.

2. Kg-opbrengsten per ha van het hoofdprodukt

a. Granen

De kg-opbrengsten per ha in de tabellen 46 t/m 51 betreffen, behoudens de tussen haakjes geplaatste suikergehaltes in tabel 49, de gemiddelde uitkomsten der L.E.I.-bedrijven.

Tabel 46

OPBRENGSTEN TARWE PER HA GEMETEN MAAT

	Wintertarwe			Zomertarwe		
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Veen- ko- lo- niën
Oogst 1947	2985	2670	2850	3635	4340	-
" 1948	4445	4105	3790	3995	3185	-
" 1949	4955	4550	5170	4210	3675	-
" 1950	3580	3335	3900	2835	2685	-
" 1951	4565	4615	4580	3865	3845	-
" 1952	4985	4680	4300	4145	4395	-
" 1953	4140	3900	4645	4275	3985	3645
" 1954	4045	4215	4765	3560	3720	3245
" 1955	4190	-	4225	4440	4500	3600
" 1956	4025	4120	4260	3680	3550	3300
" 1957	4610	4155	4790	4185	3970	3775
Gemiddelde van oogst:						
1947 t/m 1956	4190	4020	4250	3865	3790	-
1948 t/m 1957	4355	4185	4445	3920	3750	-
Voorcalculatie 1960	4250	4075	4300	3900	3800	3400

In de Veenkoloniën heeft sinds 1953 een uitbreiding plaats van de verbouwde oppervlakte zomertarwe. In de inleiding van dit hoofdstuk is gewezen op de noodzakelijkheid bij de normalisatie van opbrengsten te beschikken over de opbrengstgegevens in een groot aantal jaren. In het onderhavige geval zijn slechts 5 jaren ter beschikking hetgeen dus op zichzelf als onvoldoende moet worden beschouwd. Naast de opbrengsten van de zomertarwe in de Veenkoloniën in deze 5 jaren, zijn ook opbrengsten over een reeks van jaren ter beschikking in het Oldambt en in de Noordelijke bouwstreek. Opgemerkt wordt, dat de opbrengsten in deze gebieden in de laatste 5 jaren een zelfde verloop vertonen als de zomertarwe-opbrengsten in de Veenkoloniën. Op grond hiervan is bij de bepaling van de opbrengst voor de voorcalculatie ten behoeve van de Veenkoloniën gebruik gemaakt van het beloop der opbrengsten in de jaren 1947 t/m 1957 in de beide andere gebieden.

Tabel 47

OPBRENGSTEN GERST PER HA GEMETEN MAAT

	Wintergerst		Zomergerst	
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Noorde- lijke bouw- streek	Zuidw. klei- ge- bied
Oogst 1947	-	-	3925	3680
" 1948	3835	3155	2985	3260
" 1949	4485	4320	3540	4990
" 1950	4015	3865	3145	4430
" 1951	4320	4670	3640	3910
" 1952	4295	4210	4525	4080
" 1953	3920	3900	3220	4485
" 1954	-	4185	3825	4855
" 1955	4380	-	4180	4730
" 1956	4640	4520	3430	4450
" 1957	4470	4155	4315	4830
Gemiddelde van oogst: 1947 t/m 1956	4235	4105	3640	4285
1948 t/m 1957	4260	4110	3680	4400
Voorcalculatie 1960	4250	4100	3700	4350

Tabel 48

OPBRENGSTEN HAVER EN ROGGE PER HA GEMETEN MAAT

	Haver				Rogge
	Noorde- lijke bouw- streek	Oldambt	Zuidw. klei- ge- bied	Veen- ko- lo- niën	Veen- ko- lo- niën
Oogst 1947	4090	3635	2990	3235	2285
" 1948	4635	4295	3310	3850	2980
" 1949	5335	4825	4800	4320	3640
" 1950	4175	4080	4030	3925	3150
" 1951	4605	4525	4500	4485	3535
" 1952	4920	4455	4320	4055	3305
" 1953	4260	3905	4570	3850	2815
" 1954	4790	4690	4565	3975	3980
" 1955	4710	4830	4515	3670	3260
" 1956	4540	4150	4250	3720	3370
" 1957	4865	4575	4010	3935	3570
Gemiddelde van oogst: 1947 t/m 1956	4605	4340	4185	3910	3230
1948 t/m 1957	4685	4435	4285	3980	3360
Voorcalculatie 1960	4650	4375	4225	3950	3275

Tabel 49

b. Suikerbieten

OPBRENGSTEN SUIKERBIETEN PER HA GEMETEN MAAT

	Noorde- lijke bouw- streek		Oldambt		Zuidw. klei- ge- bied		Veen- ko- lo- niën	
	ton/ ha	ge- hal- te %	ton/ ha	ge- hal- te %	ton/ ha	ge- hal- te %	ton/ ha	ge- hal- te %
Oogst 1947	44,6	18,2	36,9	18,0	35,2	(17,5)	37,5	(18,1)
" 1948	41,0	17,7	38,7	17,8	44,5	(18,0)	39,6	(17,7)
" 1949	40,3	16,3	36,6	16,2	56,9	(15,7)	36,7	(16,2)
" 1950	38,7	15,8	36,6	16,4	50,0	16,3	39,9	16,8
" 1951	37,8	16,9	37,4	17,9	46,4	16,5	35,1	17,2
" 1952	43,8	16,3	40,8	17,0	52,8	16,5	42,4	16,6
" 1953	41,7	15,7	40,1	15,8	54,3	16,5	40,4	16,2
" 1954	36,0	14,8	34,7	14,1	47,5	15,9	34,6	15,1
" 1955	46,5	15,1	43,6	15,2	50,8	16,0	40,7	15,5
" 1956	29,9	15,9	28,4	16,1	44,1	15,8	33,4	16,0
" 1957	37,4	16,3	33,9	16,1	44,6	15,7	42,7	16,8
Gemiddelde van oogst:								
1947 t/m 1956	40,0	16,3	37,4	16,5	48,3	16,5	38,0	16,5
1948 t/m 1957	39,3	16,1	37,1	16,3	49,2	16,3	38,6	16,4

Het gemiddelde suikergehalte is, voor zover dit volgens de L.E.I.-boekhoudingen bekend is, in tabel 49 aangegeven. De tussen haakjes vermelde suikergehaltes voor het Zuidwestelijk kleigebied en de Veenkoloniën in de jaren 1947, 1948 en 1949 berusten op schattingen die zijn uitgevoerd met behulp van aanvullende gegevens van fabrieken.

Voor de Noordelijke bouwstreek, het Oldambt en de Veenkoloniën vertoont het gemiddelde suikergehalte in de reeks van jaren een dalende lijn. Deze daling blijkt voor het Zuidwestelijk kleigebied in mindere mate aanwezig te zijn. In de grafieken 8 op blz. 70 komt deze tendens duidelijk naar voren.

Ter oriëntatie is voor de afzonderlijke gebieden in tabel 50 de berekening gegeven van het voortschrijdend 5-jaarlijks gemiddelde van de kg-opbrengst per ha en het suikergehalte.

Tabel 50

VOORTSCHRIJDEND 5-JAARLIJKS GEMIDDELDE OPBRENGSTEN
SUIKERBIETEN PER HA

Jaren	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidwestelijk kleigebied		Veenkoloniën	
	ton ge- per halte ha	%	ton per ha	ge- halte %	ton per ha	ge- halte %	ton per ha	ge- halte %
1947 t/m '51	40,5	17,0	37,2	17,3	46,6	16,8	37,7	17,2
1948 t/m '52	40,3	16,6	38,0	17,1	50,1	16,6	38,7	16,9
1949 t/m '53	40,5	16,2	38,3	16,6	52,1	16,3	38,9	16,6
1950 t/m '54	39,6	15,9	37,9	16,2	50,2	16,3	38,5	16,4
1951 t/m '55	41,2	15,7	39,3	16,0	50,3	16,3	38,6	16,1
1952 t/m '56	39,6	15,6	37,5	15,7	49,9	16,2	38,3	15,9
1953 t/m '57	38,3	15,5	36,1	15,4	48,3	16,0	38,4	15,9
Voorcalc. 1960	40,0	15,7	38,0	15,8	48,5	16,2	38,5	16,0

Bij de bepaling van de kg-opbrengst per ha en het suikergehalte ten behoeve van de voorcalculatie 1960, welke eveneens in tabel 50 zijn vermeld, hebben de volgende overwegingen gegolden.

Noordelijke bouwstreek, Oldambt en Veenkoloniën

Uit tabel 50 met de voortschrijdende 5-jaarlijks gemiddelde uitkomsten kan worden geconstateerd, dat voor deze gebieden het suikergehalte daalt bij een ongeveer gelijkblijvende kg-opbrengst per ha.

Bij de bepaling van het gehalte ten behoeve van de voorcalculatie is met deze dalende tendens rekening gehouden.

Zuidwestelijk kleigebied

Hoewel in mindere mate, is ook voor dit gebied een daling van het suikergehalte te constateren. Voor de bepaling van de opbrengst voor de voorcalculatie is uitgegaan van de gemiddelde opbrengsten in de jaren 1947 t/m 1957 waarbij - hoewel in mindere mate als in de overige gebieden ook de dalende tendens van het suikergehalte in aanmerking is genomen.

Enige leden van de toetsingscommissie wensten ten aanzien van de suikerbieten een aantekening, dat zij het principieel juist achten zowel de kg-opbrengsten als het gehalte van suikerbieten te baseren op het gemiddelde van de laatste 10 jaren.

Tabel 51

OPBRENGSTEN AARDAPPELEN PER HA GEMETEN MAAT

	Cons.aardappelen Zuidwestelijk kleigebied	Fabrieksaardappelen Veenkoloniën
		(Omgerekend op 400 gr. onderwatergewicht 1)
Oogst 1947	20,3 ton	34,5 ton
" 1948	26,2 "	33,2 "
" 1949	26,0 "	37,5 "
" 1950	26,9 "	34,9 "
" 1951	29,0 "	33,3 "
" 1952	28,1 "	30,3 "
" 1953	26,4 "	28,1 "
" 1954	27,9 "	29,5 "
" 1955	30,0 "	30,2 "
" 1956	24,2 "	25,7 "
" 1957	23,3 "	31,2 "
Gemiddelde van oogst:		
1947 t/m 1956	26,5 "	31,7 "
1948 t/m 1957	26,8 "	31,4 "
Voorcalculatie 1960	26,5 "	29,5 "

1) Van 1949 af omgerekend volgens de huidige berekeningsmethodiek.

De gemiddelde kg-opbrengsten van consumptie-aardappelen in het Zuidwestelijk kleigebied hebben betrekking op de netto-hoeveelheid. De verliezen, welke door bewaring optreden, beïnvloeden deze opbrengsten. Over de verschillende jaren is ongeveer 50% van de aardappelen in de herfst afgeleverd. De overige 50% is voorjaarsaflevering. Uitgaande van bovenstaande uitkomsten is het opbrengstniveau van consumptie-aardappelen voor uitsluitend herfstaflevering voor consumptiekwiteit als volgt berekend.

Gemiddelde opbrengst herfst- en voorjaarsaflevering 26500 kg

Correctie voor verliezen:

30% uit kuil bij $\pm 15\%$ verlies = 4,5%

20% uit bewaarplaats bij $\pm 6\%$ verlies = 1,2%

Totaal = 5,7% = 1600 kg

Opbrengst bij herfstaflevering 28100 kg

Af: kriel en uitschot 4000 kg

Opbrengst consumptiekwiteit 24100 kg

De kg-opbrengsten van fabrieksaardappelen zijn omgerekend op basis van een onderwatergewicht van 400 gram. Het betreft verder de netto-kg-opbrengst (gewassen produkt).

Voor de kg-opbrengsten van fabrieksaardappelen kan van 1949 af een dalende tendens worden geconstateerd, welke samengaat met een daling van het onderwatergewicht. Om deze reden is het opbrengstniveau van de fabrieksaardappelen niet afgestemd op de gemiddelde opbrengsten van de jaren 1947 t/m 1957. Een aanwijsbare oorzaak voor deze daling kan niet worden gegeven. (Mogelijk door een toenemende vatbaarheid voor phytophthora en aardappelmoetheid).

De opbrengst per ha is voor de voorcalculatie gesteld op 29.500 kg (omgerekend op 400 gram onderwatergewicht).

3. Kg-opbrengsten per ha van het bijprodukt

a. Graanstro

In de bedrijfsboekhoudingen is het niet mogelijk geweest een splitsing te maken naar de afzonderlijke soorten graanstro.

De stro-opbrengst per ha der afzonderlijke gewassen is daarom gebaseerd op de totale stro-opbrengst van alle granen, zoals deze blijkt uit de boekhoudingen.

Hiertoe is gebruik gemaakt van de hiernavolgende verhoudingsgetallen van de stro-opbrengst per ha voor de afzonderlijke gewassen.

Tabel 52

VERHOUDINGSGETALLEN DER STRO-OPBRENGST PER HA
(Opbrengst haverstro = 100)

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veen- koloniën
Wintertarwe	106	116	107	102
Zomertarwe	121	123	107	111
Wintergerst	84	91	90	88
Zomergerst	73	74	72	77
Haver	100	100	100	100
Rogge	122	130	-	127

De opstelling van genoemde verhoudingsgetallen geschiedde met behulp van de stro-opbrengsten per gewas volgens de oogstramingen van het C.B.S. in de jaren 1953 t/m 1958. De stro-opbrengst van haver is op 100 gesteld.

De gemiddelde stro-opbrengsten op de L.E.I.-bedrijven bedragen over de jaren 1950 t/m 1957:

Tabel 53

OPBRENGSTEN GRAANSTRO PER HA GEMETEN MAAT

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veenkoloniën
Oogst 1950	4830	4580	4040	4620
" 1951	4360	4360	3800	4610
" 1952	5060	4800	3920	4480
" 1953	4700	4650	4080	4900
" 1954	5510	5140	3840	5430
" 1955	5100	5020	3710	4450
" 1956	5210	4640	3480	4450
" 1957	4840	4290	3280	4540

Met behulp van de in tabel 52 vermelde verhoudingsgetallen en de verbouwde oppervlakte der afzonderlijke granen is de opbrengst berekend per ha of wel per 100 eenheden van de verhoudingsgetallen. De gemiddelde stro-opbrengst per ha haver (gedorst stro) bedraagt volgens deze berekeningsmethodiek op de L.E.I.-bedrijven:

Tabel 54

STRO-OPBRENGST PER HA HAVER
(100 EENHEDEN)

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veenkoloniën
Oogst 1950	4860	4290	4620	4050
" 1951	4270	4110	4600	4140
" 1952	5020	4510	4750	4040
" 1953	4550	4370	4860	4430
" 1954	5070	4710	4340	4880
" 1955	4860	4590	4710	4050
" 1956	4990	4240	4800	4010
" 1957	4600	3890	4450	4090
Voorcalc. '60	4800	4350	4650	4200

De stro-opbrengst per ha voor de voorcalculatie is afgeleid uit de gemiddelde opbrengsten over de jaren 1950 t/m 1957.

Op grond van de berekende uitkomsten voor een normale stro-opbrengst per 100 eenheden ofwel voor 1 ha haver zijn ook de stro-opbrengsten der overige granen met behulp van de gegeven verhoudingsgetallen te berekenen.

Tabel 55

STRO-OPBRENGST PER HA
(Voorcalculatie 1960)

	Noordelijke bouwstreek	Oldambt	Zuidwestelijk kleigebied	Veen- koloniën
Wintertarwe	5100 kg	5050 kg	4550 kg	-
Zomertarwe	5800 kg	5350 kg	-	4650 kg
Wintergerst	4050 kg	3950 kg	-	-
Zomergerst	3500 kg	-	2550 kg	-
Haver	4800 kg	4350 kg	4250 kg	4200 kg
Rogge	-	-	-	5350 kg

Bij de berekening van de stro-opbrengst van de afzonderlijke gewassen is voor het Zuidwestelijk kleigebied rekening gehouden met het oogsten met maaidorsmachine en het oogsten met graanmaaier.

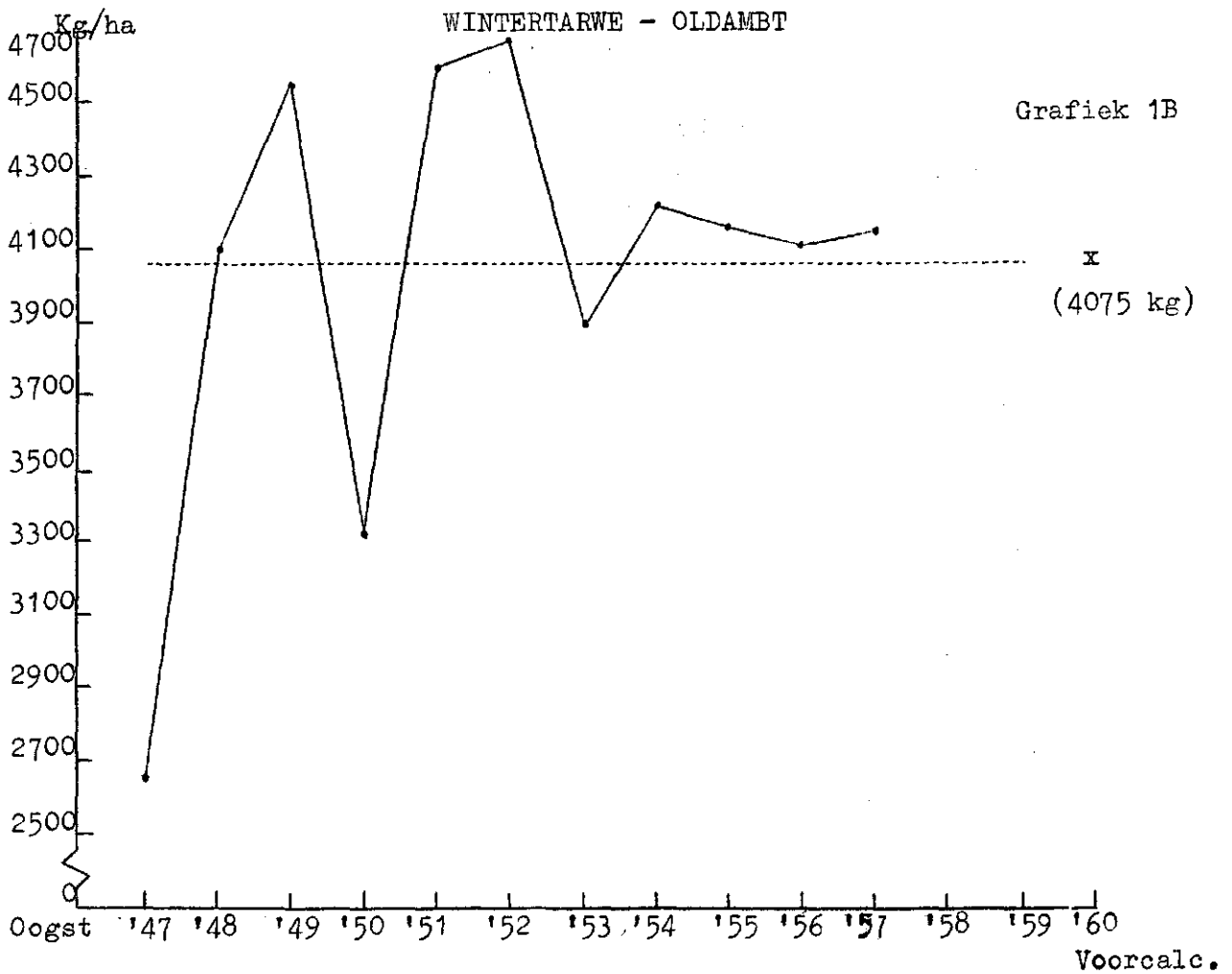
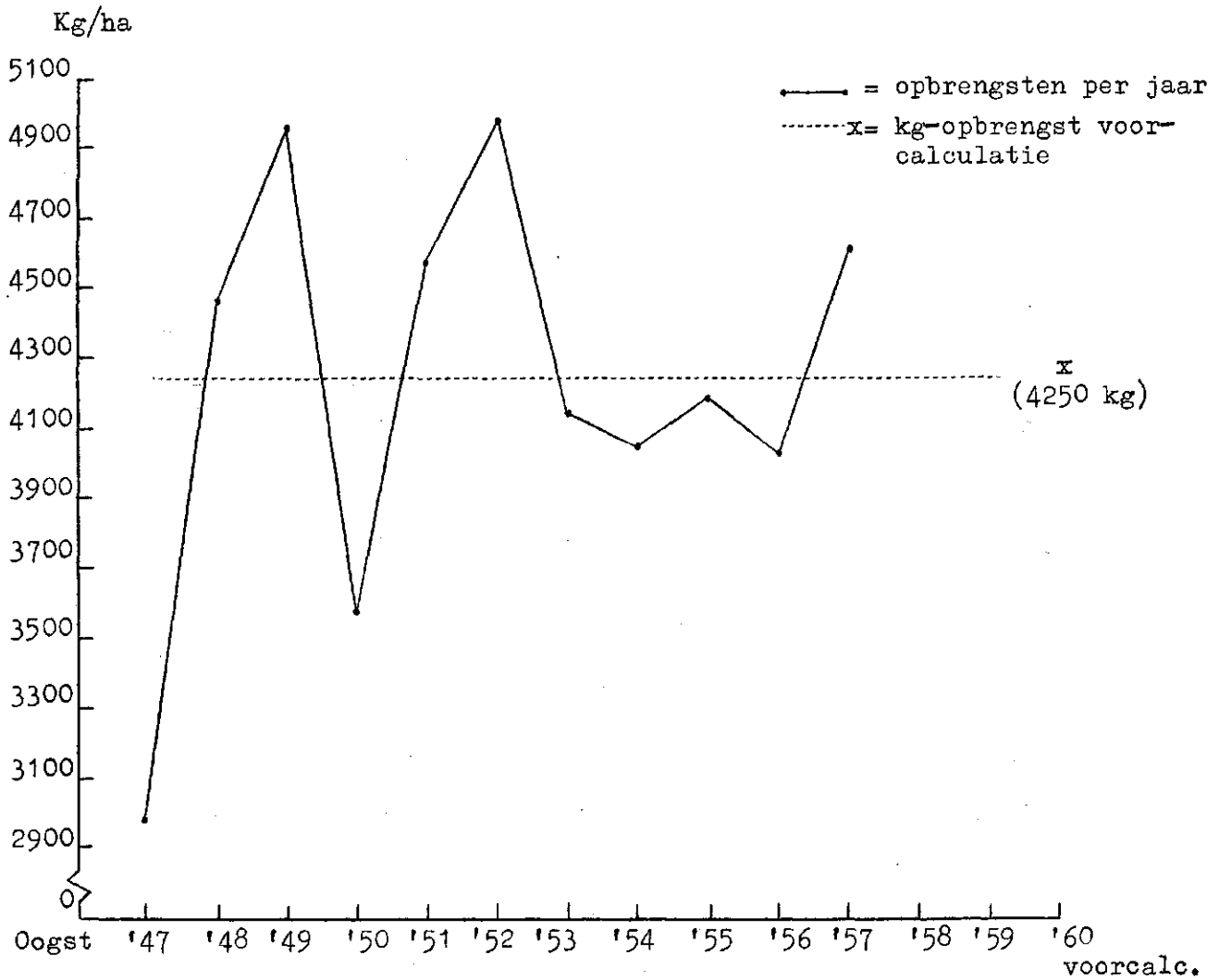
Hierbij is overeenkomstig het voorgaande rapport (No. 306) een verschil in stro-opbrengst van 25% tussen beide werkmethoden aangehouden. Voor het Zuidwestelijk kleigebied zijn op grond hiervan de afzonderlijke stro-opbrengsten per ha becijferd. De verhouding in de bewerkte oppervlakte naar beide werkmethoden is hierbij in aanmerking genomen.

Stro-opbrengst: wintertarwe	-	graanmaaier	(65%)	5000 kg
		combine	(35%)	3750 kg
zomergerst	-	graanmaaier	(5%)	3350 kg
		combine	(95%)	2500 kg
haver	-	graanmaaier	(65%)	4650 kg
		combine	(35%)	3500 kg

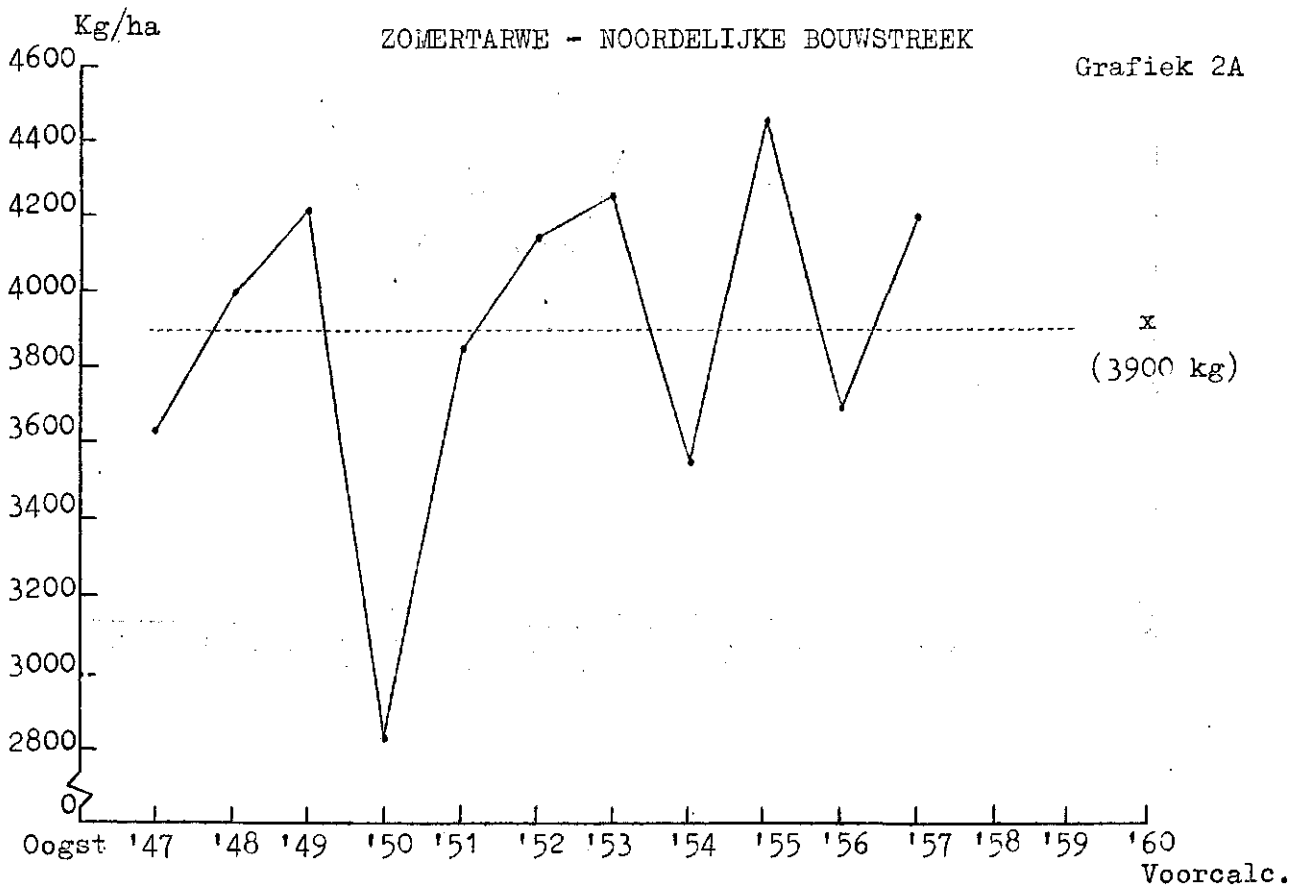
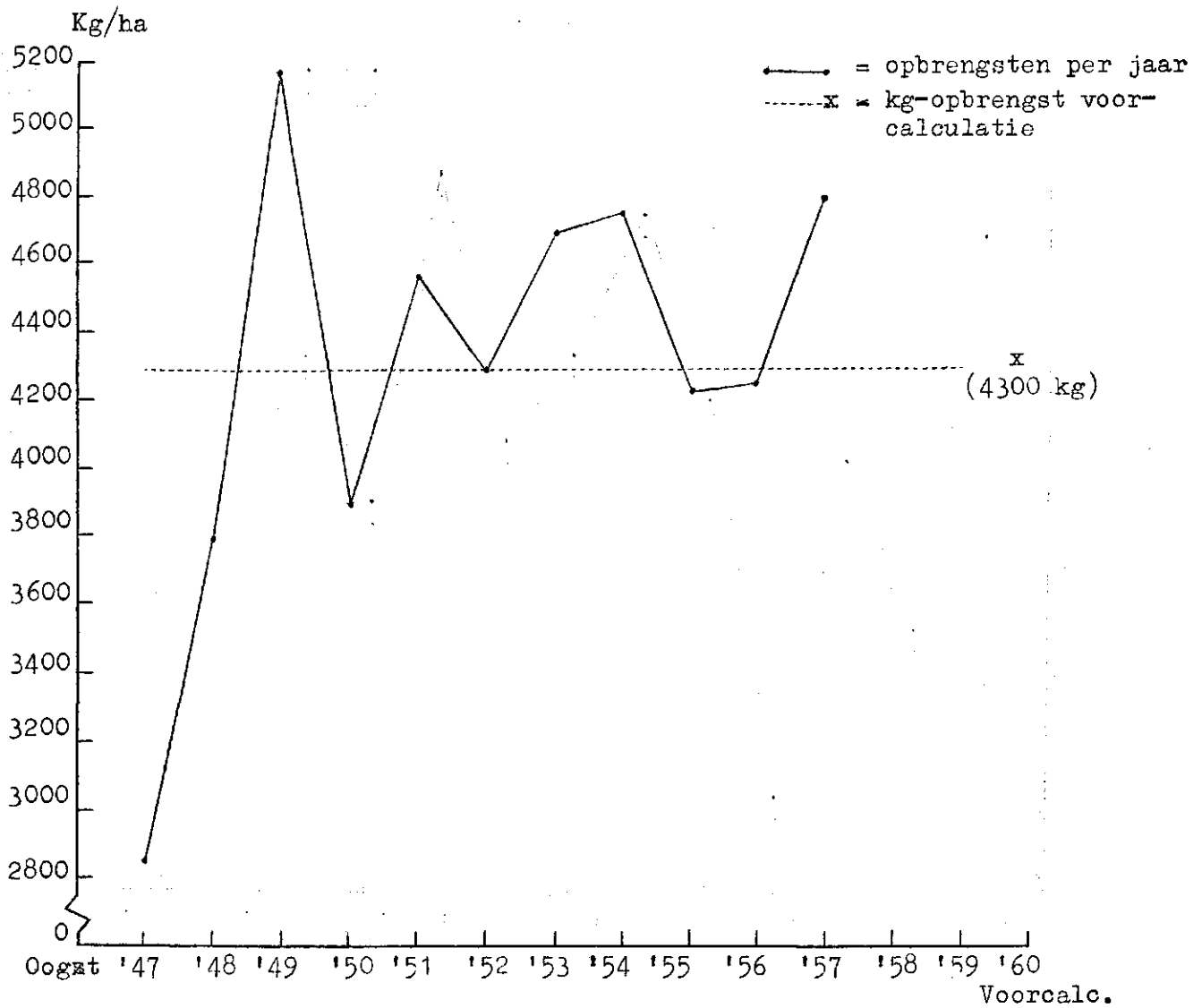
() = bewerkte oppervlakte

Hierna worden de kg-opbrengsten van de verschillende gewassen per ha gemeten maat in de grafieken 1 t/m 9 weergegeven.

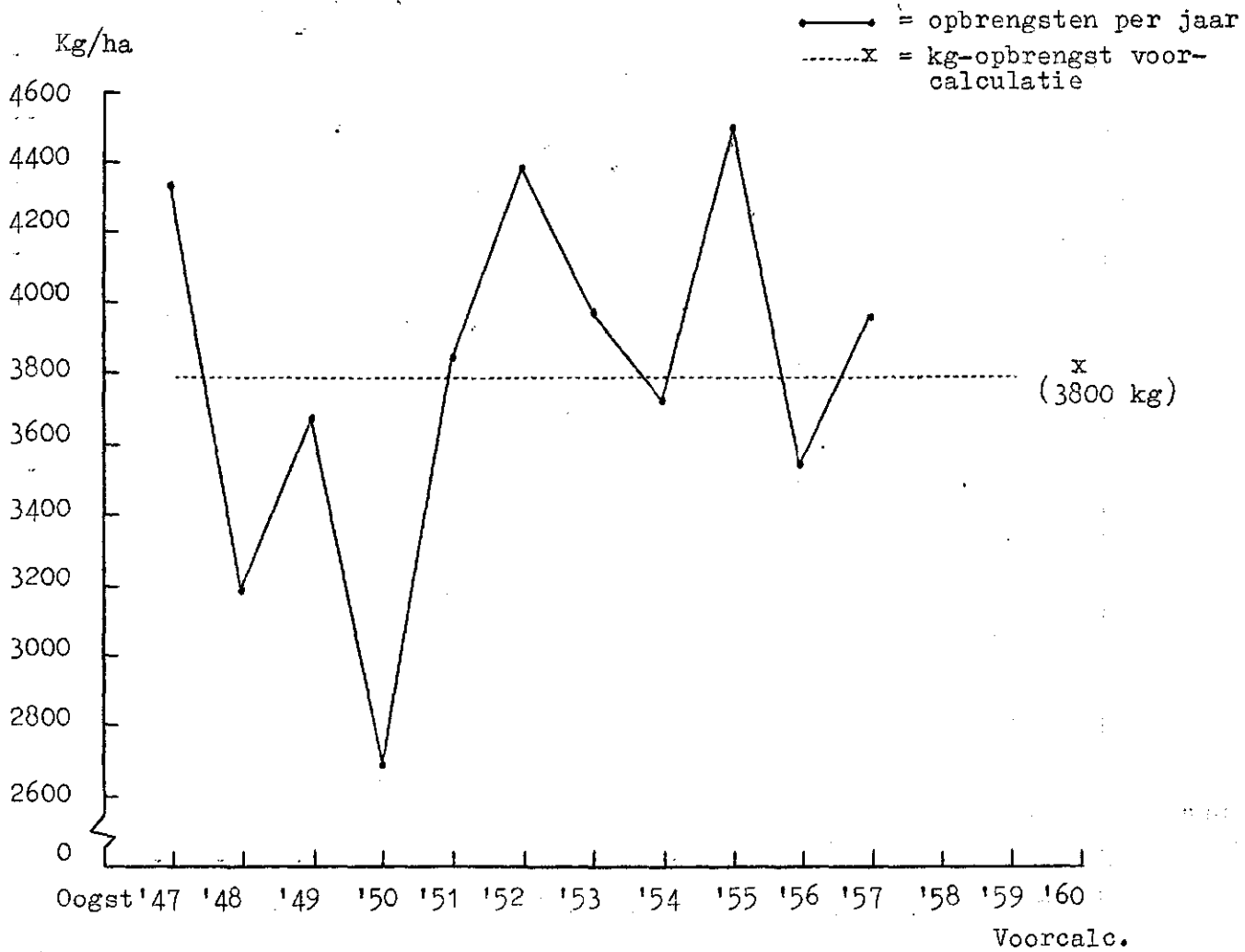
WINTERTARWE - NOORDELIJKE BOUWSTREEK

WINTERTARWE - ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED

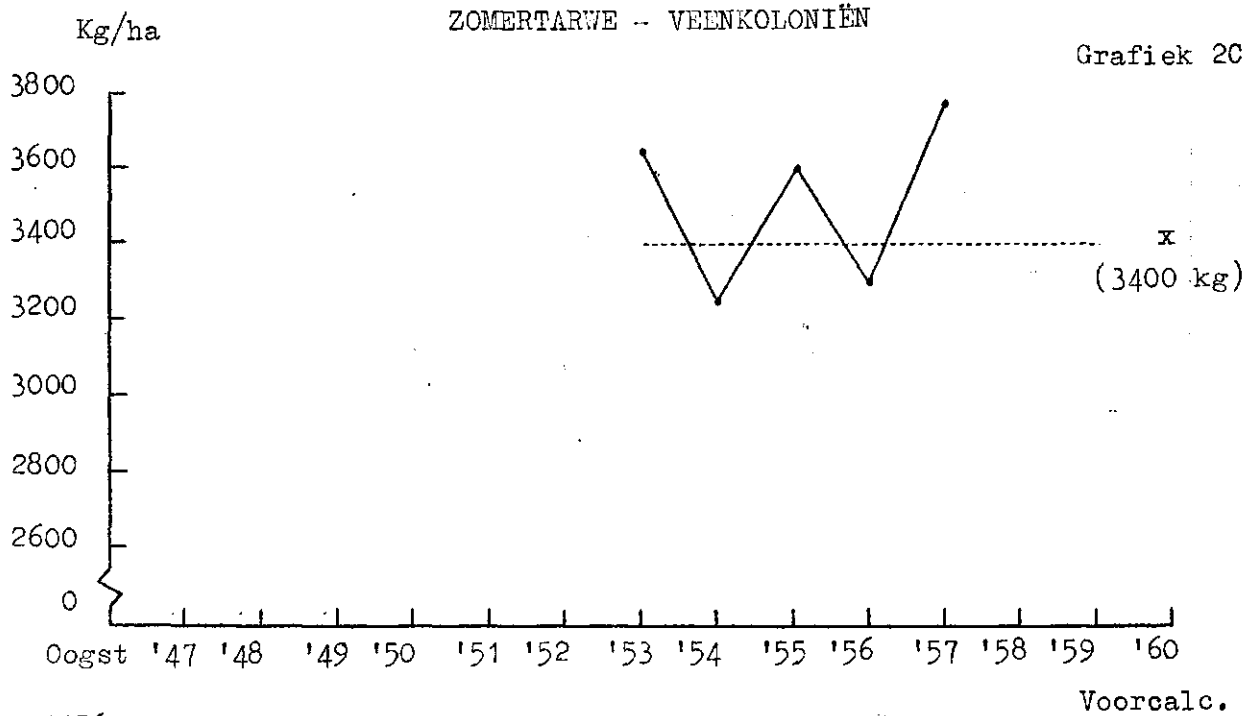

ZOMERTARWE - OLDAMBT

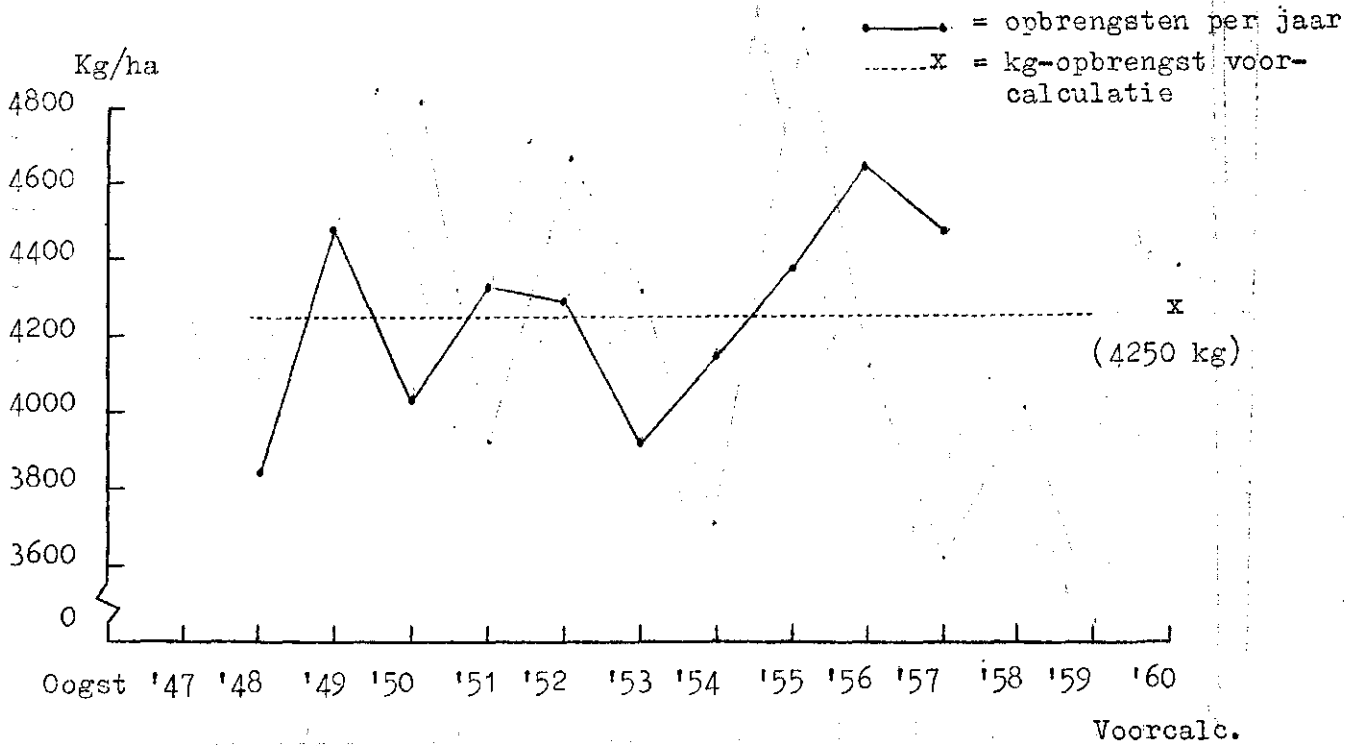
ZOMERTARWE - VEENKOLONIËN

Grafiek 2C

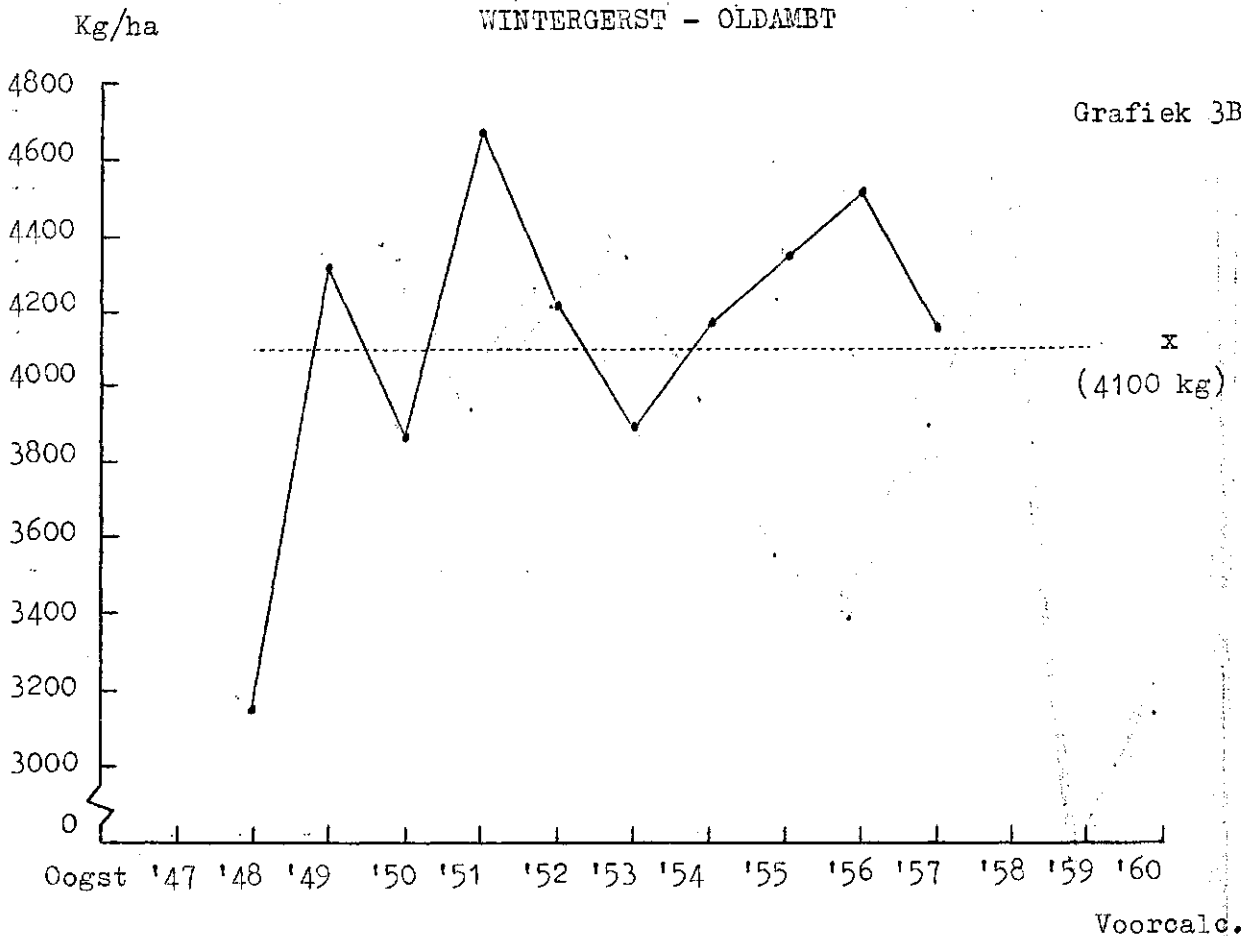
Grafiek 3A

WINTERGERST - NOORDELIJKE BOUWSTREEK

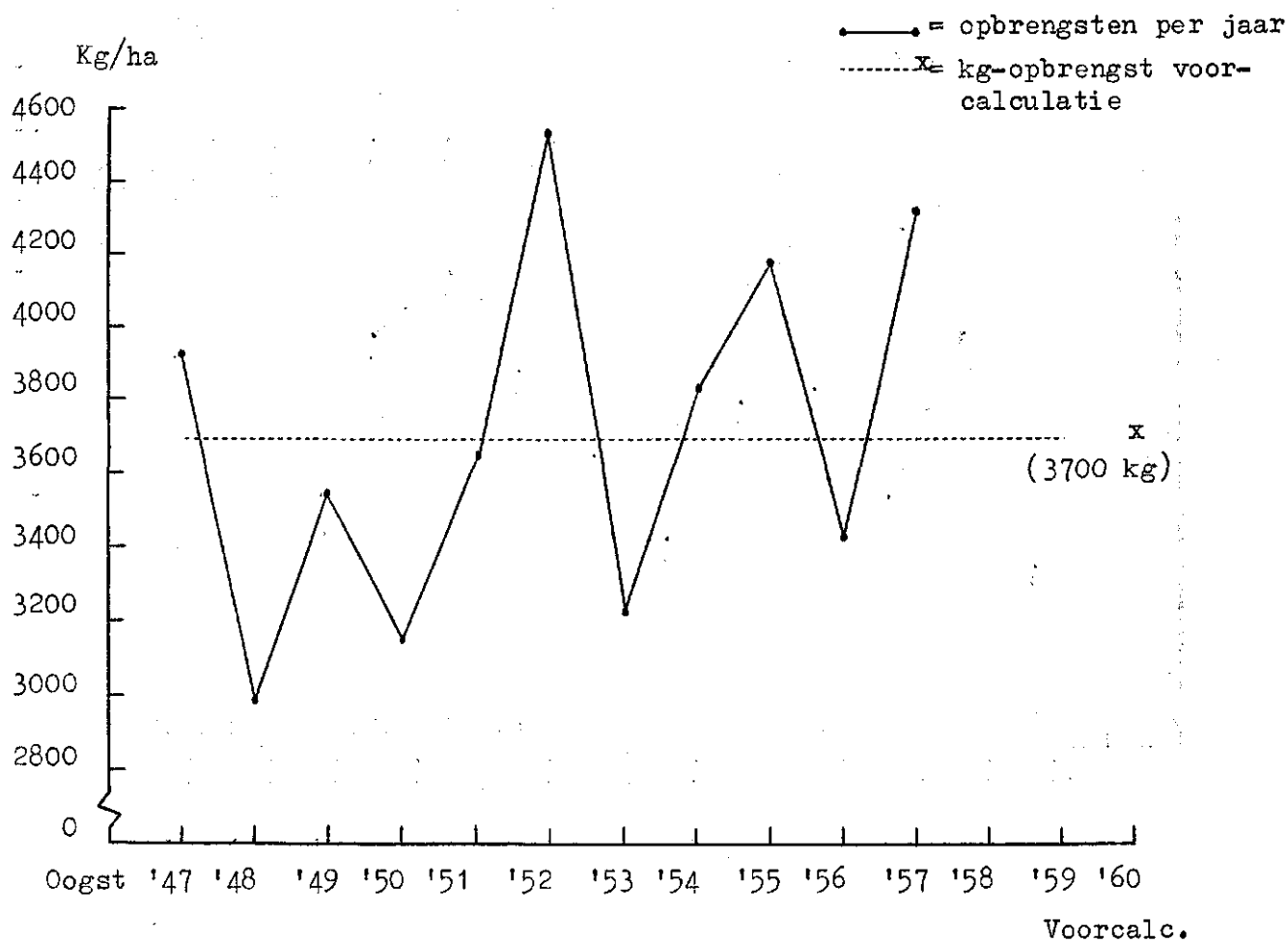

WINTERGERST - OLDAMBT

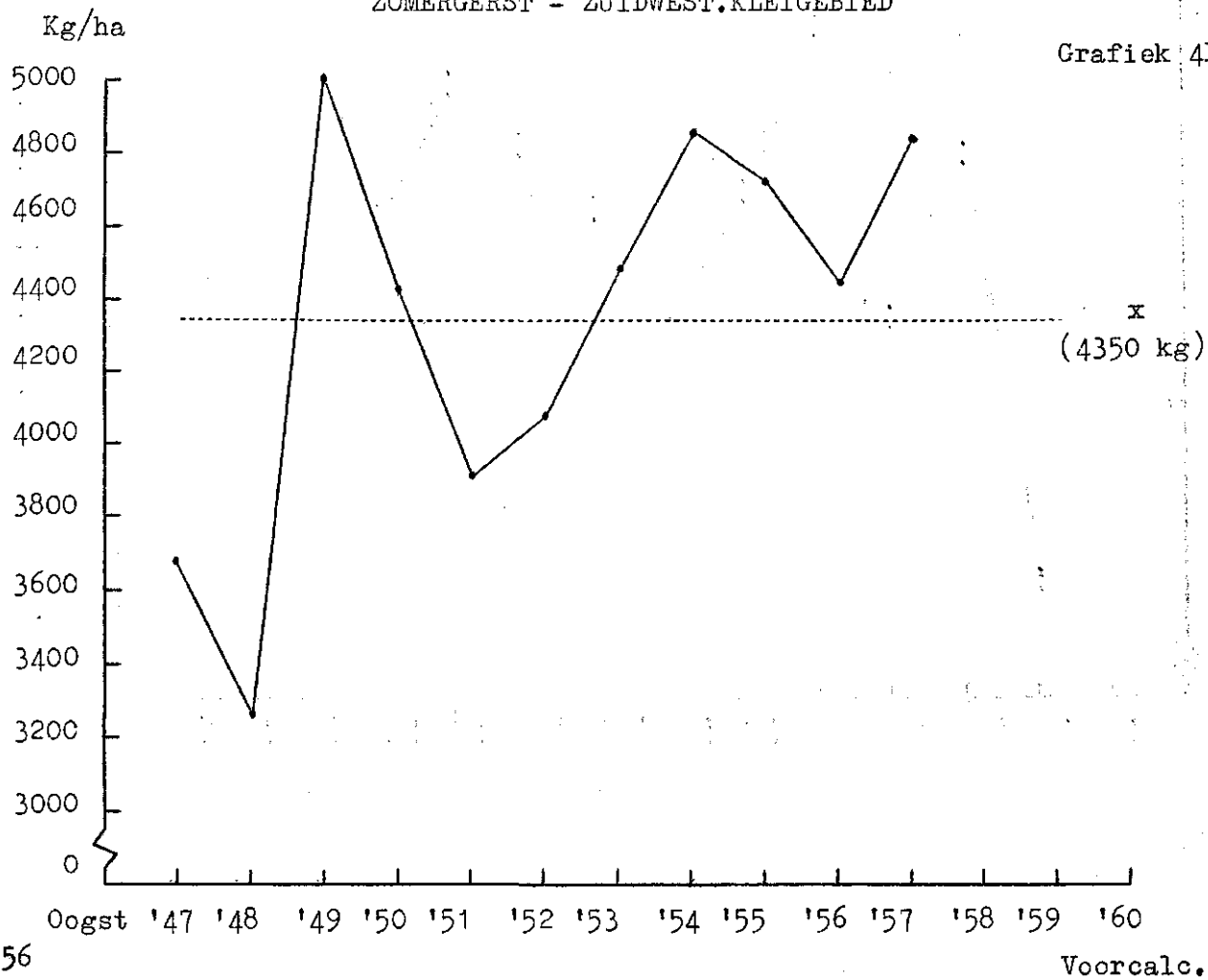
Grafiek 3B

ZOMERGERST - NOORDELIJKE BOUWSTREEK

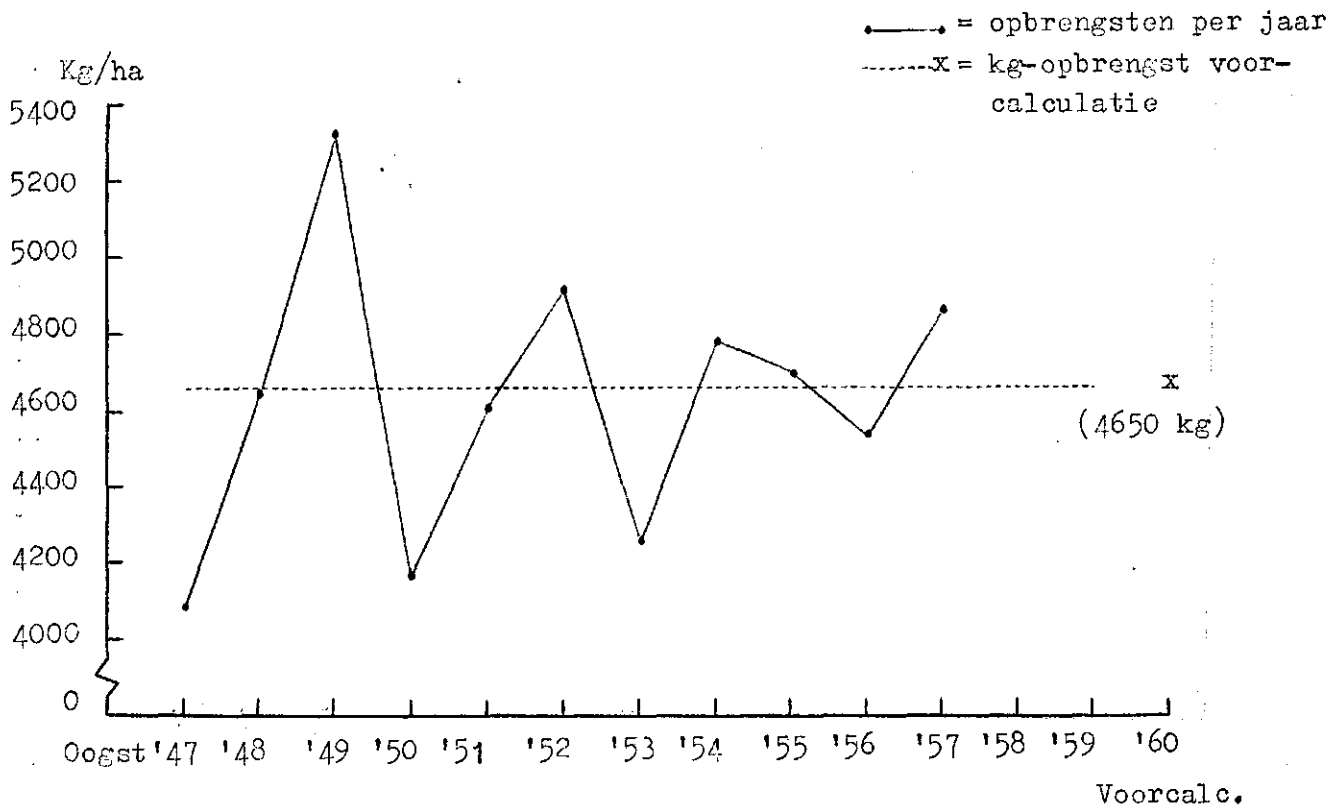

ZOMERGERST - ZUIDWEST.KLEIGEBIED

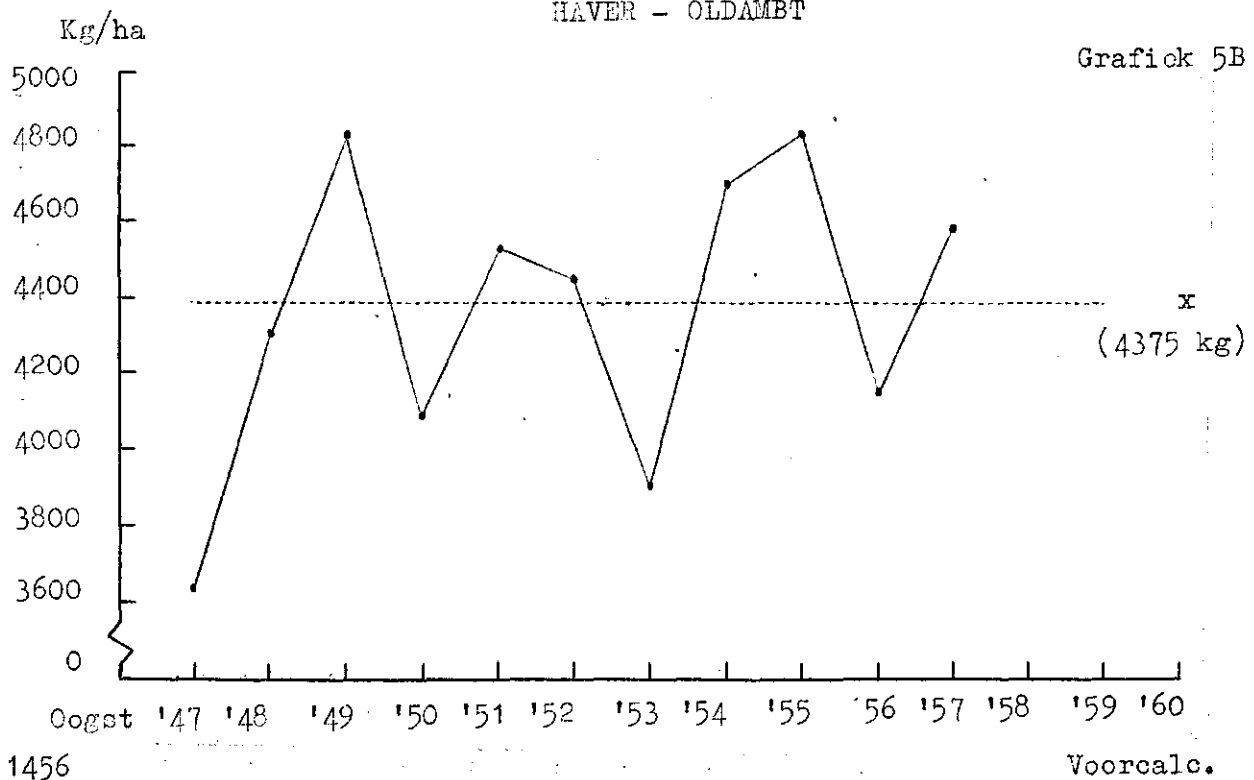
Grafiek 5A

HAVER - NOORDELIJKE BOUWSTREEK

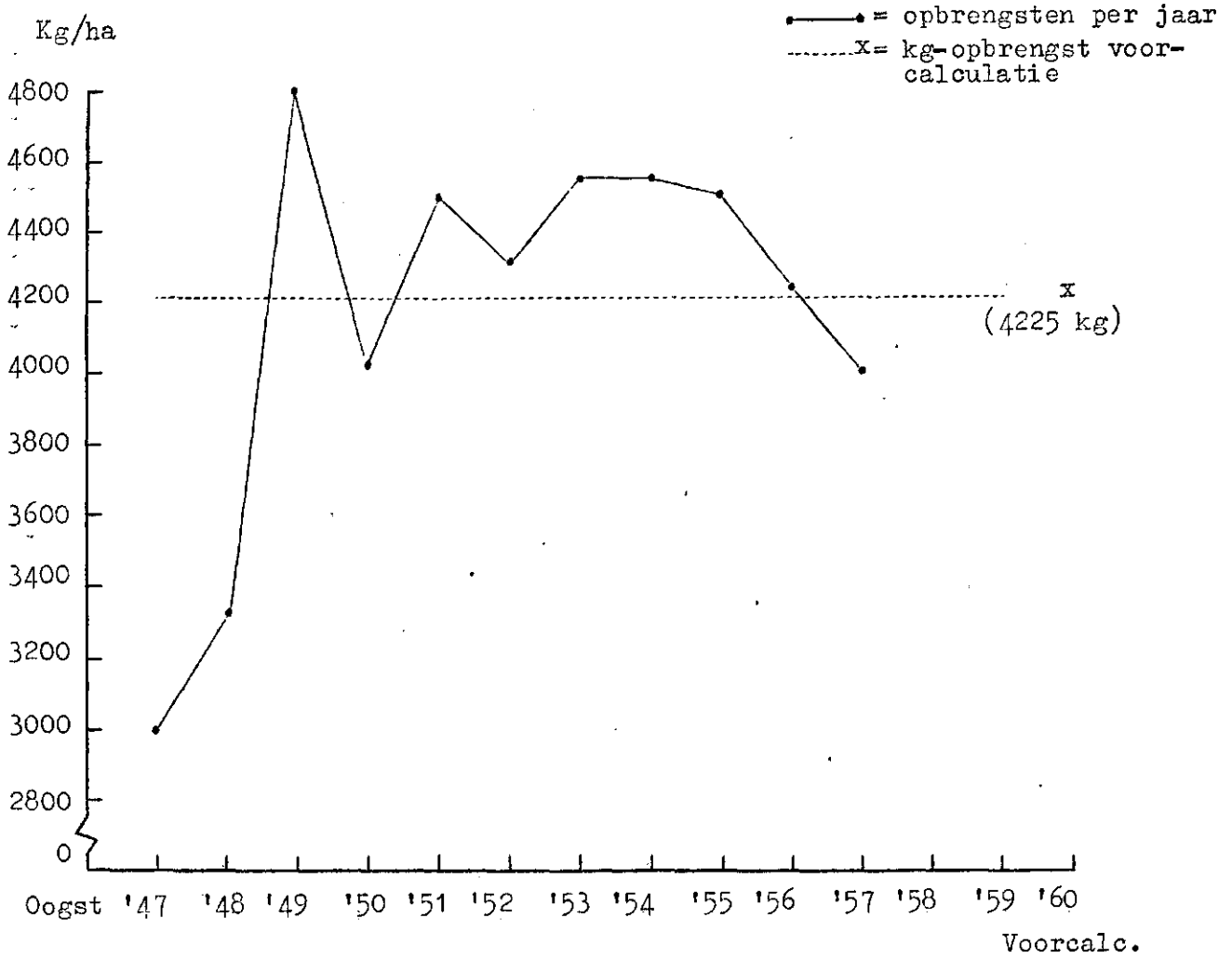
HAVER - OLDAMBT

Grafiek 5B

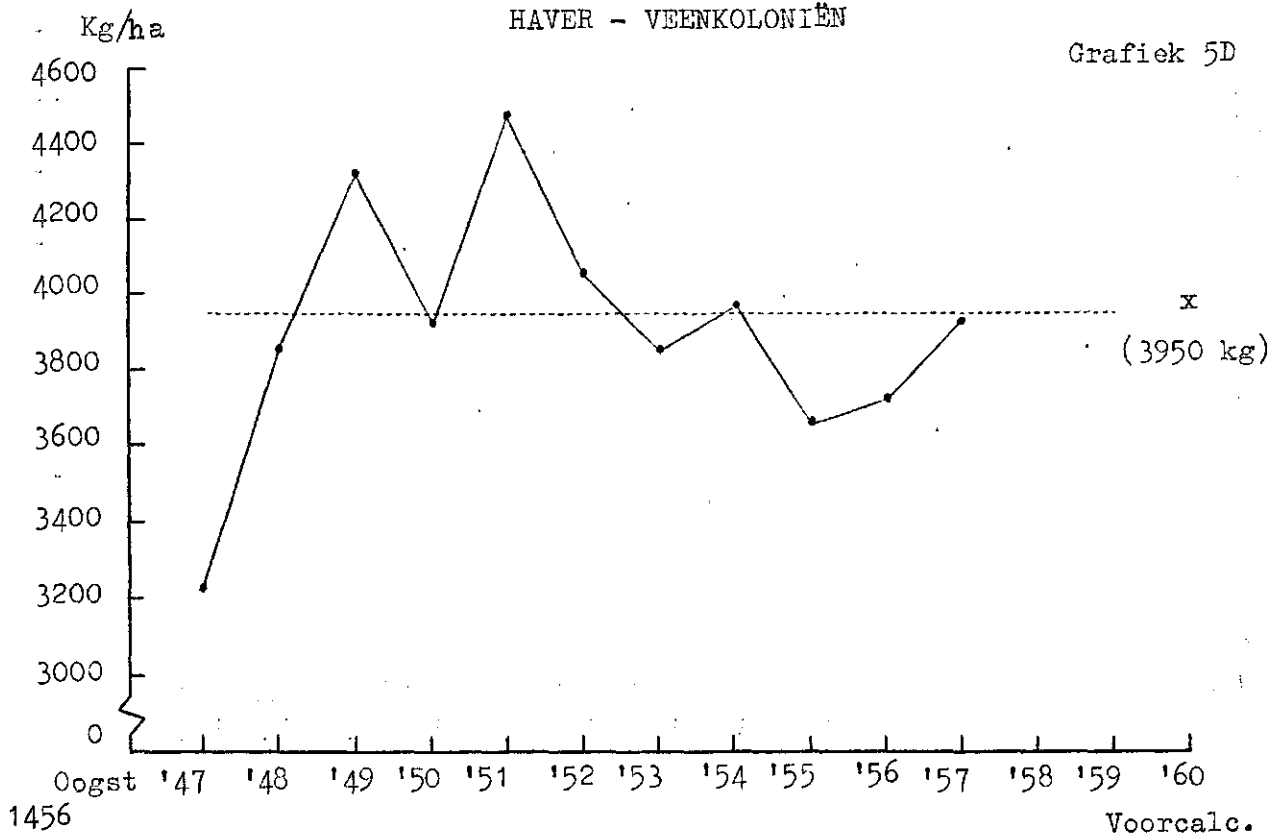
Grafiek 5C

HAVER - ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED

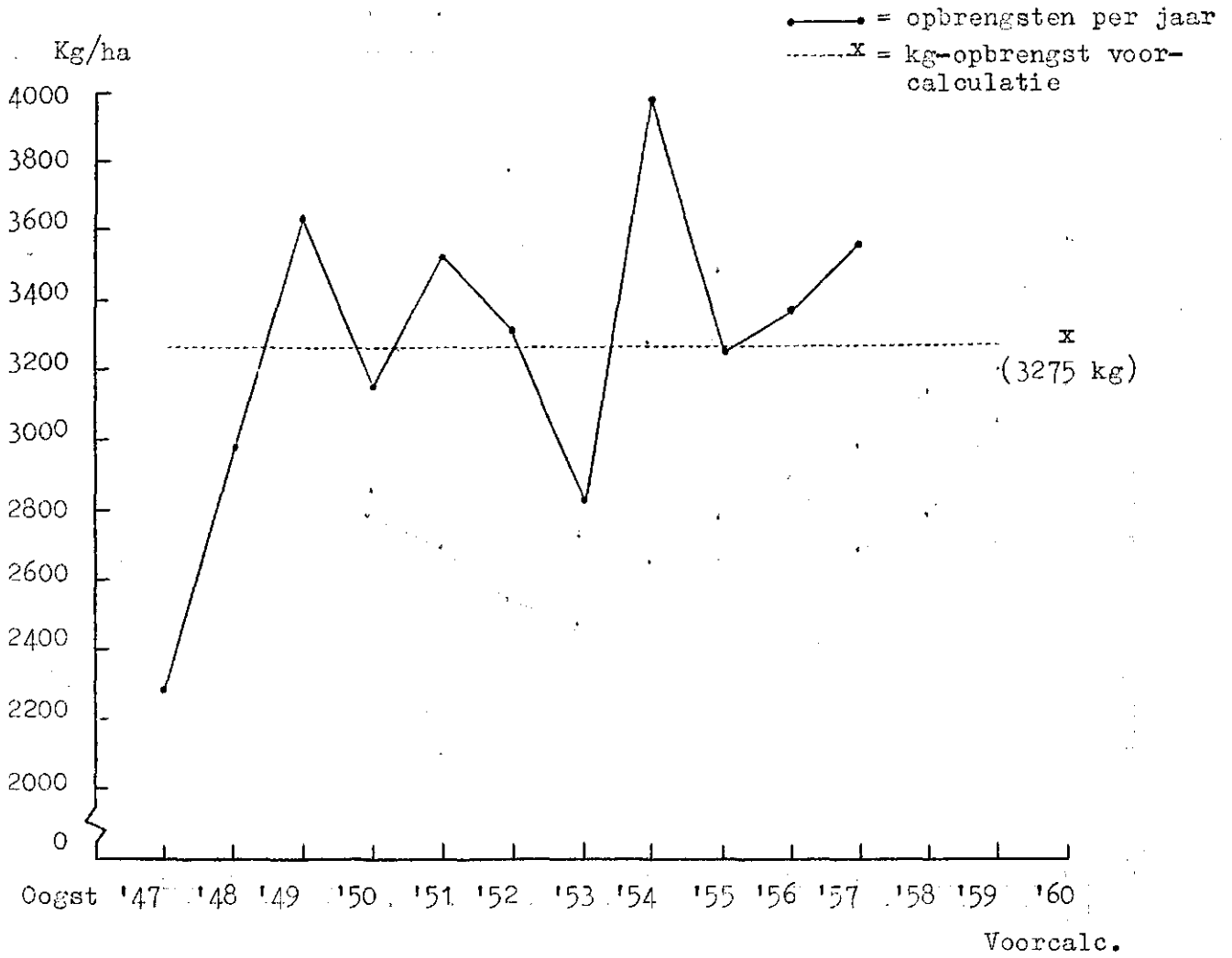
HAVER - VEENKOLONIËN

Grafiek 5D

Grafiek 6

ROGGE - VEENKOLONIEN

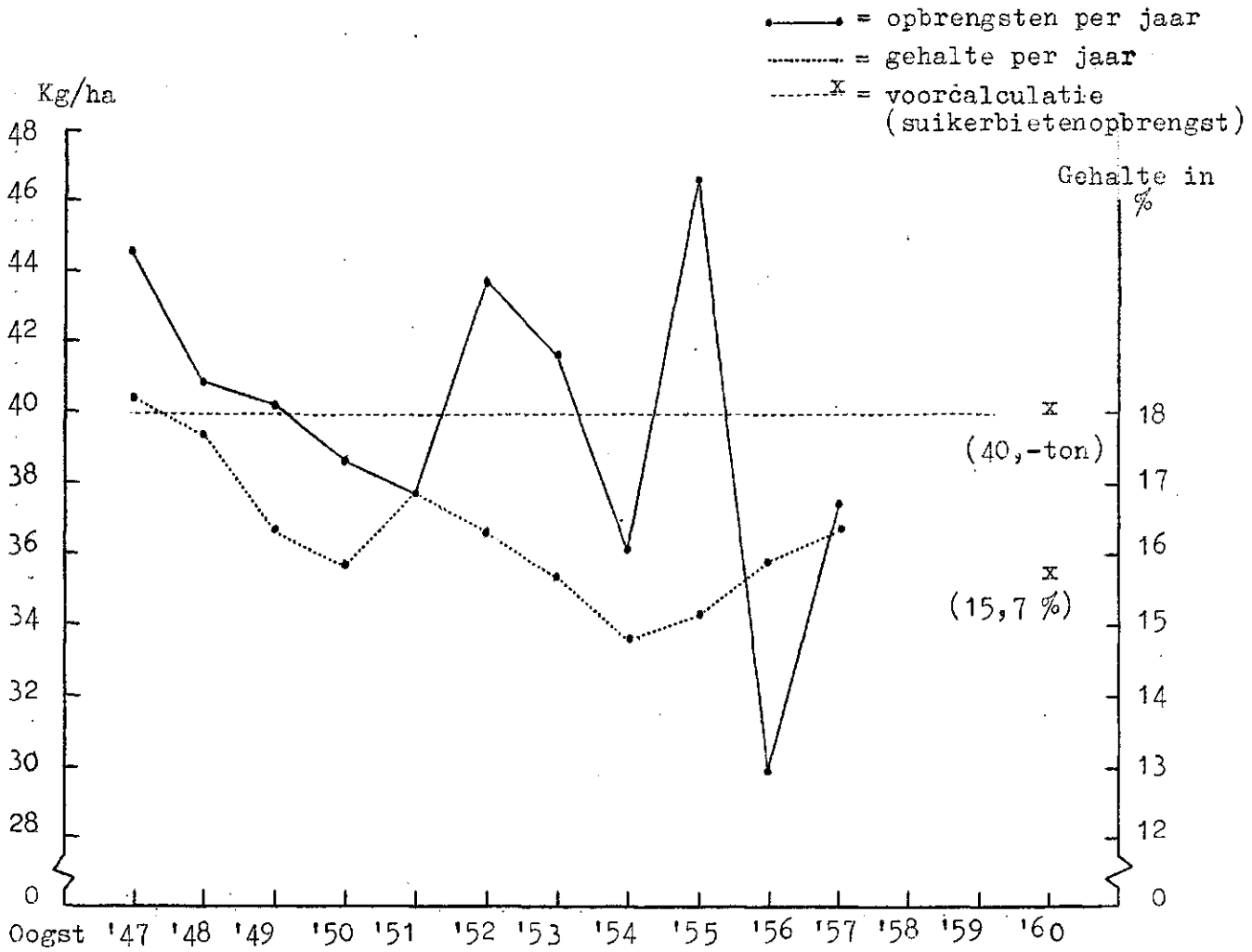
FABRIEKSAARDAPPELEN - VEENKOLONIEN
 (omgerekend op 400 gram onderwatergewicht)

Grafiek 7

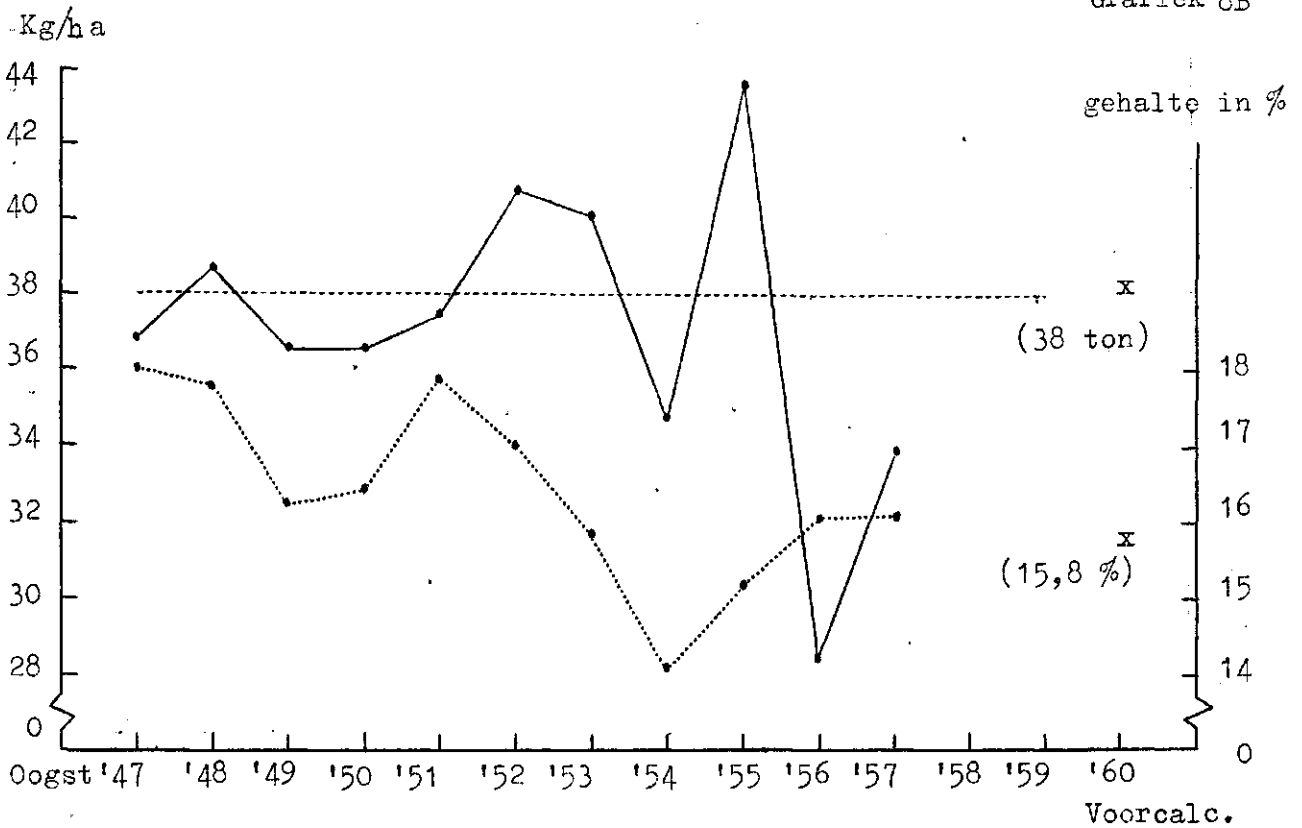
Grafiek 8A

SUIKERBIETEN - NOORDELIJKE BOUWSTREEK

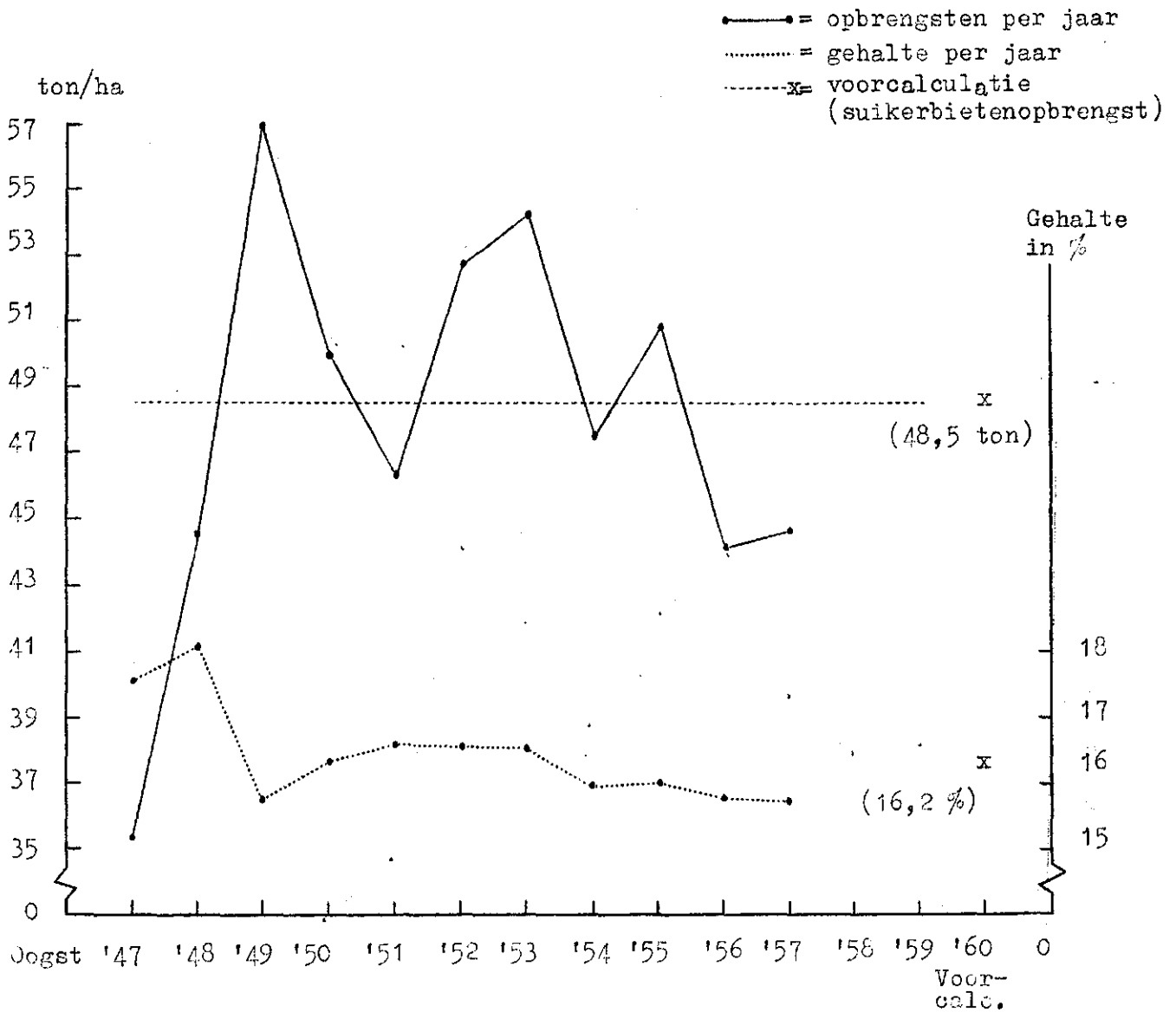
SUIKERBIETEN - OLDAMBT

Grafiek 8B

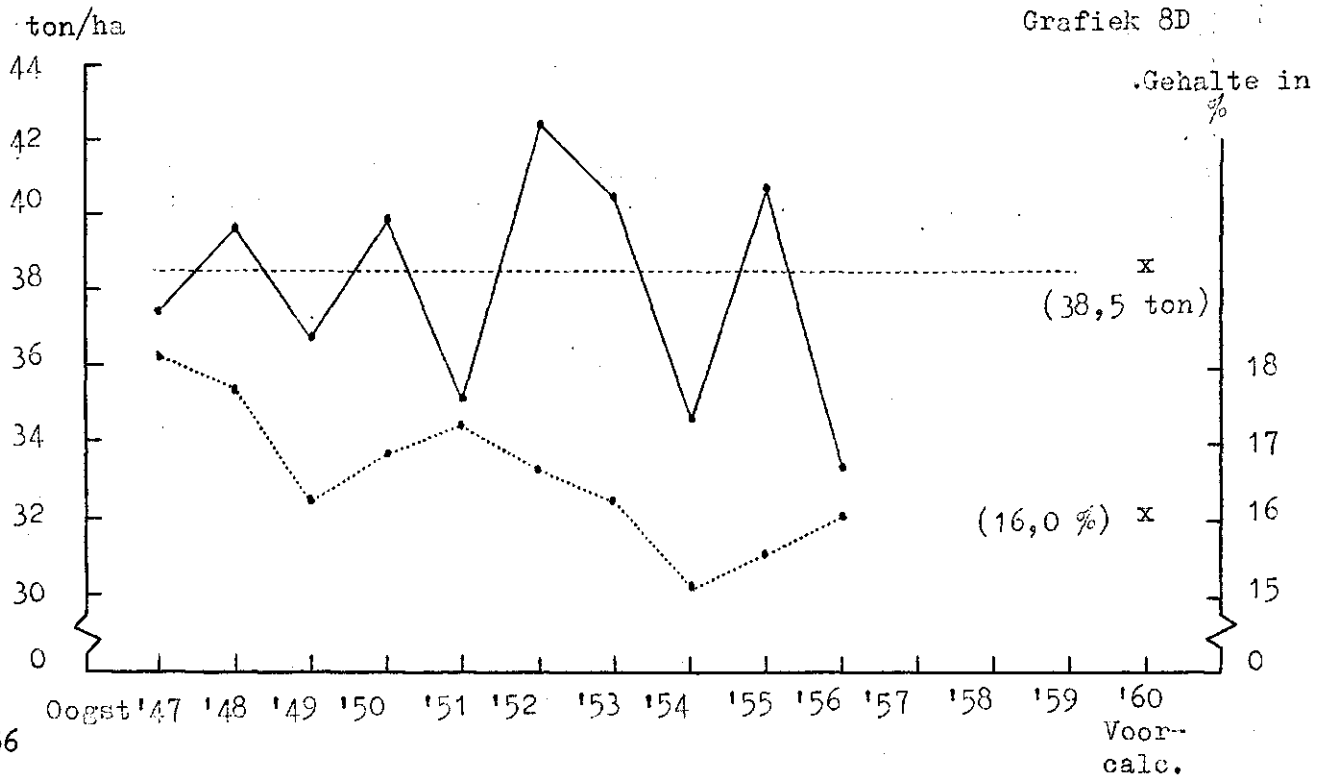
Grafiek 8C

SUIKERBIETEN - ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED

SUIKERBIETEN - VEENKOLONIËN

Grafiek 8D

Grafiek 9:

CONSUMPTIE-AARDAPPELEN - ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED

HOOFDSTUK IV

PRODUKTIEKOSTEN PER HA VAN DE OVERIGE GEWASSEN

Ook voor de berekening van de produktiekosten voor de overige gewassen dient een onderscheid te worden gemaakt naar:

- a. de kosten, welke aanwijsbaar aan het gewas kunnen worden toegerekend;
- b. de kosten, waarvan de toerekening geschiedt met behulp van verdeelsleutels.

De onder a. genoemde kosten zijn ontleend aan de bedrijfsboekhoudingen. Deze kosten zijn in bijgaande tabellen nader gespecificeerd.

De onder b. genoemde kosten zijn berekend met behulp van de in hoofdstuk II berekende kostenbedragen en de gebruikte verdeelsleutels voor elk van deze kostenbestanddelen. Indien de uitvoering van bepaalde werkzaamheden verschillend was, als gevolg van de inschakeling van loonwerker of een mechanisatie, is hiermede bij de bepaling van de bewerkingskosten rekening gehouden.

Het aangehouden prijspeil voor de waardering van het zaaizaad/pootgoedverbruik is afgestemd op de thans bekende verbruikersprijzen voor zover het zaaizaad/pootgoed is aangekocht. Het zaaizaad/pootgoed afkomstig uit eigen bedrijf is gewaardeerd tegen telersprijzen, verhoogd met een marge voor schoning en bewaring.

De kosten voor werkzaamheden verricht door de loonwerker zoals dorsen, vlas plukken, aardappels rooien e.d. zijn ontleend aan de bedrijfsboekhoudgegevens en aangepast aan het prijspeil van de voorcalculatie.

Voor de waardering van de opbrengsten van het bijprodukt, zoals erwtenstro, is het gemiddeld prijspeil in de afgelopen jaren aangehouden. De waardering van het lijnzaad is gebaseerd op de telersprijzen van het afgelopen oogstjaar (1958).

Bij de bepaling van de opbrengsten van het bijprodukt zijn de volgende prijzen aangehouden.

Erwtenstro	-	f. 70,-	per 1000 kg
Veldbonenstro	-	f. 30,-	per 1000 kg
Lijnzaad	-	f. 55,-	per 100 kg
Wikken	-	f. 40,-	per 100 kg
Kanariezaadstro	-	f. 50,-	per 1000 kg (overeenkomstig graanstro)
Bruine bonenstro	-	f. 45,-	per 1000 kg
Voeraardappelen	-	f. 3,50	per 100 kg

De bepaling van het gemiddelde opbrengstniveau geschiedde evenals in hoofdstuk III met behulp van de uitkomsten over de jaren 1947 t/m 1957.

In de hiernavolgende tabellen wordt een overzicht gegeven van de produktiekosten van de voornaamste gewassen, welke naast de granen, suikerbieten en aardappelen in de verschillende gebieden worden verbouwd. Voor gewassen, waarvan de opbrengstdocumentatie nog onvoldoende is, zijn geen berekeningen opgesteld.

Tabel 56

PRODUKTIEKOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN EEN AANTAL GEWASSEN
PER HA GEMETEN MAAT

NOORDELIJKE BOUWSTREEK
Voorcalculatie 1960

	Erwten	Gere- peld vlas	Kool- zaad	Bie- ten- zaad	Poot- aard- appelen
<u>Documentatie kg- opbrengsten p/ha</u>					
Oogst 1947	2800	5090	-	3590	17500
1948	2770	5950	2850	3270	25000
1949	2720	7110	2730	2510	18600
1950	2790	5240	1600	2460	18800
1951	2810	5290	2720	2830	20300
1952	3150	6230	3100	2670	22000
1953	1820	5070	2330	2520	20900
1954	2650	6010	3300	1870	20400
1955	3610	5320	2200	3360	21700
1956	2010	5600	2980	1710	24100
1957	3220	5070	2600	2690	28700
<u>Voorcalculatie 1960</u>					
Hoofdprodukt: kg-opbrengst/ha	2725	5700	2650	2650	18300
Bijprodukt : kg-opbrengst/ha	2200	775	-	-	3200
		(lijnzaad)			
<u>Kosten per ha</u>					
1. Arbeidskosten	481	943	374	1274	1386
2. Beloning v. Bedrijfsleiding	130	165	105	235	275
3. Trekkcrachtkosten	123	132	123	160	203
4. Werktuigkosten	123	126	133	133	177
5. Werk door derden					
dorsen/knopbreken/mach.rooien/	84	36	155	180	120
mach.plukken/sorteren/bewaren	-	81	-	-	500
bestrijdingen	25	3	15	18	123
algemeen	12	12	12	12	12
6. Zaaizaad/pootgoed	171	164	12	350	460
7. Bemesting: stikstof	5	26	110	137	121
fosforzuur	19	28	39	28	36
kali	10	16	11	25	37
ov.meststoffen	33	33	33	33	33
8. Grond en gebouwen	204	204	204	204	204
9. Rente omlopend kapitaal	27	48	24	52	83
10. Heffingen	-	2	-	-	133
11. Algemene kosten	54	62	55	216	212
12. Brutokosten	1501	2081	1405	3057	4115
13. Aftrek: bijprodukt	154	426	-	-	112
ov.nevenopbrengsten	4	7	4	9	11
14. Nettokosten	1343	1648	1401	3048	3992
15. Kostprijs per 100 kg	49,30	28,90	52,85	115,00	21,80
<u>Specificatie van enige kosten:</u>					
Zaaizaad/pootgoedverbruik in kg	230	135	10	-	2500
% aankoop	50	75	75	-	20
Stikstofverbruik in kg N	5	25	105	130	115

1) 40% van de oppervlakte geplukt door derden en 5% van de hoeveelheid gerepeld door derden.

Bijproduct: de hoeveelheid uitgesorteerd pootgoed is gesteld op 15% van de totale kg-opbrengst per ha.

PRODUKTIEKOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN EEN AANTAL GEWASSEN
PER HA GEMETEN MAAT

OLDAMBT

Voorcalculatie 1960

	Erwten	Veld- bonen + wikken	Spina- zie- zaad	Ka- narie- zaad	Kar- wij	Bie- ten- zaad
<u>Documentatie:</u>						
<u>kg-opbrengsten p/ha</u>						
Oogst 1947	2160	1490	-	1870	1320	3250
1948	2440	1550	1160	2810	1820	3170
1949	3390	3070	1470	2120	1770	3750
1950	2540	2170	960	2610	1280	3010
1951	2710	1860	1810	2470	2010	2940
1952	2550	2230	1410	2760	1810	2820
1953	1510	2190	850	1920	1540	2650
1954	2460	1630	1330	1610	2070	1580
1955	2930	2980	1540	2890	1600	2990
1956	2060	1920	1010	2140	1380	1950
1957	3050	3420	1300	2530	1530	2290
<u>Voorcalculatie 1960</u>						
Hoofdprodukt:						
Kg-opbrengst/ha	2500	2200	1300	2350	1650	2750
Bijprodukt:						
Kg-opbrengst/ha	1900	525 1) 2450 2)	-	4700	-	-
<u>Kosten per ha</u>						
1. Arbeidskosten	577	482	589	423	482	1414
2. Beloning voor bedrijfs- leiding	130	130	125	105	105	235
3. Trekkcrachtkosten	140	140	140	140	91	175
4. Werktuigkosten	104	104	115	115	115	115
5. Werk door derden:						
dorsen	70	62	110	90	100	165
bestrijdingen	29	16	3	23	14	15
algemeen	9	9	9	9	9	9
6. Zaaizaad/pootgoed	216	143	35	35	21	350
7. Bemesting: stikstof	11	-	105	63	121	158
fosforzuur	11	18	15	15	11	15
kali	3	7	4	4	4	7
ov.meststoffen	32	32	32	32	32	32
8. Grond en gebouwen	204	204	204	204	204	204
9. Rente omlopend kapitaal	27	27	24	24	24	52
10. Algemene kosten	54	54	105	54	117	222
11. Brutokosten	1617	1428	1615	1336	1450	3168
12. Aftrek: bijprodukt	133	284	-	235	- 4)	-
ov. nevenopbrengsten	4	4	4	3	3	9
13. Nettokosten	1480	1140	1611	1098	1447	3159
14. Kostprijs per 100 kg	59,20	51,80	123,90	46,70	87,70	114,85
<u>Specificatie van enige kosten:</u>						
zaaizaad/pootgoedverbruik in kg	285	245 3)	21	42	15	-
% aankoop	60	45	100	50	75	-
Stikstofverbruik in kg N	10	-	100	60	115	150

1) Wikken 2) Stro. 3) + 16 kg wikkenzaad - 100% aangekocht

4) Geen stro-opbrengst in rekening gebracht. De bijkomende kosten voor het stro zijn eveneens buiten beschouwing gelaten.

Toelichting op tabel 57

Bij de berekende produktiekosten voor de overige gewassen in het Oldambt geldt de volgende toelichting:

Zaaizaad/pootgoed- en stikstofverbruik is per gewas onderaan tabel 57 vermeld.

Erwten

Werk door derden: dorsen f. 2,80 per 100 kg.

Veldbonen + wikken

Werk door derden: dorsen f. 2,80 per 100 kg.

Spinaziezaad

Werk door derden: dorsen f. 110,- per ha.

Algemene kosten met inbegrip van omzetbelasting (5% van f. 1105,-)
f. 105,- per ha.

Kanariezaad

Werk door derden: dorsen f. 90,- per ha
bestrijdingen (onkruid) f. 23,- per ha

Karwij

Werk door derden: dorsen f. 100,- per ha

bestrijdingen (insecten) f. 14,- per ha

Algemene kosten met inbegrip van omzetbelasting (5% van f. 1237,50)
f. 117,- per ha.

Bietenzaad

Werk door derden: dorsen f. 165,- per ha.

Algemene kosten met inbegrip van omzetbelasting (5% van f. 3437,50)
f. 222,-.

Tabel 58

PRODUKTIEKOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN EEN AANTAL GEWASSEN
PER HA GEMETEN MAAT
ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED
Voorcalculatie 1960

	Erwten	Bruine bonen	Ongerepeld vlas
<u>Documentatie: kg-opbrengsten p/ha</u>			
Oogst 1947	2570	2210	6060
1948	1830	1920	8300
1949	4490	2460	9590
1950	4080	3310	7020
1951	3940	3150	7270
1952	3780	1950	8230
1953	3290	2320	8590
1954	3630	2140	8250
1955	3970	2480	9760
1956	2750	2140	8880
1957	2350	2680	7970
<u>Voorcalculatie 1960</u>			
Hoofdprodukt: Kg-opbrengst/ha	3425	2425	8250
Bijprodukt : Kg-opbrengst/ha	2650	1750	-
<u>Kosten per ha</u>			
1. Arbeidskosten	576	720	456
2. Beloning voor bedrijfsleiding	130	130	105
3. Trekkcrachtkosten	135	135	116
4. Werktuigkosten	117	115	80
5. Werk door derden:			
dorsen/mach. plukken	85	72	114 1)
bestrijdingen	34	34	17
algemeen	6	6	6
6. Zaaizaad	167	250	235
7. Bemesting: stikstof	15	36	46
fosforzuur	24	22	29
kali	13	10	17
ov. meststoffen	25	25	25
8. Grond en gebouwen	204	204	204
9. Rente omlopend kapitaal	27	27	28
10. Heffingen	-	-	2
11. Algemene kosten	60	60	60
12. Brutokosten	1618	1846	1540
13. Aftrek: bijprodukt	186	79	-
ov. nevenopbrengsten	19	22	15
14. Nettokosten	1413	1745	1525
15. Kostprijs per 100 kg	41,25	71,95	18,50
<u>Specificatie van enige kosten:</u>			
zaaizaadverbruik in kg	205	200	170
% aankoop	70	60	100
stikstofverbruik in kg N	15	35	45

1) 95% van de oppervlakte machinaal geplukt door derden.

Toelichting op tabel 58

Bij de berekende produktiekosten voor de overige gewassen in het Zuidwestelijk kleigebied geldt de volgende toelichting.

Zaaizaad- en stikstofverbruik is per gewas onderaan tabel 58 vermeld.

Erwten

Arbeidskosten: 15% van de oppervlakte wordt met eigen machine gedorst en voor 85% van de oppervlakte geschiedt het dorsen door derden à f. 100,- per ha.

Werk door		
derden:	ziektenbestrijding	f. 24,30
	onkruidbestrijding	f. 9,50
	Totaal	f. 34,- per ha (afgerond)

Bruine bonen

Arbeidskosten: 10% van de oppervlakte wordt met eigen machine gedorst en voor 90% van de oppervlakte geschiedt het dorsen door derden à f. 80,- per ha.

Werk door		
derden:	ziektenbestrijding	f. 34,- per ha

Ongerepeld vlas

Arbeidskosten: 5% van de oppervlakte geplukt met eigen machine
95% van de oppervlakte machinaal geplukt door derden.

Werk door		
derden:	machinaal plukken door derden à f. 120,- per ha.	
	onkruidbestrijding	f. 4,40 per ha
	ov.bestrijdingen	f. 12,70 per ha
	Totaal	f. 17,- per ha (afgerond)

S T A T E N

Staat I

FINANCIËLE RESULTATEN PER HA CULTUURGROND VAN AKKERBOUWBEDRIJVEN
(Gemiddelde uitkomsten L.E.I.-bedrijven over de jaren 1950/51 t/m 1957/58)

In deze staten I wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond van de bedrijven, welke zijn gebruikt voor de opstelling van de produktiekosten per gewas.

De gemiddelde uitkomsten hebben betrekking op de boekjaren 1950/51 t/m 1957/58 (1 maart - 1 maart). Ter oriëntering is bij de uitkomsten der afzonderlijke jaren een overzicht gegeven van

- a. het aantal bedrijven in de verschillende grootteklassen en het procentuele aantal bedrijven met trekker ;
- b. het grondgebruik; de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond, de voedergewassen in % van de cultuurgrond en de voornaamste marktbaar gewassen in % van het bouwland.

Bij de gemiddelde uitkomsten volgens de tabellen wordt het volgende opgemerkt.

Kosten

Hieronder zijn begrepen de uitgaven ten behoeve van het bedrijf, welke kosten zijn en voorts nog kosten, welke geen uitgaven zijn, zoals:

- a. de gewaardeerde handenarbeid van de boer en de gezinsleden (zonder beloning voor bedrijfsleiding). De waardering van deze handenarbeid geschiedde tegen het loon per uur van een vaste arbeider (veeverzorger);
- b. de gewaardeerde pachtwaarde voor eigenaarsbedrijven met gelijktijdige weglating van de eigenaarslasten. Voor de Noordelijke bouwstreek en het Oldambt zijn de in het onderzoek betrokken bedrijven hoofdzakelijk eigenaarsbedrijven. De hoogte van de ingecalculleerde pacht is op deze bedrijven afgestemd op het pachtpeil in het desbetreffende jaar op basis van inlichtingen der Grondkamer;
- c. de berekende rente over het geïnvesteerde kapitaal en de afschrijving van de dode inventaris;
- d. het verbruik van zaaizaad en pootgoed afkomstig uit het eigen bedrijf, gewaardeerd tegen telersprijzen, verhoogd met de bijkomende kosten;
- e. het intern verkeer van produkten, zoals veevoer en stalmest, is zowel onder de kosten als onder de opbrengsten niet opgenomen.

Opbrengsten

Deze betreffen de verkochte produkten en het privéverbruik. De in het bedrijf aangewende produkten zijn met uitzondering van de hoeveelheden zaaizaad/pootgoed buiten beschouwing gelaten.

Bij de beoordeling van de resultaten over de verschillende boekjaren in de Noordelijke bouwstreek, het Oldambt en de Veenkoloniën zij opgemerkt, dat het aan coöperatieve strocartonfabrieken geleverde stro is gewaardeerd tegen de marktprijs. Aangezien aan de aandeelhouders-leveranciers veelal een belangrijk hogere uitkering wordt gedaan dan de geldende marktprijs, zijn de resultaten niet volledig vergelijkbaar met de gemiddelde bedrijfsuitkomsten in het Zuidwestelijk kleigebied.

De ontvangen toeslagen op melk, rogge en aardappelen zijn afzonderlijk onder de opbrengsten vermeld.

Resultaten

Het verschil tussen de opbrengsten en de kosten is gegeven in het netto-overschot per ha cultuurgrond.

GEMIDDELDE FINANCIËLE RESULTATEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK

BOEKJAREN 1950/51 t/m 1957/58

	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55	1955 /56	1956 /57	1957 /58
Aantal bedrijven in de grootteklasse < 40 ha	8	8	8	8	11	13	12	12
40-50 ha	9	10	11	9	16	15	14	15
> 50 ha	5	8	8	7	5	5	4	4
Totaal	22	26	27	24	32	33	30	31
Aantal bedrijven met trek- ker in % van totaal	86	88	93	96	97	97	100	100
Grondgebruik:								
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond in ha	45,55	47,30	47,35	47,50	44,55	43,90	43,60	42,10
Voedergewassen in % van de cultuurgrond	15	15	16	15	14	14	13	14
Gewassen in % van het bouwland	%	%	%	%	%	%	%	%
Granen	48	48	51	53	53	53	51	55
Peulvruchten	8	5	5	5	4	4	3	3
Handelsgewassen	23	23	19	16	18	17	22	19
Aardappelen	4	5	5	6	6	7	7	7
Bieten	10	11	10	11	10	9	9	8
<u>Kosten:</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>
1. Arbeidskosten	371	427	434	437	500	504	540	515
2. Werk door derden			125	116	140	167	159	190
3. Werktuigkosten	214	266	105	104	102	117	122	126
4. Trekkerskosten			54	62	50	60	67	73
5. Zaaizaad en pootgoed	66	94	103	131	124	114	98	100
6. Aangekochte meststoffen	95	98	117	122	137	129	145	142
7. Aangekocht veevoer	18	23	26	28	36	31	27	21
8. Pacht	145	159	172	196	201	205	208	211
9. Overige kosten	90	106	111	102	115	122	139	141
Totale kosten	999	1173	1247	1298	1405	1449	1505	1519
<u>Opbrengsten</u>								
10. Marktbare gewassen	1083	1500	1537	1291	1378	1484	1312	1388
11. Opbrengst rundveehou- derij en voedergewassen	183	227	240	221	196	197	204	189
12. Ontvangen toeslagen	-	-	-	-	-	1	5	13
13. Overige opbrengsten	8	8	9	15	20	23	25	15
Totale opbrengsten	1274	1735	1786	1527	1594	1705	1546	1605
<u>Resultaat</u>								
Netto-overschot	275	562	539	229	189	256	41	86

GEMIDDELTE FINANCIËLE RESULTATEN IN OLDAIBT
(BOEKJAREN 1950/51 t/m 1957/58)

	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55	1955 /56	1956 /57	1957 /58
1. Aantal bedrijven in de grootteklasse								
< 40 ha	-	-	-	-	1	1	4	6
40-50 ha	9	11	11	11	13	12	12	10
> 50 ha	5	6	6	5	7	7	8	7
Totaal	14	17	17	16	21	20	24	23
Aantal bedrijven met trekker in % van totaal	93	94	94	100	100	100	100	100
Grondgebruik								
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond in ha	49,55	49,85	49,50	48,90	47,55	47,40	46,45	46,-
Voedergewassen in % van cultuurgrond	10	11	12	11	12	12	11	11
Gewassen in % van het bouwland	%	%	%	%	%	%	%	%
Granen	51	50	61	60	58	56	56	59
Peulvruchten	15	11	10	10	8	8	5	7
Handelsgewassen	24	28	16	15	18	22	27	24
Aardappelen	2	2	2	3	3	3	2	0
Bieten	4	5	4	5	5	3	2	2
<u>Kosten</u>	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha
1. Arbeidskosten	326	353	361	386	441	450	440	450
2. Werk door derden	} 198	} 237	93	91	111	109	106	112
3. Werktuigkosten			101	99	93	98	107	112
4. Trekkerskosten			57	60	51	64	74	81
5. Zaaizaad en pootgoed			94	100	102	108	82	84
6. Aangekochte meststoffen	85	87	98	109	112	96	113	109
7. Aangekocht veevoer	13	17	14	10	20	14	9	8
8. Pacht	128	130	147	162	173	176	173	176
9. Overige kosten	84	92	88	85	86	119	122	134
Totale kosten	902	995	1053	1102	1189	1234	1226	1266
<u>Opbrengsten</u>								
10. Marktbaar gewassen	1049	1327	1251	1092	1267	1463	1169	1160
11. Opbrengst rundveehouderij en voedergewassen	96	105	119	100	86	76	56	79
12. Ontvangen toeslagen	-	-	-	-	-	-	4	4
13. Overige opbrengsten	4	3	5	6	10	19	12	12
Totaal opbrengsten	1149	1435	1375	1198	1363	1558	1241	1255
<u>Resultaat</u>								
Netto-overschot	247	440	322	96	174	324	15	11

% = verlies

GEMIDDELDE FINANCIËLE RESULTATEN IN HET ZUIDWESTELIJK KLEIGEBIED
BOEKJAREN 1950/51 t/m 1957/58

	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55	1955 /56	1956 /57	1957 /58
Aantal bedrijven in de grootteklasse < 30 ha	7	8	9	8	13	13	30	26
30-40 ha	13	15	10	8	22	36	59	48
> 40 ha	5	7	10	8	11	20	24	18
Totaal	25	30	29	24	46	69	113	92
Aantal bedrijven met trekker in % van totaal	88	93	90	92	85	91	95	96
Grondgebruik								
Gemiddelde oppervlakte cul- tuurgrond in ha	34,30	35,90	36,50	35,45	34,50	36,85	35,-	34,60
Voedergewassen in % van de cultuurgrond	22	23	22	21	20	17	15	16
Gewassen in % van het bouw- land	%	%	%	%	%	%	%	%
Granen	36	35	38	31	36	39	33	35
Peulvruchten	10	10	10	13	16	14	14	13
Handelsgewassen	12	11	11	9	9	10	14	13
Aardappelen	15	15	14	16	13	13	14	14
Bieten	20	18	18	19	18	17	18	17
<u>Kosten</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>	<u>gld. /ha</u>
1. Arbeidskosten	431	445	421	485	507	505	534	529
2. Werk door derden			78	79	109	108	136	151
3. Werktuigkosten	175	211	85	92	91	99	108	118
4. Trekkerskosten			69	64	62	76	90	93
5. Zaaizaad en pootgoed	72	91	107	122	129	121	114	113
6. Aangekochte meststoffen	116	111	128	143	147	136	140	141
7. Aangekocht veevoer	40	43	40	45	51	45	39	35
8. Pacht	104	112	128	134	145	166	177	187
9. Overige kosten	90	108	112	117	115	130	144	155
Totale kosten	1028	1121	1168	1281	1356	1386	1382	1522
<u>Opbrengsten</u>								
10. Marktbaar gewassen	1174	1164	1357	1413	1345	1412	1249	1399
11. Opbrengst rundveehou- derij en voedergewassen	295	318	305	308	308	250	221	215
12. Ontvangen toeslagen	-	-	-	-	-	-	2	9
13. Overige opbrengsten	25	51	36	60	44	75	93	83
Totaal opbrengsten	1494	1533	1698	1781	1697	1737	1565	1706
<u>Resultaat</u>								
Netto-overschot	466	412	530	500	341	351	83	184

GEMIDDELDE FINANCIËLE RESULTATEN IN DE VEENKOLONIËN
BOEKJAREN 1950/51 t/m 1957/58

	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55	1955 /56	1956 /57	1957 /58
Aantal bedrijven in de grootteklasse < 20 ha	10	9	9	8	6	26	28	30
20-30 ha	20	23	23	23	23	27	32	38
> 30 ha	4	5	4	3	4	3	-	-
Totaal	34	37	36	34	33	56	60	68
Aantal bedrijven met trekker in % van totaal	56	57	61	71	73	71	68	81
Grondgebruik Gemiddelde oppervlakte cultuur- grond in ha	24,15	24,25	24,30	23,95	24,30	21,30	20,10	20,15
Voedergewassen in % van cultuurgrond	8	10	10	9	9	9	9	8
Gewassen in % van het bouw- land	%	%	%	%	%	%	%	%
Granen	44	53	52	53	50	54	55	56
Peulvruchten	1	1	1	1	0	0	0	-
Handelsgewassen	4	3	1	1	1	1	0	0
Aardappelen	45	36	33	31	34	33	31	32
Bieten	4	6	6	8	9	7	7	5
<u>Kosten</u>	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha	gld. /ha
1. Arbeidskosten	454	452	445	452	505	522	584	585
2. Werk door derden	160	185	77	81	90	89	110	115
3. Werktuigkosten			90	91	87	96	98	108
4. Trekkerskosten			34	42	46	51	58	64
5. Zaaizaad en pootgoed			122	132	124	119	111	115
6. Aangekochte meststoffen	212	202	217	221	214	201	205	195
7. Aangekocht veevoer	29	22	25	20	29	29	32	33
8. Pacht	101	105	123	132	150	151	152	150
9. Overige kosten	64	72	79	79	78	87	94	111
Totale kosten	1136	1164	1212	1250	1323	1345	1444	1476
<u>Opbrengsten</u>								
10. Marktbaar gewassen	1376	1598	1381	1180	1346	1274	1117	1299
11. Opbrengst rundveehouderij en voedergewassen	149	158	161	166	160	165	171	186
12. Ontvangen toeslagen	-	-	-	-	11	21	88	189
13. Overige opbrengsten	3	3	5	6	8	16	23	28
Totale opbrengsten	1528	1759	1547	1352	1525	1476	1399	1702
<u>Resultaat</u>								
Netto-overschot	392	595	335	102	202	131	% 45	226

% = verlies

BEREKENING STIJGING ARBEIDSKOSTEN

Bij de berekening van de procentuele stijging van de arbeidskosten ten behoeve van de voorcalculatie 1960 is de volgende werkwijze gevolgd.

- a. Samenstelling van de arbeidskosten per categorie arbeidskrachten volgens de boekhoudingen in de afgelopen jaren.
- b. Wijziging in het loonniveau van de verschillende arbeidskrachten.

ad a. De arbeidskosten zijn gespecificeerd naar de verschillende categorieën arbeidskrachten waarbij voor de betaalde arbeid tevens onderscheid is gemaakt naar tijdloon en akkoordloon. Voor de gezinsarbeid is onderscheid gemaakt in loon van de boer en loon van de gezinsleden. Deze bedragen zijn weergegeven in procenten van de totale arbeidskosten in het desbetreffende jaar.

ad b. Betreffende het loonniveau is onderscheid gemaakt in:

1. Boer en gezinsleden = basis uurloon zonder wachtgeld- en werkloosheidsverzekering.
2. Vaste en losse arbeid = basis uurloon met inbegrip van wachtgeld- en werkloosheidsverzekering
3. Akkoordloon = akkoordtarieven volgens C.A.O.-en.

De onder 1 t/m 3 genoemde lonen zijn verhoogd met de daarvoor geldende sociale lasten en waarbij tevens rekening is gehouden met vakantietoeslagen e.d. en akkoordddervingstoeslag voor zover daarvoor in aanmerking komend.

Bij de berekening van het uurloon na 1 augustus 1957 is, behoudens het uurloon voor de boer, slechts een gedeelte van de huurcompensatie opgenomen daar de categorie jonger dan 23 jaar en geen kostwinner zijnde hiervoor niet in aanmerking komen.

Boekjaar 1 maart/ 1 maart	a. Arbeidskosten in % van het totaal						b. Stijging van het loonpeil in %						Gemid- delde stijging van het loonpeil in %
	boer	gezins- leden	tijdloon		akkoordloon		boer	gezins- leden	tijdloon		akkoordloon		
			vaste arbei- ders	losse arbei- ders	vaste arbei- ders	losse arbei- ders			vaste arbei- ders	losse arbei- ders			
Noordelijke bouwstreek	4,5 4,7 4,4 5,3 5,8 6,2 7,8 11,1	4,3 4,5 4,1 4,5 5,9 6,5 3,9 3,2	66,6 61,6 51,9 51,3 50,9 54,0 56,5 56,8	7,7 5,7 6,3 5,4 6,6 5,0	24,6 29,2 19,0 17,4 15,1 15,2 13,6 13,3	12,9 14,7 16,0 12,7 11,6 9,6	93,7 76,9 74,9 69,1 44,8 37,1 28,8 14,5	83,6 67,7 65,8 60,3 37,2 30,0 22,0 9,5	84,7 69,8 64,3 58,2 37,5 30,9 22,4 12,4	86,8 71,9 60,2 51,7 37,9 32,2 24,1 13,3	50,8 37,9 38,1 37,2 29,4 22,1 12,1 4,1	53,8 40,6 37,6 35,5 27,7 20,5 11,5 3,3	77,2 61,2 56,1 51,5 35,2 28,6 20,3 10,6
Oldambt	3,3 4,2 3,8 4,1 4,6 5,4 10,7 12,0	2,4 3,6 3,0 3,6 4,3 4,8 2,6 3,0	75,2 75,1 52,9 37,8 39,0 38,1 35,7 31,0	21,7 28,3 29,5 28,8 30,5 33,8	19,1 17,1 8,2 10,0 8,1 7,3 4,1 4,4	10,4 16,2 14,5 15,6 16,4 15,8	93,7 76,9 74,9 69,1 44,8 37,1 28,8 14,5	83,6 67,7 65,8 60,3 37,2 30,0 22,0 9,5	84,7 69,8 64,3 58,2 37,5 30,9 22,4 12,4	86,8 71,9 60,2 51,7 37,9 32,2 24,1 13,3	50,8 37,9 38,1 37,2 29,4 22,1 12,1 4,1	53,8 40,6 37,6 35,5 27,7 20,5 11,5 3,3	79,2 65,3 58,9 51,1 35,9 29,3 21,3 11,1
Zuidwestelijk kleigebied	17,7 17,2 15,5 16,3 17,8 17,3 16,7 19,3	13,6 11,6 10,4 11,4 13,6 11,0 10,1 11,6	44,5 45,8 43,1 38,1 37,5 42,6 44,3 41,7	9,2 11,3 9,4 10,9 9,3 10,9	24,2 25,4 12,0 9,3 9,2 10,2 9,7 7,1	9,8 13,6 12,5 8,0 9,9 9,4	77,2 63,2 62,0 57,0 41,0 35,8 26,8 13,9	67,9 54,7 53,5 48,9 33,7 28,7 20,2 8,9	84,7 69,8 64,3 58,2 37,5 30,9 22,4 12,4	86,8 71,9 60,2 51,7 37,9 32,2 24,1 13,3	58,2 43,1 43,1 42,5 28,2 23,2 14,2 6,0	62,6 47,1 43,7 41,6 27,6 22,5 14,3 6,0	75,4 60,8 57,9 52,5 35,5 30,2 21,5 11,3
Veenkoloniën	27,8 30,8 28,3 30,3 28,0 32,5 34,7 41,4	4,8 5,1 4,8 5,7 4,8 10,4 13,1 9,9	44,8 46,4 25,6 26,8 24,6 25,5 25,4 23,3	21,7 18,8 24,2 15,3 13,6 12,8	22,6 17,7 1,6 1,7 2,2 1,0 1,2 0,7	18,0 16,7 16,2 15,3 12,0 8,9	92,8 76,6 75,1 70,8 44,8 36,9 28,0 13,9	82,8 67,4 66,0 61,9 37,2 29,8 21,4 8,9	84,7 69,8 64,3 58,2 37,5 30,9 22,4 12,4	86,8 71,9 60,2 51,7 37,9 32,2 24,1 13,3	60,0 41,8 42,0 41,2 36,2 23,3 13,1 4,9	64,7 46,0 42,7 40,6 35,5 22,7 13,3 4,9	82,7 68,0 62,3 57,8 39,3 31,7 23,3 12,1

PROCENTUELE VERDELING TREKKRACHTKOSTEN EN WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN BIJ PRIJSPEIL 1960

Noordelijke bouwstreek

	1950/51		1951/52		1952/53		1953/54		1954/55		1955/56		1956/57		1957/58	
	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %
Trekkerkosten																
afschrijving + revisie	15,8	38,2	18,3	22,7	18,1	19,2	20,1	7,2	18,2	10,4	22,6	9,4	23,2	6,3	24,2	4,2
rente	4,7	55,5	4,2	38,0	4,4	34,1	4,5	20,6	4,3	24,2	4,3	23,1	5,5	6,3	6,6	7,6,2
brandstoffen	11,0	14,1	14,2	3,6	13,2	7,0,5	17,2	3,3	12,5	4,8	14,5	3,5	14,8	7,2,6	14,5	7,1,7
smeermiddelen	2,3	20,9	3,0	6,2	2,5	1,6	3,9	3,4	3,3	3,4	3,7	3,4	3,6	3,1	3,6	0
overige kosten	4,1	43,-	6,0	30,-	7,5	24,-	6,9	23,-	6,8	16,-	8,0	12,-	9,3	9,-	8,9	4,-
Paardekosten																
krachtvoer aankoop	0,6	3,3	1,0	7,7,8	0,7	7,11,-	0,4	5,7	1,0	6,1	1,3	2,4	0,9	7,0,8	0,5	6,1
krachtvoer uit eigen																
bedrijf	5,6	7,15,1	2,5	7,18,6	5,4	7,8,1	3,0	13,9	4,8	7,0,5	3,5	6,7	2,9	7,1,4	3,1	7,6
ruwvoer	2,2	0	3,1	0	4,3	0	2,1	0	2,4	0	1,6	0	1,2	0	0,7	0
grasland en voeder-																
gewassen	35,6	15,-	31,6	15,-	29,2	15,-	27,4	15,-	29,5	15,-	25,6	15,-	22,7	15,-	21,1	15,-
arbeidskosten	10,9	77,2	10,3	61,2	9,7	56,1	8,9	51,5	11,2	35,2	10,4	28,6	10,3	20,3	9,7	10,6
afschrijving + rente	6,9	9,4	6,1	9,8	6,0	9,9	5,5	9,9	5,9	9,8	5,2	9,8	4,9	1,9	6,1	7,4,6
overige kosten	5,7	43,-	5,6	30,-	5,3	24,-	6,0	23,-	4,9	16,-	4,0	12,-	5,5	9,-	4,5	4,-
Bruto-trekkcrachtkosten	105,4		106,0		106,3		105,9		104,8		104,7		104,8		103,5	
af: omzet en aanwas + stalmeest	5,4	0,6	6,0	1,1	6,3	7,3,4	5,9	11,5	4,8	10,6	4,7	2,4	4,8	2,4	3,5	0
Hotto-trekkcrachtkosten	100,0	28,4	100,0	20,8	100,0	18,1	100,0	15,0	100,0	14,0	100,0	12,7	100,0	8,3	100,0	3,4
% - daling																

PROCENTUELE VERDELING TREKKRACHTKOSTEN EN WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN BIJ PRIJSPEIL 1960

o l d a m b t

	1950/51		1951/52		1952/53		1953/54		1954/55		1955/56		1956/57		1957/58	
	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %
Trekker-kosten																
afschrijving + revisie	13,2	37,0	18,5	21,6	19,7	18,6	20,2	7,2	16,6	10,3	21,6	9,7	25,7	6,6	23,7	4,2
rente	2,6	54,1	3,6	36,8	3,9	33,4	4,1	20,6	3,9	24,1	3,6	23,4	6,6	6,7	6,7	7,6,2
brandstoffen	12,2	13,1	13,7	2,8	13,6	7,1,2	17,1	2,5	12,0	4,8	12,9	4,0	14,4	7,2,8	16,7	7,1,4
smeermiddelen	2,7	20,9	3,3	6,2	3,2	1,6	4,0	3,4	2,8	3,4	3,6	3,4	3,4	3,1	3,4	0
overige kosten	5,6	43,-	7,1	30,-	5,7	24,-	5,9	23,-	8,0	16,-	8,1	12,-	8,8	9,-	10,4	4,-
Paardekosten																
krachtvoer aankoop	2,5	3,3	1,8	7,7,8	1,4	7,11,-	0,5	5,7	1,1	6,1	1,1	2,4	1,1	7,0,8	0,8	6,1
krachtvoer eigen																
- bedrijf	9,6	7,15,1	5,6	7,18,6	7,0	7,8,1	4,6	13,9	6,6	7,0,5	5,6	6,7	3,9	7,1,4	2,8	1,6
ruwvoer	5,2	0	7,4	0	7,6	0	3,8	0	5,4	0	6,7	0	3,0	0	2,7	0
grasland en voeder-																
gewassen	31,5	15,-	25,4	15,-	24,5	15,-	24,7	15,-	26,2	15,-	22,3	15,-	18,7	15,-	17,0	15,-
arbeidskosten	9,5	79,2	8,3	65,3	8,3	58,9	8,5	51,1	10,0	35,9	9,6	29,3	8,2	21,3	10,4	11,1
afschrijving + rente	6,1	9,5	4,9	9,4	5,4	9,8	5,0	9,9	6,0	9,1	4,4	9,7	4,0	2,0	4,9	7,5,1
overige kosten	7,1	43,-	5,8	30,-	5,7	24,-	5,2	23,-	5,7	16,-	4,4	12,-	5,7	9,-	3,3	4,-
Bruto-trekkcrachtkosten	107,8		105,4		106,0		103,6		104,3		103,9		103,5		102,8	
af: omzet en aanwas + stalmest	7,8	0,9	5,4	1,2	6,0	7,3,4	3,6	7,6	4,3	9,6	3,9	6,0	3,5	2,4	2,8	0
Netto-trekkcrachtkosten	100,0	25,3	100,0	18,0	100,0	16,2	100,0	14,4	100,0	13,2	100,0	11,8	100,0	7,6	100,0	2,8

% - daling.

PROCENTUELE VERDELING TREKKRACHTKOSTEN EN WIJZIGINGSOEFFICIENTEN BIJ PRIJSPEIL 1960

Zuidwestelijke kleigebied

	1957/58		1956/57		1955/56		1954/55		1953/54		1952/53		1951/52		1950/51	
	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %
Trekkerkosten																
afschrijving + revisie	13,6	36,3	19,2	20,2	21,8	16,3	19,7	5,3	19,8	8,9	27,3	8,6	30,0	4,3	32,5	3,9
rente	4,3	53,3	5,8	35,2	4,0	30,8	4,6	18,5	4,6	22,5	5,1	22,2	6,5	4,3	7,9	7,6,5
brandstoffen	12,5	15,7	15,5	4,3	15,1	7,0,1	15,7	2,9	13,8	4,0	15,1	3,1	15,9	7,3,0	16,4	7,12,1
smeermiddelen	1,9	20,9	2,6	5,2	2,1	1,6	2,1	3,4	2,3	3,4	2,4	3,4	3,8	3,1	4,1	0
overige kosten	3,3	43,-	5,3	30,-	5,7	24,-	6,4	23,-	7,1	16,-	8,4	12,-	9,8	9,-	10,7	4,-
Paardkosten																
krachtvoer aankoop	0,4	3,3	0,2	7,7,8	0,7	7,11,-	0,6	5,7	0,8	6,1	1,0	2,4	0,7	7,0,8	0,3	6,1
krachtvoer eigen bedrijf	12,8	7,15,1	8,5	7,18,6	8,3	7,8,1	5,5	13,9	6,5	7,0,5	5,2	6,7	3,6	7,1,4	3,4	1,6
ruwvoer	3,9	0	5,2	0	4,6	0	5,0	0	5,8	0	3,8	0	3,0	0	2,3	0
grasland + voeder- gewassen	31,3	15,-	24,2	15,-	25,7	15,-	27,3	15,-	26,8	15,-	20,1	15,-	17,1	15,-	14,5	15,-
arbeidskosten	12,8	75,4	10,7	60,8	10,9	57,9	12,8	52,5	13,5	35,5	10,8	30,2	8,9	21,5	9,4	11,3
afschrijving + rente	4,6	11,1	3,9	11,2	4,2	11,7	4,9	10,1	4,9	10,4	3,7	11,0	3,6	2,2	3,4	7,6,5
overige kosten	7,1	43,-	6,1	30,-	7,4	24,-	8,1	23,-	8,2	16,-	5,9	12,-	6,5	9,-	5,0	4,-
Bruto-trekkrachtkosten	108,5		107,2		111,4		113,7		114,1		109,8		109,4		108,9	
af: omzet en aanwas + stalmest	8,5	1,0	7,2	1,5	11,4	7,4,7	13,7	15,8	14,1	18,3	9,8	9,2	9,4	3,5	8,9	0
Netto-trekkrachtkosten	100,0	26,9	100,0	19,0	100,0	18,7	100,0	15,7	100,0	12,6	100,0	11,9	100,0	6,9	100,0	2,4

% = daling

PROCENTUELE VERDELING TREKKRACHTKOSTEN EN WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN BIJ PRIJSPEIL 1960

Veenkoloniën

	1950/51		1951/52		1952/53		1953/54		1954/55		1955/56		1956/57		1957/58	
	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %	kosten in %	wijziging prijspeil in %
Trekkerkosten																
afschrijving + revisie	11,7	38,2	12,7	23,2	12,9	19,7	17,7	6,8	18,7	10,6	23,7	9,9	25,1	5,8	27,5	4,3
rente	3,5	55,5	3,6	38,6	3,8	34,7	4,5	20,2	4,3	24,4	4,8	23,6	5,4	5,8	6,5	7,2
brandstoffen	10,5	19,3	9,9	8,5	9,8	2,7	12,0	5,5	11,6	6,0	11,1	3,6	11,2	7,2	13,9	10,8
smeermiddelen	2,0	20,9	1,6	6,2	1,9	1,6	2,7	3,4	2,9	3,4	2,8	3,4	3,0	3,1	3,7	0
overige kosten	4,6	43,-	4,2	30,-	4,5	24,-	5,2	23,-	5,9	16,-	6,8	12,-	6,7	9,-	6,1	4,-
Paardekosten																
krachtvoer aankoop	2,2	3,3	2,0	7,7,8	2,3	7,11,-	1,1	5,7	1,5	6,1	0,5	2,4	0,6	7,0,8	0,6	6,1
krachtvoer eigen																
bedrijf	17,2	7,15,1	17,3	7,18,6	16,0	7,8,1	11,0	13,9	11,8	7,0,5	10,8	6,7	9,6	7,1,4	7,9	1,6
ruwvoer	0,9	0	1,3	0	2,4	0	2,2	0	1,3	0	1,6	0	1,4	0	0,8	0
grasland + voeder-																
gewassen	28,4	15,-	31,6	15,-	26,9	15,-	26,7	15,-	24,5	15,-	20,5	15,-	19,2	15,-	17,4	15,-
arbeidskosten	13,1	82,7	15,0	68,-	13,1	62,3	12,7	57,8	12,8	39,3	11,9	31,7	12,0	23,3	11,2	12,1
afschrijving + rente	5,4	10,1	6,1	10,6	5,6	10,0	5,5	10,2	5,1	9,7	4,4	9,3	4,5	2,0	4,5	7,6,2
overige kosten	5,4	43,-	6,5	30,-	5,9	24,-	6,0	23,-	4,8	16,-	4,3	12,-	5,0	9,-	3,5	4,-
Bruto-trekkrachtkosten	104,9		111,8		105,1		107,3		105,2		103,2		103,7		103,6	
af: omzet en aanwas + stalmeest	4,9	0,6	11,8	1,4	5,1	7,2,7	7,3	11,8	5,2	12,3	3,2	5,0	3,7	2,3	3,6	0
Netto-trekkrachtkosten	100,0	26,2	100,0	20,3	100,0	18,0	100,0	18,1	100,0	14,1	100,0	13,1	100,0	8,2	100,0	3,4

% = daling

Staat IV-a

FOSFORZUUR-EN KALIBEMESTING ONTTREKKINGSNORMEN PER GEWAS

	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidwestelijk kleigebied		Veenko- loniën	
	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O	P ₂ O ₅	K ₂ O
Wintertarwe	100	100	100	100	100	100	100	90
Zomertarwe	100	100	100	100	100	100	110	90
Wintergerst	80	110	80	110	90	115	100	120
Zomergerst	90	120	90	120	100	125	110	130
Rogge	105	110	105	110	105	110	100	100
Haver	120	170	120	170	100	150	140	190
Groene erwten	70	80	70	80	85	100	65	70
Veldbonen	120	200	120	200	120	200	-	-
Vlas	100	130	100	130	100	130	-	-
Koolzaad	140	90	140	90	130	90	-	-
Karwij	70	125	70	125	-	-	-	-
Bietenzaad	100	200	100	200	-	-	-	-
Aardappelen	130	300	130	300	130	300	160	300
Suikerbieten	200	400	200	400	200	400	250	400
Voederbieten	130	350	130	350	130	350	130	300
Grasland + kunstweide	110	35	110	35	110	35	150	200
Klaver en luzerne	130	350	130	350	130	350	-	-

	Procentuele samenstelling meststoffenpakket									
	Wijzigingscoëfficiënten		Noordelijke bouwstreek		Oldambt		Zuidwestelijk kleigebied		Veenkoloniën	
	1956/57	1957/58	1956/57	1957/58	1956/57	1957/58	1956/57	1957/58	1956/57	1957/58
A. Stikstofmeststoffen Kalkammonsalpeter Kalksalpeter Zwavelz. ammoniak Fosfaatamm. salpeter Totaal wijzigingscoëff. Gem. prijs p.kg zuiver volgens bedrijfsboekhouding Prijs p.kg zuiver op basis prijspeil 1960	1,075	1,041	57	60	67	56	64	60	85	88
	1,080	1,044	30	28	26	32	19	22	3	3
	1,075	1,044	-	-	-	-	1	-	-	-
	1,082	1,043	10	8	6	12	10	13	4	4
	1,077	1,042	1,077	1,042	1,077	1,042	1,077	1,042	1,075	1,041
Aangehouden prijs t.b.v. voorcalculatie 1960	f.0,99	f.0,99	f.0,99	f.0,99	f.0,98	f.0,99	f.0,96	f.0,97	f.0,93	f.0,93
	f.1,07	f.1,03	f.1,06	f.1,03	f.1,06	f.1,03	f.1,03	f.1,01	f.1,00	f.0,97
	f. 1,05	f. 1,05	f. 1,05	f. 1,05	f. 1,05	f. 1,05	f. 1,02	f. 1,02	f. 0,99	f. 0,99
	6	10	18	16	18	16	4	3	59	63
	69	61	66	53	66	53	73	70	23	23
B. Fosforzuurmeststoffen Thomasslakkenmeel Super Fosfaatamm. salp. Algiersfosfaat Totaal wijzigingscoëff. Gem. prijs per kg zuiver volgens bedrijfsboekhouding Prijs per kg zuiver op basis prijspeil 1960	1,082	1,043	14	12	16	30	16	18	7	8
	1,044	-	-	-	-	-	-	-	6	-
	1,025	0,958	1,024	0,983	1,024	0,983	1,027	0,951	1,011	1,030
	f.0,65	f.0,69	f.0,61	f.0,62	f.0,61	f.0,62	f.0,63	f.0,67	f.0,54	f.0,55
	f.0,67	f.0,66	f.0,62	f.0,61	f.0,62	f.0,61	f.0,65	f.0,64	f.0,55	f.0,57
C. Kalimeststoffen Kali 40% Totaal wijzigingscoëff. Gem. prijs per kg zuiver volgens bedrijfsboekhouding Prijs p.kg zuiver op basis prijspeil 1960	1,000	1,000	-	-	-	-	-	-	-	-
	f.0,35	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,33	f.0,34	f.0,35	f.0,35
	f.0,35	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,33	f.0,34	f.0,35	f.0,35
	f. 0,66	f. 0,66	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,64	f. 0,64	f. 0,56	f. 0,56
	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Aangehouden prijs t.b.v. voorcalculatie 1960	f.0,35	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,33	f.0,34	f.0,35	f.0,35
	f.0,35	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,36	f.0,37	f.0,33	f.0,34	f.0,35	f.0,35
	f. 0,36	f. 0,36	f. 0,37	f. 0,37	f. 0,37	f. 0,37	f. 0,34	f. 0,34	f. 0,35	f. 0,35
	f. 0,66	f. 0,66	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,61	f. 0,64	f. 0,64	f. 0,56	f. 0,56
	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

